

YÖN

HAFTALIK GAZETE

Ortodoksluğun yeni hâmisi
AMERİKA

«Yiyek keşkegümüzü Sürek eşegümüzü»

Cip'in içinde, şoförle birlik bes kişiydik. Kaymakam, Hü kümet Doktoru, Jandarma Başçavuşu, ben. Kaymakamla -ikimiz- önde oturuyorduk. Aslında doktorun yeriydi orası. Beni, araba tuttuğu için, doktorun hakkına konuştum.

Silvan - Diyarbakır yolu üstünde tepeli bir köy vardır. Adı: «Tılalı». Silvan'dan yana gelirken, sağa düşer. Tılalı'yu geçtik geçiyorduk, şoför hızı kesti. Sonra da zank diye arabayı durdurdu. Önce kaymakam konuştu «Lâstik patladı» dedi. Arabadan indik. Başçavuş, çaktı çakmae' hemen. Sıgarasız edemezdi. Doktor saate baktı. «Sabahın olması yakın» dedi.

Köy, kara gecede uyuyordu. Bir iki horoz sesi, burada hayat var dercesine kulaklarımızı doluyordu. Köy bu Vurdumduymaz köy. Habersiz köy.

Geldiğimiz yönden bir çift far geh yanıyor, geh yitiliyor. Az sonra farların ışığında yakalanmışlar gibi ortada kaldık. Gelen, römör takmış bir traktördü. Bizi geçince durdu. Şoförü indirdi, bize doğru geldi. «Bir arzunuz varsa yapalım Begim» dedi. Kaymakamın gözleri, kara gece yandı ışıl, ışıl. Yanına iyice yaklaştı. «Aferin.. Adam Türkçe konuşuyor. İşittin de şil mi?» diye koluma dokundu. Güldüm. «Biraz gelir misiniz?» dedim. O'nu traktörün yanına götürdüm. Römor ku gösterdim. «Bunun içinde kiler adam» dedim. Sathık esya gibi. Üstüste. Yığın yığın. Kaymakam eğildi onlara doğru. «Nereye gidiyorsunuz?» dedi. Konusamadılar. Yanthıyamadılar kaymakamı. Bir kaynaşma oldu römorkta. Sesler birbirine karıştı. İlerlerinden biri üstün geldi. Kaymakama döndü. Avurtları sıstı, boşaldı. Sonra yöresindekilere baktı. Konuştu.

«Çi dibeyli?» İki kere tekrar landı. Kaymakam için düşmüş, dil bilmez beyazları andırıyordu. «Yardım et» der gibi gözlerine baktı. Sözleri, ben Türkçe'ye çevirdim. Hava ısıyordu.

«Ne diyorsunuz?» diyorlar dedim. Kaymakam: «Sor da şu kösedeki niye ağlıyor?» Sordum. Konuştular: «İnek eyi mriye.» Ceyirdim. «Karıya ölmüşmü» dedim. Ölüm sözü doktoru da aramıza kattı. «Acaba neden?» dedirtti. O'na. Gönlü kalmamış diye yine araya girdim. Onlar konuştu. Ben tercüme ettim.

Öz ülkemde yurttaşların, anadilimizi konuşamıyor, birbirlerinin sözlerinden birşey anlamıyorlardı. Ve de ben arada tercümanlık yapıyordum. Her neyse. Hani adamın dediği gibi:

«Yiyek keşkegümüzü, Sürek eşegümüzü..»
«Adam yeni evlenmiş. Bir yıl oluyormuş. Gençmiş, güzelmiş karısı. Üç gün evvel bir sancı gelmiş. Gelmiş de kasına oturmuş. Kuyruğuna basılmış yılan gibi başlamış kıvranmaya kadıncağız. Dönmüş, dolanmış. Oturmuş kalkmış. Boş. Varmışlar hoşayı getirtmişler komşu köyden.

«Çi dibeyli?» İki kere tekrar landı. Kaymakam için düşmüş, dil bilmez beyazları andırıyordu. «Yardım et» der gibi gözlerine baktı. Sözleri, ben Türkçe'ye çevirdim. Hava ısıyordu.

«Ne diyorsunuz?» diyorlar dedim. Kaymakam: «Sor da şu kösedeki niye ağlıyor?» Sordum. Konuştular: «İnek eyi mriye.» Ceyirdim. «Karıya ölmüşmü» dedim. Ölüm sözü doktoru da aramıza kattı. «Acaba neden?» dedirtti. O'na. Gönlü kalmamış diye yine araya girdim. Onlar konuştu. Ben tercüme ettim.

Öz ülkemde yurttaşların, anadilimizi konuşamıyor, birbirlerinin sözlerinden birşey anlamıyorlardı. Ve de ben arada tercümanlık yapıyordum. Her neyse. Hani adamın dediği gibi:

«Yiyek keşkegümüzü, Sürek eşegümüzü..»
«Adam yeni evlenmiş. Bir yıl oluyormuş. Gençmiş, güzelmiş karısı. Üç gün evvel bir sancı gelmiş. Gelmiş de kasına oturmuş. Kuyruğuna basılmış yılan gibi başlamış kıvranmaya kadıncağız. Dönmüş, dolanmış. Oturmuş kalkmış. Boş. Varmışlar hoşayı getirtmişler komşu köyden.

NAZİLERİN YASAKLADIĞI KİTAPLAR

YENİ DERGİ'nin «Düşünce Özgürlüğü Özel Sayısı» nda.

Hoca deyip, gecmemeli. Kimin tükürdüyse ağzına, her muradı oldu bugüne dek. Kırsal kadınlar doğurdu. Sıtma hılar deva buldu. Gök buluta kesti, çatladı. Yağmur onun duasıyla düştü. Buna da bir çare bulur gayrı demişler. Okutup, üflemler bir iyçene. Sonra sözünü etmişler hocanın. Gözü bağı, nallanmaya giden katırlar gibi, zavalıyı döndürmüşler oğdaların içinde. Para etmemiş hiçbir. Alınmaz. Ne karşı gelinir. ne alınır. Davarın suya salındığı bir zaman, o da ruhunu teslim etmiş, canını vermiş. Ellerinin kınasıyla gitmiş.

Bütün bunlar söylenirken, o karısı ölen adam iç geçiriyor, burun çekiyor. Bu kez Başçavuş: «Şimdi nereye gidiyorlar acaba böyle pastırma gibi» dedi. Onu da sordum. Adam anlattı.

«Beg çağırması. Yakında seçim varmış. Oplara «Beg» birşeyler diyecekmiş. Traktör beg'inmiş. Şoför de kardeş. Şehre gidiyorlar.

Doktorun başı bir sağa, yerine. Bir sola, yerine.. etti. İki dudağı arasından bir cümle düştü. «Hocaya götürceklerine, doktora götürselerdi.» Bu cümleyle tercüme ettikten sonra hepimiz sustuk. İlelerinden birini dinledik sadece.

Özüne bağlı kalarak, aşaya aldığım sözleri tümü o dil bilmeyen, ağa karcısı altında inim inim inleyen, çeklikleri acının ağırlığında yürekleri yanan, sadece Diyarbakır'ın ağa köylüklerinden birinidir.

«Doktor kim, biz kim beğeyim? Ölümünün farkı yok it ölüsünden. Bi gelseniz de görseniz halimizi. Oturduğumuz damın bir direği bile bizim değil. Ağa götürmüze bi tekme edip, istediği zaman kovabilir bizi. Ağzımızı acı kımıldyamayız. Eğer birimiz fe süphanallah böyle yapalım, leşimize kargalar konar ertesi gün.

Aha gördüğünüz gibi dil bilenimiz yok içimizde. Seni de Huda gönderdi zahar. Doğrusu kanım iyi kaynadı sana. Yoksa bunları bile konuşamazdım. İt itin ölüsünü mü basar? Bu da onun kardeşi. Aynı belden inme. Öte yanına bakma gayrı. Mektep. medrese arama. Şurda, iki soluk uzaklıkta, iki köy vardır. Onlar Türkçe konuşur. İştirik epey yıldı yeni yazı okurlar. Çocuqlarını «meğlüm» etmişler hep. Hökümete maasnan çalışırlarmış.

Bi gün ben çıtlattım ağaya bunu. Dedim ki O'na. Mek tep derler. Bi de biz açsak, olmaz mı ki ağa?.. Dedim de bin pişman oldum dediğime. Demedik söz kulağına, etme dik iş başına komadı. «Siz yılan benzersiniz. Basınız kalktı mı sokarsınız. İste bütün iş, küçükken ezmele başınıza sizin. Övle ki bi daha da kaldıramazsınız. Onlar kim bilir misin?.. O iki köy ne, işittin mi?.. Alévi onlar. Onlar din düşmanı. Siz de onlara mı benzemek istersiniz? O günden sonra, bu iki köye düşman kesildik. Ama ben, hep düşünürüm de. Onlar top ki şıklar gibi konuşurlar. İştirik, sayılı adamları çıkmış hükümette. Bi konuşsalar, bizim aflatları terletirlermiş. Vallah bilmem artık. Bu kötü mü ki acep?.. Bence iyi bi sev.»

Sanırsınız kaymakamı bulunduğu yere civilemişlerdi. Traktörün şoförü bizimkiyle birlik yanımıza geçtiler. «Lâstik tamamdı. Gidebilir-dik. Hepimizin adına, olanlar için Başçavuş teşekkür etti.

«Yiyek keşkegümüzü, Sürek eşegümüzü..»
«Adam yeni evlenmiş. Bir yıl oluyormuş. Gençmiş, güzelmiş karısı. Üç gün evvel bir sancı gelmiş. Gelmiş de kasına oturmuş. Kuyruğuna basılmış yılan gibi başlamış kıvranmaya kadıncağız. Dönmüş, dolanmış. Oturmuş kalkmış. Boş. Varmışlar hoşayı getirtmişler komşu köyden.

Sanırsınız kaymakamı bulunduğu yere civilemişlerdi. Traktörün şoförü bizimkiyle birlik yanımıza geçtiler. «Lâstik tamamdı. Gidebilir-dik. Hepimizin adına, olanlar için Başçavuş teşekkür etti.

İKİLİANLAŞMALAR DAN HANGİLERİ GİZLİ OLABİLİR? Dr. A. Gündüz Ökçün

A.B.D. Dışişleri Bakanı Dean Rusk'ın Ankara'dan ayrılırken söylediklerine göre, A. B.D., ikili anlaşmaların gözden geçirilmesi için görüşmelere başlamasını kabul etmiştir. Bir süre sonra Ankara'da başlayacak görüşmelerde ellibeş kadar ikili anlaşma yeniden gözden geçirilecek ve bunlar tek metin hâline sokulacaktır. Meydana gelen yeni anlaşma, Anayasamızın gizli anlaşma yapabilme imkânını tanıyan hükümlerden faydalanarak T.B.M.M.'ne sunulmaksızın ve yayımlanmadan yürürlüğe konulacak, böylece, sayın İhsan Sabri Çağlayangil'in de belirttiği gibi, ikili anlaşmalar hukuki temellere dayandırılacaktır.

Bilindiği gibi, 1960'dan önce yapılan ikili anlaşmaların bir çoğu T.B.M.M.'nin onayına sunulmamıştır. 1924 Anayasasının anlaşmalarla ilgili hükmü göz önünde bulundurulduğunda, T.B.M.M.'ne sunulmayan ikili anlaşmaların Anayasaya aykırı olarak yürürlüğe girdiği kolaylıkla iddia edilebilir. Buna karşılık, 1961 Anayasasının 65 inci maddesi T.B.M.M.'nin tasvibine sunulmadan uluslararası anlaşma yapılabileceğini ve bunlardan bazılarının yayımlanmadan yürürlüğe konulabileceğini öngörmektedir. Görülüyor ki, Türk Hükümeti, ikili anlaşmaları gözden geçirerek, tek metin hâlinde yeni bir anlaşma yapmaya çalışırken, Anayasamızın bu hükmünden de faydalanmak suretiyle, ikili anlaşmalar sorununu hukuki temellere dayandırmak istemektedir.

İkili anlaşmaları hukuki temellere dayandırma çabası, kamu oyu önünde «İkili anlaşmalardan hangileri gizli olabilir?» sorununun açık bir şekilde tartışılmasını gerektirmektedir. Acaba, Bakanlar Kurulu, yabancı askeri tesislerin (bu arada üsleri) Türkiye'de kurulmasını ve bunların yabancı askeri birlikler tarafından doğrudan doğruya kullanılmasını öngören gizli bir anlaşma yapabilir mi? Veya belirli konularda yargı hakkından kayıtsız şartsız feragat öngören gizli bir anlaşma, T.B.M.M.'ne sunulmaksızın, akdolanabilir mi? Toplumun yakından ilgilendiren bu gibi soruları cevaplandırabilmek için, Türk hukukunda yayımlanmadan yürürlüğe konulabilen uluslararası anlaşmalarla ilgili hükümleri kısaca incelemek gerekmektedir.

ANAYASAYA GÖRE GİZLİLİK ŞARTLARI

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 97'nci maddesine göre, Cumhurbaşkanını uluslararası anlaşmaları onaylar ve yayımlar. Anayasamızın 65'inci maddesine göre, uluslararası anlaşmaların onaylanması, kural olarak, T. B.M.M.'nin bir kanunla bu onaylamayı uygun bulmasına bağlıdır. Cumhurbaşkanı, T. B.M.M.'nin onaylanmasını uygun görmediği bir anlaşmayı kendiliğinden onaylayamaz. Anayasamızın 65'inci maddesi, bu genel kurala, bazı istisnalar getirmiştir. Biz burada, sadece, 65'inci maddenin 3'üncü fıkrasındaki istisnaya değinmekle yetineceğiz. Bu fıkraya göre, uluslararası bir anlaşmaya dayanan uygulamaya anlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanarak yapılan iktisadi, ticari, teknik ve idari anlaşmaların T.B.M.M.'nce uygun bulunması zorunluğuy yoktur. Ancak, bu fıkraya göre yapılan iktisadi, ticari anlaşmalarla, özel kişilerin haklarını ilgilendiren anlaşmalar yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz. Aynı maddenin 4'üncü fıkrasında ise, Türk kanunlarında değişiklik getiren her türlü anlaşmanın T. B.M.M.'nin tasvibine sunulacağı öngörülmüştür. Bu durumda göre, uluslararası bir anlaşmaya dayanarak yapılan anlaşmalar ile kanunun verdiği yetkiye dayanarak yapılan anlaşmalar ancak anlaşma şartlarının gerçekleştirilmesi hâlinde, yayımlanmadan yürürlüğe konulabilecektir:

- (a). Söz konusu anlaşma idari veya teknik nitelikte olmalıdır,
- (b). Türk kanunlarına değişiklik getirmemelidir.
- (c). İktisadi veya ticari nitelikte bulunma-

malıdır,
(d). Özel kişilerin haklarını ilgilendirmemelidir.

244 SAYILI KANUN

1963 yılında uluslararası anlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayımlanması ile bazı anlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkında 244 sayılı kanun çıkarılmıştır. Bu kanunun bazı hükümlerinin Anayasaya ne ölçüde aykırı olduğu sorunu ve bu konuda Anayasa Mahkemesinin 1965 Aralık ayında verdiği karar ayrı bir inceleme konusu olacak niteliktedir. Bu yüzden burada, biz sadece, adı geçen kanunun 6'ncı maddesine değinmekle yetineceğiz. Bu maddeye göre, Bakanlar Kurulu, Kuzey Atlantik Andlaşmasının gereği olarak, bu anlaşmaya taraf olan devletlerle veya Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilâtı ile yapılan iki veya çok taraflı anlaşmaları, T.B.M.M.'nin uygun bulmasına lüzum olmaksızın, onaylayabilir veya bunlara katılabilir. Böylece, A.B.D. ile, Kuzey Atlantik Andlaşmasının gereği olarak yapılan ikili anlaşmalar, yukarıda belirttiğimiz dört şartın gerçekleşmesi hâlinde, Bakanlar Kurulu tarafından yayımlanmadan yürürlüğe konulabilecektir.

İKİLİ ANLAŞMA KONUSU OLABİLECEK BAZI SORUNLAR

Konu bazı somut örneklerle daha açık bir şekilde sunulabilir. Acaba, Bakanlar Kurulu, üsler de dahil olmak üzere, Türkiye'de Amerikan askeri tesislerinin kurulmasını ve bunların Amerikan kuvvetleri tarafından doğrudan doğruya kullanılmasını öngören gizli bir «kolaylık anlaşması» akdedebilir mi? Böyle bir genel anlaşmanın idari veya teknik anlaşma olarak nitelendirilemeyeceği kanısındayız. Ülkemizde yabancı askeri tesislerin kurulması ve bunların yabancı askeri birlikler tarafından doğrudan doğruya kullanılmasını Türkiye'nin egemenlik hakkı ile yakından ilgilidir. Bu gibi konularda, son sözün Türk ulusuna ait olduğu görüşündeyiz. Böyle bir genel anlaşma kabul edildikten sonra, Amerikan askeri uçaklarının belirli bölgeler, bu arada şehirler üzerinden uçması gibi sorunları düzenleyen teknik anlaşmaların, Anayasa uyarınca, gizli olarak yapılması mümkündür.

NATO savunma kuvvetlerine modern silâhların ve bu arada atom silâhlarının verilmesi ile ilgili 1959 anlaşmasının da idari veya teknik bir anlaşma olarak nitelendirilemeyeceğini sanıyoruz. Gerçekten, böyle bir anlaşma Kuzey Atlantik Andlaşması ile girilen yükümlerinin kapsam ve ağırlığını değiştirecek niteliktedir. Kanun hükmünde olan bir anlaşmanın kapsamını ve ağırlığını değiştirecek nitelikte olduğu için de, T.B.M.M. tarafından uygun bulunması gerekmektedir. Dolayısıyla bu nitelikte bir anlaşmanın gizli olamayacağı kanısındayız.

Kuvvet mensuplarının görevleri sırasında işledikleri suçlarla ilgili olarak Amerikan makamları tarafından verilen «görev belgesi»nin aksini ispat etme imkânını kaldıran 1956 tarihli ikili anlaşmanın da gizli olamayacağını sanıyoruz. Çünkü bu anlaşma, resmi belgelerin aksinin ispat edilebileceğini öngören Türk hukuk kuralına bir istisna getirmektedir. Kaldı ki, söz konusu anlaşma özel kişilerin hakları ile de çok yakından ilgilidir. Bu sebeplerle, böyle bir anlaşmanın da gizli olamayacağı görüşündeyiz.

SONUÇ

Görülüyor ki, A.B.D. ile, Kuzey Atlantik Andlaşmasının gereği olarak sadece idari ve teknik anlaşmalar yayımlanmadan akdolanabilir. Ayrıca, bu anlaşmaların Türk kanunlarına veya kanun hükmünde olan anlaşmalara değişiklik getirmemeleri, iktisadi veya ticari nitelikte olmalarını ve özel kişilerin haklarını ilgilendirmemeleri de şarttır. Bu şartlar gerçekleşmeden Bakanlar Kurulunca yapılan gizli ikili anlaşmalar, Anayasaya aykırı olarak yürürlüğe konulmuş olacaktır.

AAraba cahışı. Lâstikler dön dü. İkkin biz, sonra da onlar kentin yolunu tüketmeve koyulduk. Arabanın içinde besimiz de ölmüştük sanki. San ki araba kendiliğinden gidi

yordu. Bir dönemeçte kaymakamla ben, sözleşmiş gibi sağdan geriye baktık. Traktörün tekeri iri iri dönüyordu. Hepimiz öyle gelyordu ki adam aramızdan söyle söyle

nyordu: «Aldınız mı sözün essahını?»
Dicle Köprüsü'ne geldikimiz de Kırklar Dağı solumuzda sallanıyordu.
A. Kemal Diyarbakırlı

HAFTALIK FIKIR VE SAN'AT GAZETESİ
Kurucuları: Cemal Reşit Eyübođlu - Mümtaz Soyas - Doğan Avciođlu
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan Avciođlu
Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık T. A. Ş.

ADRES : Yazı İşleri: Sümer Sokak No: 16/8, Yenigöbe - ANKARA. Telefon: 176988 - İstanbul Bürosu: Çatış İlan ve Abone İşleri: Mollafenari Sokak No. 32, Cağaloğlu - İstanbul. Telefon: 229570 - Posta Kutusu: 512 İSTANBUL.

Bir yıllık (62 sayı) 60 T.L., Altı aylık (36 sayı) 30.- T.L. Çe aylık (13 sayı) 13.- T.L. dir. Yurt dışı abonmanlarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 T.L.'dir.

Beher sütunda santiml 25.- T.L.'dir. Sürekli çıkacak ilân ve reklâm larla kitap ilânları için özel indirimler yapılır. İlan ve reklâm ların yayımlanmasından ötürü hiçbir sorumluluk yüklenmez.

BAKIŞ

Amerikancı Milliyetçilik ve Mukaddesatçılık

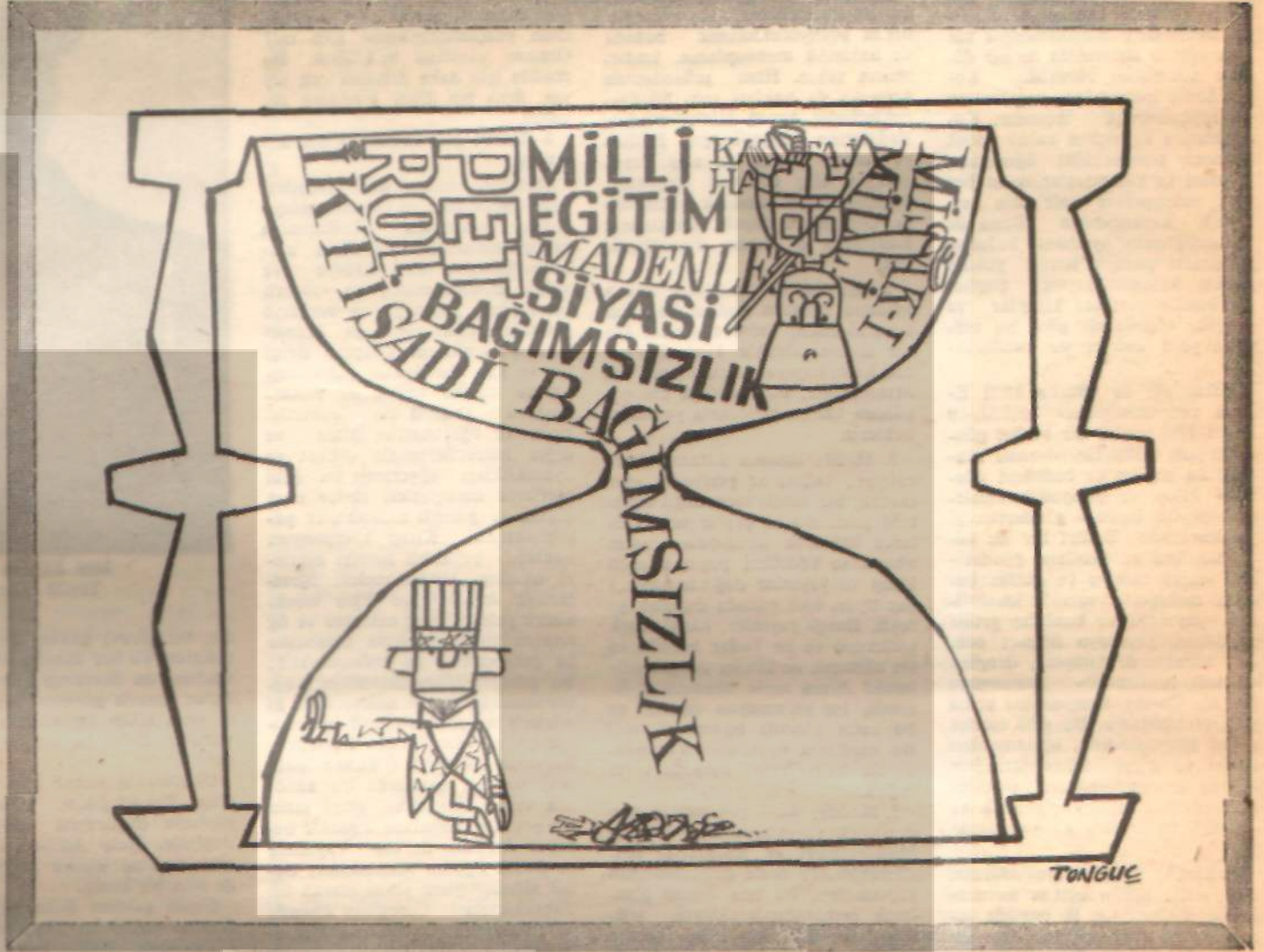
Amerika ve Kanada'da din kisvesi altında politika yapan ve bu ülkeler hükümetlerince de desteklenen din tüccarları, Türk milletine karşı açtıkları yeni Haçlı Seferi'ni yoğunlaştırmışlardır. Amerikan Dışişleri Bakanlığının açıklaması hatırlardır. State Department'in açıklaması, «Patrikhane durumunun bir süredir Amerika için endişe kaynağı teşkil ettiğini, bu endişenin birkaç kez Türk makamlarına duyurulduğunu ve meselenin incelenerek gereken tedbirlerin alınacağını» belirtmekteydi.

Gene aynı tarihlerde, Kanada Parlamentosunda, Muhalefet Başkanı, Hükümete şu soruyu yöneltmiştir: «Türkiye Hükümetinin, viedan özgürlüğünü, ibadet serbestliğini, Lozan Anlaşmasının Ortodoks Okümenik Patrikliğine tanıdığı hakları çiğnediği hakkında bilgi edinmekteyiz. Hükümet bu konuda ne düşünüyor ve ne yapıyor». En sudan meselelerde dahi, muhalefet liderinin söylediklerinin aksini iddia eden Kanada Hükümeti adına Dışişleri Bakanının bu soruya verdiği cevap şudur: «Evet muhalefet liderinin dedikleri doğrudur. Kuzey ve Güney Ortodoks Kiliseleri Başpatriği Yakovos Cenaplarına yazdığım mektupta da izah ettiğim gibi, Hükümetiniz, Türkiye'nin giriştiği takibata karşı protestoda bulunmuştur. Hâlen yapılmakta olan müzakerelerden bir sonuç çıkmadığı takdirde, Hükümetiniz daha ileri tedbirlere başvuracaktır.»

Görülüyor ki, Yakovos Cenapları, Morrison şirketinden de nüfuzlu bir kişidir. Patrik Hazretlerinin parmağını oynatması üzerine, bize silâh, dolar ve akıl veren Amerika ve Kanada Hükümetleri, «büyük dost» Türkiye'nin şeref ve haysiyetini unutmışlar ve bir «kapıkulu» nu azarlar biçimde konuşmakta sakınca görmemişlerdir.

New - York Times'da ve kimbilir daha kaç Amerikan gazetesinde bir bildiri yayınlanmıştır. Bildirinin altında 17 din ve kilise örgütü temsilcilerinin imzaları bulunmaktadır. Bunlar, protestan, ortodoks ve katolik kiliselerinin iki yıl önce Patrik Athenagoras'ı savunmak amacıyla kurdukları bir örgüt adına hareket etmektedirler. Aralarında Mc Carthy çağında ünlü Kardinal Spellman, New - York Patriği ve Athenagoras'ın gelecekteki halefi Yakovos ve Amerika'nın en yaygın kilise örgütleri olan Baptist, Episcopalian, Lutheran, Unitarian ve Ermeni Kilisesi Başkanları ile bir musevî din adamı vardır.

New - York Times'da iri harflerle yayınlanan bildiri şudur: «Konstantinopl Okümenik Patrikliğinin, hâlen İstanbul denilen tarihî merkezinde bulunan Grek Ortodoks Killsesinin güvenliği ve

geleceği hakkında yükselen endişeler üzerine, aşağıda yazılı üzücü olaylara âcilen dikkati çekiyoruz:

1 Türkiye Hükümeti, Okümenik Patrikliğinin güvenliğini garanti eden Lozan Anlaşmasını temelinden ve tek taraflı olarak ilga etmiş, ve şimdi de bu makamın görevini yapma, Grek Ortodoks azınlığına karşı ruhanî riyasetini yerine getirme, dini yayınlarla uğraşan matbaasını ve eğitim kurumlarını yaşatma haklarını tehdit ve ihlâl etmiştir.

2 Bütün Müslüman olmayan halklara yöneltilmiş bulunan, Ortodoks kilise ve mâbetlerinin kirletilmesine ve Ortodoks cemaatinin yarım milyar dolar değerinde zarara uğramasına sebebiyet vermiş olan 1955 Eylül olaylarının felâketli sonuçlarından beri, sırf Patriklik makamının dünyadaki nüfuzunu kırmak ve ona hakkı olan tarihî yerini terkettirmek amacıyla güden bilinçli hareketlerle, Patriklik makamı üzerine baskılar yapılmaktadır.

3 Milletlerarası düzenin temel unsuru olan din özgürlüğüne saygı göstermeye dair Birleşmiş Milletler Anayasasının hükümleri, bugün Türkiye tarafından açıkça ve saklanamaz biçimde çiğnenmiş, Ortodoks din adamları sınır dışına atılmış, mallarına el konul-

muş, eğitim ve hayrat kurumları kapatılmış, rahipler tardolunmuş, Patriklik matbaası susturulmuş ve son günlerde bir Amerikan vatandaşına bulunan Başpiskopos Yakovos'un sırf kilise işleri ile ilgili ve resmî sıfatla yapacağı ödevlere hiç sebpsiz müdahale edilmiştir.

Bu olayları bütün Amerikan halkının viedanına sunuyoruz ve kendilerini her türlü kanunî ve haklı yollarla medeniyetin temeli olan mukaddes prensiplerin çiğnenmesi anlamına gelen bu olayları protesto etmeye çağırıyoruz.»

Çarlık Rusyasından sonra Ortodoksluğun hâmiş kesilen Amerika, Kanada Hükümeti ile birlikte, «medeniyetin temeli olan mukaddes prensipler» in çiğnenmesi üzerine, harekete geçmiştir.

Peki ama, saflarında tüm «mukaddesatçı ve milliyetçi» leri topladığını söyleyen Müslüman iktidarın, bu olaylar üzerine tepkisi ne olmuştur? O iktidar ki, ciddiyetten uzak bir Yakup Demir olayında dahi, bir sahtekârın bildirilerini radyolarda okutmaya kalkışacak kadar ölçü dışı bir hassasiyet göstermiştir. Böyle hassas, milliyetçi ve müslüman bir iktidar, Türkiye

Cumhuriyetinin egemenliğine kastedilen ve «dost» hükümetlerce de desteklenen, kudretli hristiyan örgütlerinin giriştikleri bu tehlikeli iftira kampanyası karşısında ne yapmaktadır? Bütün yaptığı, Ankara barında çıplak kadın seyrederken fotoğrafla suçüstü yakalanmaktan öte tasası olmayan küçük politikacılar gibi, «Aman, olan biten Türkiye'de duyulmasın» demekten ve gazetecilere, «N'olur yazmayın, n'olur bu iş alevlendirmeyin» biçiminde ricalarda bulunmaktan ibarettir!

Ustelik, hesap soracak yerde, Ortodoksluğun hâmiş kesilen efen dilere, hesap vermekteyiz. Hariciyemiz son günlerde «utanç bildirileri» yayınlamıştır, «Vallahi suçsuzuz, bir kabahat işlemedik» diye...

Bu iktidar, Ayasofya'yı cami yapma vaadleriyle gelmişti. Müslüman iktidarın bir Bakanı, bunu cakalı cakalı ilân etmişti.

Bu gidiş ve tutumla, Ayasofya cami değil kilise, İstanbul ise, Kostantinopl olma yolundadır.

Meselelerimize neresinden baksak bakalım, Türkiye yeniden 1919 yılında bulunmaktadır.

Doğan Avcıoğlu

Devlet Parası ile Mc Carthy'cilik

Çap itibarıyla Tevfik İleri'yi dahi rahmetle aratacak olan Eğitim Bakanı Orhan Dengiz, Bakanlığına verilen 6.5 milyon lirası, komünizm tüccarlarının ahlâk bozucu, kaba küfürnamelerini alma yolunda kullanmaktadır. Tomar tomar Yeni İstanbul, Son Havadis, Dünya ve Bayrak gazeteleri Bakanlıkça satın alınıp okullara ve resmi kurumlara parasız gönderilmektedir.

Bakan, Millî Eğitimin küfürname ticaretine âlet edilmesini şöyle açıklamaktadır: «Komünistler vatandaşa tarhana çorbası veriyorsa, biz bal baklava vereceğiz. Kim hangisini yiyecek bakalım.»

Bu konuşma seviyesindeki Bakan, marifetini de şu sözlerle belirtmektedir: «Komünizmle mücadele Emniyet Teşkilâtının görevleri yanında, ekonomik ve sosyal meselelerin halledilmesiyle birlikte eğitim sisteminin de bir düzene sokulması zaruridir. Komünizmle mücadelede nesriyattan da faydalanmak lazımdır. Köy okullarına varncaya kadar çocuklarımızı, gençlerimizi, öğretmenlerimizi ve vatandaşlarımızın hepisini, vatanperver nesriyatla beslemek kararındayız. Bunu da Bakanlığımıza ayrılmış bulunan Bütçedeki parayla temin yoluna girmiş bulunmaktayım. Şüphesiz bunlar yazılmış kitaplar ve dergiler olabileceği gibi, bu mânâda yeni eserler de yazılacaktır.»

Bakan bir de «Bütün Millî Eğitim müesseselerine» başlıklı 9 Nisan 1966 tarihli bir bildiri göndermiştir. Bildiride «hususî nesriyattan seçilen ve bedelleri ödenen» kitap ve periyodik eserlerin «büyük ölçüde» gönderileceği yazılmaktadır. Bildiri bir de kütüphanelere ve okullara gönderilen, «millî terbiye ve ahlâkî bozucu mahiyette, zararlı ideolojileri yaymaya ve bunların propaganda yapmaya hizmet edecek karakterde kitaplar, dergiler ve sair matbuatlar» konusunda bir Mc Carthy kampanyası açma ya çağırılmaktadır. Bu gibi eserler «okul idarecilerinin, öğretmenlerin ve diğer idarecilerimizin dikkat ve uyanıklıkları sayesinde» «derhal teşhis olunacak ve «gereklî muameleler» yapılacaktır.

Bakanlık, kültürel yayınlardan ilk partiyi bütün eğitim kurumlarına dağıtmıştır. İlk partide tomar tomar Yeni İstanbul, Son Havadis, Dünya ve Bayrak gazeteleriyle, milliyetçilik tüccarı ünlü Selâhattin Arıkan'ın pahalı bir kitabı vardır!

Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Yönetim Kurulu üyesi Ahmet Nuri Macit, bu utanç bildirisini madde madde tahlil etmiştir:

«9 Nisan 1966 tarih ve Özel Karar 251 sayılı Kültür Müsteşarlığı başlığı taşıyan Millî Eğitim Bakanı Sayın Orhan Dengiz'in bildirisini okudunuz mu? Eğer okumadıysanız lütfen bir kez okuyun.

Sayın Bakan bu bildiriyle çok güzel bir hamle yapmaktadır. Böylelikle güzel hamleyi alkışlamak elde değil.

Bildiri, özetle her çeşit okul, kütüphane ve eğitim kuruluşlarına bakanlıkça gönderilecek yayınların izlenmesini, iyi saklanmasını ve derhal okunmaya arz edilmesini belirtmektedir.

Şimdi biz, bu bildiri karşısında düşüncelerimizi söyleyeceğiz. Bizim söyleyeceklerimiz bakan ve bakanlık mensuplarını kızdırmasın sakın. Hem müsadenezle kızmaya da hakları yok. Söylenceklerimiz kendi bildirielerindeki ifadelerine dayayacağız. Bildiri madde madde ele alıp eleştireceğiz. Hiç olmazsa eleştirme, özgürlüğümüz şimdilik yürürlükte. Gerçeklere dayalı eleştirilere kızarlarsa, o zaman diyeceğimize yok.

Bildirinin 1. maddesi; Nisan ayından itibaren Bakanlığın, ilim kurumlarının, üniversitelerin, kültür müesseseleriyle Türk Basını'nın kampanyaya katılacağını belirtmektedir. Bu maddeye camionünden katılır, heyecanlı yayımları bekleriz.

2. Madde insanın kafasını kurcalıyor.. (Kitaplar periyodik eser olacak, bir merkezden değil muhtelif şehirlerdeki çeşitli teşekküllerce bakanlık tarafından satın alınan ve bedelleri peşin ödenen kitap ve yayımlar dağıtılacaktır.) deniliyor. İşte burada durmak gerekli. Hangi yayımlar, hangi teşekküllerden ve ne kadar bedelle satın alınacak ve kimler zengin edilecek? Ayrıca zorla okutulmak istenen, işe yaramayan eserler de bu satın almada bulunacak mı? Bu maddenin uygulama aşanındaki ilk belirtilerini aşağıda vereceğim.

3. Madde; daha çok toptan gün derilecek yayımların Millî Eğitim Müdürlükleri ve ilköğretim müdürlüklerince acele dağıtılmalarını yapılmasını, bu işte ihmali olanların cezalandırılacaklarını, müfettişlerce sık sıkıya izleneceklerini belirtmektedir. Bu titizliğe bir teşekkür de bizden..

4. Madde de; köy ve şehir ilköğretim müstessna, diğer eğitim ku-

rumlarından hemen hepsi gelen yayımları en geç bir hafta içinde demirbaşaya yazıp okuyuculara sunacaklarını ve yapmayanlar hakkında işlem yapılacağını anlatmaktadır. Bu aceleciliğe de teşekür.

5. Maddeye gelince: Bu madde de deniliyor ki; «Gönderilen eserler (müesseselerimizde vardır) gerekçesiyle geri gönderilmeyecek—hattâ bildirideki deyimini kullanayım— KATIYYEN GERİYE İADE EDİLMEMEYECEKTİR, demirbaşaya geçirilip saklanacaktır.» Evet fazla mal göz çıkarmaz. Zira parası ödenmiştir. Sonra şu (Geriyeye iade» kelimesi bildiriyi kalıplaşmış Türkçe bilgisinin za'yıflığını sırtarcasına göstermektedir. İade, geri vermek demektir. Bir de buna (geriye) kelimesini eklemek acaba geri kelimesinin perçinleştirilmesi için mi? Orasını yazarına bırakalım. Bu madde için daha denecek çok şey var. Ama biz diğer maddeye geçelim.

6. Madde çok önemli, aynen alıyorum:

«Şimdiye kadar bazı şahıslar, bazı teşekküller ve yabancı müesseseler tarafından okullarımıza kütüphanelerimize ve diğer müesseselerimize millî terbiye ve ahlâkî bozucu mahiyette zararlı ideolojileri yaymaya ve bunların propagandasını yapmaya hizmet edecek karakterde kitaplar, dergiler ve sair matbuatlar yollanmıştır ve bunlar halen de yollanmaktadır. Değerli okul idarecilerinin ve öğretmenlerimizin ve diğer idarecilerimizin dikkat ve uyanıklıkları sayesinde bu gibi eserlerin mahiyetleri teşhis olunmakta ve gerekli muameleler yapılmaktadır. Kitap kampanyası sırasında bu kabul zararlı eserleri okullar, kütüphaneler, öğretmenler lokalleri ve diğer teşekküller yoluyla genç nesillere ve öğretmen topluluğumuza ulaştırmağa çalışacaklar da bulunacaktır. Bu sebeple idarecilerimizin, öğretmenlerimizin ve müesseselerimizdeki görevlilerin çok dikkatli davranmaları gerekmektedir. Kendilerine varan eserlerin (zararlı mahiyet) taşıdığı hakkında bir kanaata varan idareciler, eseri emin bir şekilde muhafaza etmekle beraber durumu derhal Yayımlar ve Basın Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğüne yazılı olarak bildireceklerdir. Gereğinin önemle ve ihtimamla yapılmasını rica ederim.»

Bildiri böylece bitiyor. Altında Millî Eğitim Bakanı Orhan Dengiz'in imzası var.

Türkiye'de 1961 Anayasası var. Söz, yazı ve basın özgürlüğü Anayasanın belli başlı maddelerine yerleştirilmiş. Herkes, söz de söyler, yazı da yazar, kitap da söz eder, kitapta suç aramak, bulmak ve zararlı olup olmadığını saptamak Basın Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü'nün görevi değildir. Türk Adliyesinin görevidir. Kitap yasaklama ve toplatma mahkemenin kararıyla olur.

Bir Bakanlığın (benim gönderdiklerimi veya sansüründen geçirdiklerimi okumaya arzedeceksiniz, benim sansüründen geçmeyenleri okuyuculara veremezsiniz) demesi ve zararlı yayınların saptanmasını idareci ve öğretmenlere bırakması en azından Anayasaya saygısızlık olmaz mı?

Sonra, altıncı maddedeki «şimdiye kadar zararlı ideoloji yaymağa ve bunların propagandasını yapmaya hizmet edecek kitap, der ve sair matbuatlar yollanmaktadır.» sözü Bakanlığın saptadığı kötü yayınların olduğunu hissettirmektedir. Böylesi yayınların adları yazılıysa hiç kimsenin şüphesi kalmaz, ilgililer hemen o yayını göz hapsine alırdı. Bunun böyle yapılmaması herkesin kafasına bir çok sorular sokmak demektir ki, bu hal okuma yazma özgürlüğünü kısıtlamak anlamı taşır. İdareci-ler veyahut okuyucular, in celeyecekler hoşlarına giderse ne alâ, gitmezse kendilerine hiçbir zararlı ideoloji aşılınmamış olacak, yalnız vatandaşları koruyacaklar. Böyle şey olmaz. Türki yede Cumhuriyet Savcıları var-

Millî Eğitim Bakanı Orhan Dengiz Tevfik İleri'yi bile aratıyor!

dır, bu görevi hakkıyla yapmaktadırlar. Ve her basılan eserin bir nüshası da Savcılara gitmektedir. Zaten zararlı görülen yayın organı veya kitap toplattırılır ve duyurulur. Daha bu endişeye gerek ne?

Okutmakla görevli olan Millî Eğitim Bakanlığının, Ulusu böyle şüpheye düşürmesi olağan şey değildir. Hele Adliyesinin görevini üzer'ne almak gayretkeşliği de ayrı bir konu..

Şimdi gelelim Bakanlıkça gönderilen yayın ve kitaplara..

İlk posta geldi. Bakınız okullara, kütüphanelere ilk gelen yayın organlarını sayalım da karar okuyucunun olsun. Ve Millî Eğitim Bakanlığının maksadı ilçe anlaşılın.

İlk postadan çıkanlar:
1 — Siirlerle Öğretim Serisi (4 cilt, cilti 25 lira) yazar, Selâhattin Arıkan.

2 — Son Havadis, Yeni İstanbul, Öğretmenler Dünyası (Arıkan'ın,) Dünya ve Bayrak gazeteleri tomar tomar.

Başka yok. Geleceklerden neler çıkacak, bekleyelim.»

Kıbrıs

Senato seçimleri arifesinde, iktidarın Kıbrıs konusunda sert beyanları işitilmeye başlandı: «Birleşmiş Milletler kuvvetleri ayrılırsa, biz de Yunanlılar gibi Adaya 15 bin asker çıkartacağız.» «Makarios'a çok şiddetli bir nota verdik» gibi... Bu «sertleşme»de seçimler kadar, Grivasın «hemen Enosis» tezine karşı «önce bağımsızlık» tezi ile çıkan, Amerikanın hoş-

lanmadığı antiemperyalist fikirlerle dostluk sürdüren ve Adada solcularla iyi geçilen Makarios'a hazırlanan Anglo-sakson tertiplerinin de şüphesiz payı var.

Adanın bağımsızlığını isteyen Türkiye, ters bir tutumla, bağımsızlıktan yana olanlara karşı çıkarak, muhtemelen Enosis'çilerin ekmeğine dolaylı biçimde yağ sürmektedir.

Fakat bu gürtlüler arasında, bir İngiliz gazetesinin verdiği haber ilgi çekicidir. Gazete şöyle demektedir:

«CENTO Bakanlar Konseyi toplantısında, Türk Hükümeti, Türk Cemaatinin varlığını sürdürmek için, Kıbrıs'taki politik durumun bugünkü haliyle dondurulmasını talep etmiştir.»

Yani kabadayı beyanlara rağmen, iktidar, ashında «zaman kazanmak» istemektedir. Ama zaman kimin yararına işlemektedir? İngiliz gazetesi göre, zamanın Türkiye aleyhine işlediği açıktır:

«Türk teklifi, diplomatik çevrelerde şaşkınlığa sebep oldu. Herşeyden önce, Kıbrıs taki silahlı mütarekeden istrap çeken, Türk Cemaatidir. Rumlar değil. Gözlemciler, Türk Cemaatinin durumunun yavaş yavaş aşınmaya maruz kaldığını, şimdi her zamankinden daha kötü ve tecrit edilmiş hale geldiğini söylemektedirler.»

Demek ki, İngiliz gazetesi-ne göre, A.P. iktidarı, «Aman bugünü kurtaralım. Benden sonra tufan» zihniyetiyle Kıbrıs davasını ele almaktadır. Ama Türk Cemaati daha ne kadar bekleyebilecektir? Kıbrıs davasının düğüm noktası, burada olsa gerektir.

Karadenizdeki

Amerikan Gemileri

Cumhuriyet gazetesi, ABD'nin Montreux Anlaşmasını ve Türkiye'nin ikazlarını nasıl hiçe saymak istediğini belirten ilgi çekici bir yayında bulundu. Altıncı Filoya mensup bir ge-

GÜCÜMÜZ

İşte 28 Nisan, Aydın Gençlik özgürlükle dalgalanır, Ulusal güç susmuş mudur, susturulmuş mudur, söyle.

— Hayır, hayır.
Ulusal güç susmaz,
Nerde bir Ayyıldız varsa
Orda bir Türk vardır.

Dağbaşlarından dağbaşlarına, haykır.
Atatürk ölmüş müdür, söyle.
— Hayır, hayır.
Güneşin doğmasından belli,
Nerde bir yaşama varsa
Orda bir Atatürk vardır.

Anadolu köy köy gider, tarla, orman, ova, hayır,
Sonuna dek karanlıkta kalacak mıdır, söyle.
— Hayır, hayır.
Büyüyen türküler duymuyor musun,
Nerde bir göz varsa
Orda bir aydınlık vardır.

Durmak ölmekten ağır,
Yeryüzünde yürümek önlenilemiş midir, söyle.
— Hayır, hayır.
Varolmanın güzelliğidir yürümek,
Nerde bir ülkü varsa
Orda bir ayak vardır.

İşte 28 Nisan, göverdi ağaç, çayır,
Özgürlük Alanı Beyazıt'da mıdır, söyle.
— Hayır, hayır.
Görmüyor musun,
Nerde bir genç varsa
Orda bir Özgürlük Alanı vardır.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

mi, gizlice Marmaraya girmişti. Fakat Türk Donanmasının devriye hücumbotları tarafından yakalanmıştır. Olay, Ankara'ya aksetmiş, Türk askerî makamlarının bu konudaki titizliği üzerine, Montreux Anlaşmasına aykırı durumda bulunan geminin geri çevrilmesi kararlaştırılmıştır. Fakat Amerikan gemisi, geri döner gibi yaptığı hâlde dönmemiş ve iki gün Marmarada dolaşmıştır. Anlaşıyor ki, Amerikan Deniz Kuvvetleri, Washington'un ısrarı üzerine, Ankara'nın Montreux Anlaşmasına aykırı bir müsaadeyi vereceğinden emindir. Bu sebeple, gemi, hücumbotlarımızı atlatarak Marmarada bekletilmiştir. Ama Türk askerî makamlarının hassasiyeti, Montreux Anlaşmalarına aykırı bir davranış, State Department ve Pentagon'un tahminleri hilafına, engellemiştir.

Nisanda da, Altıncı Filonun «askerî gemiler için gece geçiş yasağı»nı dinlemeden Çakakaleden geçmek istemesi önlenmiş, Filo, ancak gündüz boğazdan girebilmiştir. Bu olaylar üzerine Amerika, Cumhuriyet'in deyimini ile, bir «rapor» hazırlamış ve Türk Hükümetine de rapor vermiştir. Rapor, bir şikâyetname niteliğindedir. ABD, «Anlaşmanın tam uygulanması, bizi fena hâlde rahatsız etmektedir» demektedir. Raporun maksadı nedir? Amerika, Montreux Anlaşmasında bir değişiklik talebinde bulunma hazırlığında mıdır? Böyle bir talebi, sonuçlanmasa da, Rusyaya karşı bir koz olarak mı kullanmak niyetindedir? Yoksa yalnızca Türkiye'ye «Montreux benim için dar bir elbisedir. Sen de mütefekkimsin. Anlaşmayı zorlamama, hattâ çiğnememe göz yum» mu demek istemektedir? Kanımızca, son ihtimal gerçeğe yakındır. ABD, son zamanlarda Türk askerî makamlarının artan titizliği üzerine, Montreux'nün kendilerine karşı «çok müsamahakar yorumlanmaması» hususunda Ankara'yı «ikna» çabasındadır.

Geçmiş denemelerden ders alan Türkiye'nin ve Türk Ordusunun, ülkemizi, hem de hukuka aykırı biçimde, Soğuk Harp aracı olarak kullanma çabalarına kesinlikle karşı durması beklenmelidir.

Bu arada anlaşılmasını bir nokta da, İnönü Hükümetinin devrilmesinden sonra, Boğazlardan geçen askerî gemilerin ilgili devletlere duyurulması yolunda ki 1936'da kurulmuş bir geleniğin yıkılması oldu. İnönü'den sonra gelen Hükümet, lüzumsuz şüpheler ve hassasiyet yaratacak böyle bir yola neden gitmiştir? Anlamak kolay değildir.

Anlaşılmasını başka bir nokta, Karadenizde düşen ve enkazının aranması hayli gerginlik yaratan B-57 uçağının Karadenizde neler yaptığıdır. Amerika, U-2 uçağı olayından beri, Rusya üzerindeki casusluk uçuslarını durdurduğunu belirtmektedir. Fakat Karadenizde neler dönmektedir? Amerikanın Montreux Anlaşmasını zorlayan tutumunu, herhalde bu soruya getirilecek cevap aydınlatacaktır.

Ereğli - Çelik'te yeni tertipler

Hesaplarını bu yıl 200 milyon liradan fazla zararla kapatan Erdemir, Genel Kuruluna kâr-zarar hesabı vermekten kaçındı. Fakat bu büyük zararlar, ağır borç tasitleri ve faizi ile yüksek amortisman bedeli dolayısıyla sürüp gidecektir. Peki ortaklara kâr nasıl dağıtılacaktır? Şimdiye kadar Türk hükümeti, Devlet Bütçesinden, zarar eden şirket için yüzde 6 temettü ödüyordu. Ama bu anlaşma, sona ermektedir. Ereğli - Çelik yöneticileri, şimdi Parlametodan bir kanun geçirerek, reklamlarında «özel teşebbüs mücizesi» diye sunulan zarardaki şirket ortaklarına devletin hiç de-

ğilse beş yıl daha yüzde 6 kâr ödemesini sağlamaya çalışmaktadır.

Parlamento bu oyuna gelmemelidir.

Ankara Savcısı meselesi

Ankara Savcısının görevinden alınması meselesi, iktidara hâkim zihniyeti göstermesi bakımından ilgi çekicidir. Savcı Firuz Çilingiroğlu ile ilgili, ya da moda deyimlerle «CHP sempatisini» değildir. Hatta belki de AP'ye yakın sayılabilir. Ama açık kanuna aykırı tutumları kabulenecek bir partizanlık seviyesine erişmiş olmaktan henüz uzaktır. Ankara Savcısı, bu yüzden görevinden alınmıştır.

Olay, Fikir Kulüpleri Federasyonunun bir bildiri hazırladığının öğrenilmesi üzerine, İçişleri Bakanlığının daha bildiri yayınlanmadan önce Savcılığın harekete geçmesini istemesiyle patlak vermiştir. Savcı Çilingiroğlu, İçişleri Bakanlığına «Durun bu kalım. Önce suç işlensin ki harekete geçebilelim. Suç işlenmeden ne yapabiliriz ki demmiştir. İktidarın «dinamizm»ine aykırı düşün bu cevap. Faruk Sükan'ı fena hâlde sinirlendirmiş ve Ankara Savcısını Adalet Bakanına şikâyet etmesine yol açmıştır. Neticede, Ankara gibi «dinamik» olmak gereken «çok kritik» bir şehirde, «dinamizmden yoksun» Savcının değiştirilmesi kararlaştırılmıştır.

29 Nisan töreninin de Zafer Anıtı önünde yapılmasını Savcılığın, Vilâyetin itirazına rağmen, kanuna uygun bulunması, iktidarın «Firuz Çilingiroğlu» hakkındaki «dinamizmden yoksun oluş» görüşünü teyid etmiştir. Halbuki 29 Nisan töreninin Zafer Anıtı önünde yapılmasını engellemeye, kimsenin gücü yetmeyeceği aşikâr idi.

THY'nin jet uçakları

Devlet Planlama Teşkilâtı, THY, n.n dış seferlerine ve jet uçakları almasına için başından beri kesinlikle karşı idi. Bunun büyük zarara ve israfa yol açacağı inancındaydı. DPT, ağır baskı ve ısrar karşısında, dış seferleri prensip itibarıyla kabul etmiş, ama bunu 1966 programında şartlara bağlamıştır. Esas olan «dış hatlarda yabancı havayolu şirketleriyle rekabet edebilir, modern bir işletme hâline gelmek»tir. Bu amaçla, «modern işletmecilik anlayışına sahip» bir yabancı havayolu işletmecisiyle bir «çalışma anlaşması» yapılacaktır. Bu yetli menin hayli uzun süreli olacağı anlaşılacaktır. Uçak satın alma hattâ kiralama işi ise, 1966 programına göre, «ayrı bir etüd konusu» yapılacaktır. Bu, nazik bir ifadeyle, «Önce yet'in bakalım. Şimdi değil jet satın almak, kiralamaya dahi girişmeyin» demektir. Ne var ki, son günlerde, Yüksek Planlama Kurulu, THY, n.n jet uçağı almasına karar vermiştir. Mesele artık, hangi firmanın uçaklarının alınacağı noktasında toplanmaktadır. THY, Genel Müdürünür öncülü, DC-9'a gitmektedir. Bir ara Türkiye'deki Askerî Yardım Kurulunda İstihbarat Baş

SAKAL VE KEÇİ

AP, Milletvekillerinden Mevlüt Yılmaz, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Korgeneral Refet Ulgenalp'in mahkemeye sevkini ve cezalandırılmasını istedi. Meclis kürsüsünden yönetilen bu dileği AP, İİ Milletvekillerini şiddetle alkışladılar.

Korgeneral Refet Ulgenalp İstanbul Üniversitesi gençleriyle konuşmuş ve pek meşhur olan «keçi sakallılar ile sakallı keçiler» deyimlerinin ortaya atılmıştır. Adalet Partisinin tutan çevreleri özellikle «keçi sakallılar» lafına pek sinirlendiler. Çeşitli yayın organlarında Refet Ulgenalp'e hücum ettiler. Mevlüt Yılmaz AP, camiasının duygularına Büyük Millet Meclisinde tecrüman olmuştur.

Ne var ki hassas bir noktaya dokunmuştu Mevlüt Yılmaz, A.P.'si tel ordu arasındaki münasebetlerin niteliği malûmu. Silâhlı Kuvvetler ile iktidar partisi arasında köprüler kurulmaya çalışırken yapılan bu gafın tamiri gerekti. Mevlüt Yılmaz'ın haysiyet divanına sevkî söz konusu oldu.

Ama Mevlüt Yılmaz haysiyet divanına sevk edilse bile kendisine karşı ciddi bir tavır alınacak mı idi? Adalet Partisinin 27 Mayıs ve 27 Mayıs'ın en büyük nedeni sayılan orduya karşı duygularını bilmiyen yoktu. Ordunun önemli isimlerinden birine karşı yapılmış olan çıkış gerekçe Mevlüt Yılmaz'ın açıkladığını gösteriyordu.

Meseleyi daha iyi anlayabilmek için Mevlüt Yılmaz'ın kimliğini de öğrenmek gerekir. Mevlüt Yılmaz 33 yaşındadır. İmam-Hatip'tir. Milletvekili olmadan önceki son görevi vaizlik idi. Atatürk'ün Cumhuriyeti ilan etmesinden 10 yıl sonra doğan bu kişi, Korgeneral Refet Ulgenalp'in yobazlara karşı çıkışına sinirlenmişti.

Mevlüt Yılmaz'ın kişiliğinde A.P. nin bugünkü durumunu gözden geçirmek mümkündür. A.P. Atatürk'ün Cumhuriyet ilânından sonra doğup, Menderes devrinden sonra yetişen nice Mevlüt Yılmaz'ın millîtanlığından kuvvet alan bir partidir. 1933 te doğan çocuk, 1946 da, 13, ve 1950 de 17 yaşındadır. Formasyonu İkinci Dünya Savaşından sonra ve Demokrat Parti devrinde tamamlanmış nice Mevlüt Yılmaz'ların, Adalet Partisi ve Büyük Millet Meclisi içindeki seslerini küçümsemek doğru değildir.

Zaten Adalet Partisinin niteliklerini şöyle sıralamak mümkündür:

1 — Adalet Partisi aydınları karşıdır. AP, nin üst kademelerindeki yetkililerin de teslim ettikleri bir gerçektir ki, Kır at'lı partinin ileri gelenlerine göre Türkiye'de aydınlar moda olan sosyalizme ve devrimcilğe kaymış bir takım yanlış görüşlü kişilerdir. Adalet Partisinin alt kademelerindeki Mevlüt Yılmaz tipindeki kişilere göre ise Türkiye'de aydınlar geleneklerden ve İslâmın kültüründen uzak düşmüş kişilerdir. Böylece aydınlarla AP, arasındaki uçurum gittikçe büyümektedir.

2 — Adalet Partisi Üniversite gençliği'ne karşıdır. AP, ilere göre üniversiteler memleket davalarını bir yana bırakarak, politikayı politikacılara havale edip kitaplarına eğilmelidirler. 28 Nisan'lar, 29 Nisan'lar, 27 Mayıs'lar Adalet Partisi için gerçek bir endişe ve sıkıntı kaynağı olmaktadır. Üniversite gençliği solcuların telkinlerine kapılmıştır. Amerikalılara «Go Home» diye bağırarak, Başbakanı «Yuh» çeker çeker komünistlere âlet olmaktadır. Menderes'in yıkıl-

masını hazırlayan gençliğe karşı AP, ilerin duyularını menf'adır.

3 — Adalet Partisi, Silâhlı Kuvvetler konusunda endişeli, kuşku, ve sıkıntılıdır. Ordu 27 Mayıs'ı gerçekleştirmiş, Menderes ve Bayar'ı düşürmüş, düşürmekle de kalmayıp Yassıada'ya kapamıştır. Bu davranışlar orduyu 27 Mayıs'ı sonuna kadar savunmak ve yürütmek göreviyle de bağlamıştır. Adalet Partisi olan bitenleri unutacak gibi değildir. Ustelik Adalet Partisi'nin 1961'deki Cumhurbaşkanı adayları Ali Fuat Başgil'in hikâyesi iyi bilinmektedir. Bu tecrübenin verdiği dersle Sunay'ın Cumhurbaşkanlığı 1966 da sızlıtırsız kabul edilmiştir. Ama Silâhlı Kuvvetler ile Adalet Partisi politikacıları arasında sempatik rüzgârların esmediği de herkesin malûmudur. Dünya basını, Türkiye'nin geleceği hakkındaki hükümlerini bu gerçeğe bakarak vermektedir.

Aydınlara, Üniversite gençliğine ve silâhlı kuvvetlere karşı olan Adalet Partisinin sarmaş dolaş olduğu çevrelerin hangileri olduğu da açıktır.

Adalet Partisi Amerikanın her dediğine evet demekle şöhrat yapmış politikacıların partisidir. 10 Ekim seçimi Türkiye'de Amerikanın zaferi olarak karşılanmıştır. Amerikan kapitalizminin gölgesinde peykleşmiş bir Türkiye, Adalet Partisinin kodamanları için ideal bir Türkiye'dir.

Bunun yanısıra kompradorların, ağaların, eşrafın, ümmetçilerin tam desteğine sahiptir. Adalet Partisi, İmam-Hatip Okulları Adalet Partisinin millîtanlığını yapanlarla doludur. Amerika'dan gelip Anadolu'ya dağılmış Amerikan Barış Gönüllüleri Adalet Partisi'nin neferleri gibi çalışmaktadırlar. Bazı büyük bankacılar, Adalet Partisine hizmet eden basın için işadamlarından para toplama kampanyasına girişmektedirler. Ticaret ve Sanayi Odaları, Çiftçi Teşekkülleri, Adalet Partisinin statükoculuğunda kendileri için tem'nat görmektedirler.

Yukarıda sıraladığımız nitelikler elbette keşin çizgilerle ayrılmış değildir. Her müessesenin çatısı altında kaynaşmalar vardır. Meselâ Üniversitenin çatısı altında Adalet Partisinin hizmetine koşulacak gençlik grupları yaratmak için çaba sarfedilmekte ve önemli paralar harcanmaktadır. Üniversitede olduğu gibi öteki kurumlar içinde aynı gayretlerin gösterildiğini düşünmek mantıklı olur.

Ne var ki bütün bu çabalar esas değiştirilecek etkiler yaratmaktan uzaktır.

Ve bütün düşüncelerim'zden çıkaracağımız sonuç şudur:

Gençliğine, aydınlarına, dinamik kurumlarına karşı olan bir siyasî parti, hele Türkiye gibi bir az gelişmiş ülkede çok yanlış yolda demektir. Atatürk Cumhuriyetine özgü birtakım gerçekleri unutarak salt oy sandığına göre bir politika tutturmak yanlış hesaptır. Mevlüt Yılmaz belki oy sandığı gerçeğini dile getirmektedir. Ama Refet Ulgenalp de Atatürk Cumhuriyetinin esas gerçeğini dile getirmektedir.

Bu iki gerçek birbirine zıt görüldüğü içindir ki Türkiye'nin çıkmazlarında daha bir süre oyalanmak parlamentoculuğun alın yazısı olacaktır.

İlhan Selçuk

sek Planlama Kurulu, THY, n.n jet uçağı almasına karar vermiştir. Mesele artık, hangi firmanın uçaklarının alınacağı noktasında toplanmaktadır. THY, Genel Müdürünür öncülü, DC-9'a gitmektedir. Bir ara Türkiye'deki Askerî Yardım Kurulunda İstihbarat Baş

kaniği yapan ve sonra DC-9 imalatçısı Douglas Firmasının Orta Doğu Müessesillğine getirilen Emekil Albay C. Hustler ile birlikte Ağası Şen, THY, Genel Müdürü olmadan önce, DC-9 satmak üzere THY yetkililerinin katısını defalarca almıştır. Şimdi Genel

Müdür olarak, bu işi gerçekleştirecektir. Ne var ki, İkinci Dünya Savaşından önce ve hemen sonra «propeller drivene» nakliye uçakları imalatında liderliği elinde tutan Douglas firması, liderliği uzun süredir Boeing'e kayırmıştır. Amerikalı iktisatçı V. Perlo, «Military and Industry» adlı kitabında (Bk. S.4) Douglas firmasının gerilemesini şöyle açıklamaktadır:

«Sivil jet uçağı pazarı liderliği ni elde tutmak için, imalatçıları arasındaki rekabette, Boeing firması, 707 ile başta gelmektedir. Bunun nedeni, doğrudan doğruya, jet nakliye uçaklarında Boeing'in Amerikan Hava Kuvvetleri için kütle üretimi mukavemetlerine sahip olmasına bağlıdır. Boeing, Hava Kuvvetleri için geliştirdiği model, sivil nakliye uçaklarına uygulanmıştır.

Douglas, ise, İkinci Dünya Savaşından önce ve hemen sonra bu alanda liderliği elinde tutmaktaydı. Ama önemli jet bombardıman ve askerî nakliye uçakları mukavemetlerine sahip bulunmadığından, sivil nakliye alanında fena hâlde gerilemiştir.»

Bu görüş, THY, n.n DC-9 alması niyetinden tamamiyle habersiz bir iktisatçının düşüncesidir. Victor Perlo, bu örneği, devletin sağla-

Genel Müdür Ağası Şen THY Balosunda Madanoğlu ile Satmak istediği uçakların alıcısı oldu.

POLİTİKA VE ÖTESİ

KÖRKANLI ANLAM..

Albert Camus'nün Bir Alman Dosta mektupları'nı okuyorum. (Bilgi Kitabevi - Ankara). Gerçekçi dostça anlatmanın en güzel örneğini veriyor. Camus'nün bir Alman dostu var mı, yok mu bilmiyorum. Ama Alman dost gerçekleri söylemek için bir vesile burda. Kıbrıs anlaşmazlığından ötürü ben de «bir yunan dosta mektuplar» yazmak isterdim. Önasyada birlikte yaşamamızın mümkün olabileceğini göstermek isterdim. Başımıza neden bunlar geliyor, bizim üstümüze oynayan kuvvetlerin kimler olduğunu belirtmek isterdim.

Zihnim buna takılınca, arkası gelmeye başladı. Kimlere mektup yazmak istemedim. Meselâ İsmet Paşaya bir mektup yazmak isterdim. Savaş meydanlarından gel de, «Türk milleti böyle bir yaşamaya layık değildir.» de, dur. Olur mu bu? Bir vatan kurtaran kuşaktan ol da, sonra bir vatan batıran kuşağa bunu teslim et. Kim kaldı acaba İsmet Paşa türünden bu dünyada... Atatürk Türkiye'nin en geri ülkeler arasında sayılması karşısında susar mıydı, ağalar ve kompradörler iradesi böyle istiyor der miydi?

İsmet Paşa, belli etmiyor ama, karamsar ve kötümser olmalı. Lozan'dan dönerken, karşısına ait, güleç bir resmini hatırlıyorum. İlk Cumhurbaşkanı'daki, şaka çıkaran ve gözleri ile çevresini projektör gibi tarayan resmi var, ona bakıyorum. Sonra iktidarı verdiği 1950 deki resimleri. 27 Mayıs 1960'dan sonraki resimleri.

Ve şimdi.

Son peygamber demelerine kızıyor.

Sadece kendi nefsi ve kendi kişiliği ile uğraşan bir insan peygamber değilse, bir «çilekeş»tir. Bu ne biçim bir yumaktır dolana dolana ancak kendi çile hırkasından başka bir şey dokunamazdır.

Oysa neler yapamazdı?

Bildiği için mi, bilmediği için mi yapmıyor, eline geçirdiğini mi farkında değildir; eline geçirdiği zaman, yitirdiği zaman yapamıyor. Bir «kısır döngü» dönüyor da çevresinde dönüyor.

Camus «Tanrılarla tiranlar arasında bir denge yaratan güçtür insan.» diyor. «Düşünceyi elde etmek için bedenimizin işkenceye katlanması gerekiyordu.» diyor. «Yurdumuzdan bir düşünce yarattık.» diyor. «Vatan kelimesi-

nin, sizin için, bizim bilmediğimiz, kör kanlı bir anlamı vardır. Biz bu kelimeye bir akıl ışığı ekledik.» diyor.

Tekrar İsmet Paşa'ya takılıyor zihnim. Bugün Faruk Sükan gibi yapan Bakanları yok muydu İsmet Paşanın? Bugün ortaokul öğrencilerini içeri tıkan, kırmızı jelatini kâğıt ışığında gitar çalan çocukları tutuklayan polis müdürleri yok muydu?

Menderes'in Tahkikat encümeni üyesi olan Ekrem Amt, İsmet Paşanın siyasi polis şefi değil miydi? Daha düne kadar Türkiye'nin fikir adamlarına dosyalar açan bir gizli polis şefini, Başbakan iken müşavir diye odasının bitişğinde oturtmadı mı?

Biz İsmet Paşa'dan çok korktuk. Tarihinden geliyordu korktuk. Üniversite öğrencisi iken çizmesinin ucuyla karavanelarımızı devirdi, korktuk. Tabufluklarından dönmeli sınıfla çıktık, korktuk. Biraz koyverdi söyledik, biraz kasti tutuklandık, yine korktuk.

Biz, İsmet Paşa'dan korktuk. Ama öyleleri geldi ki, İsmet Paşa'yı seviriz İsmet Paşanın gelmelerine müsaade ettikleri onu aratmıştır. İsmet Paşa'nın usulleri, ancak İsmet Paşanın elinde hünerliydi. Bunların elinde, her şey gibi, özgürlük, demokrasi, cumhuriyet, terör, tedhiş, komünizm, faşizm, sosyalizm gibi dejener olmaktadır.

Çocuk çocuk bunlar. Su kırk yıllık tarih içinde, ezizet zinciri çekilirken en ufak nasırları yok bunların. Terekeci bunlar. Bunlardan ne korkalım.

Eğer İsmet Paşa son hamlesini yapacaksa, bu son hamlede neyi hesaplıyorsa, karşısına kimi koyacaksa, seveceğini yerini korku o zaman alacaktır. Bu millet, buna lâvık değilmiş, bu milleti bunlara kim teslim etti.

Lâfların kenarında dolaşıyorsun paşam. Bir zamanlar, bedeviler seçim üzerine seçim yollarlarken, duvarlara bakamazmışın. Bugün, bedevi dedikler'inin hiç değilse bazıları senin Başbakanlık ettirin Türkiye'yi örnek olarak ekonominin üstüne ekonomi eklerken, yaptıklarının korkusuzca adını söylerken, çevrene bakabilecek misin?

Mehmed Kemal

üstünlük sağlayabileceğini ispatlamak için vermiştir.

Tabii ki uçak seçiminde, en önemli unsur fiyat meselesi teskil edecektir. Fiyatlar hakkında henüz kesin bir şey söylemek mümkün değil. Ama lokomotif işi

gibi büyümeğe namzet gözüken jet uçağı mübayaasında, uçakların teknik özellikleri hakkında bilg edinmek faydalıdır. 26 Nisan 1966 tarihli Le Monde gazetesi, jet piyasasındaki uçaklar için şu izahatı vermektedir:

Uçakların tipi	Milliyeti	Reaktör Sayısı	Sür'at Km.Saat	Azami Yolcu Sayısı	Uçuş Menzili	Teslim Tarihi
UZUN MENZİLLİ SÜBSONİK UÇAKLAR						
Boeing 747	ABD	4	1000	490	9.600	1969
DC-10	ABD	4	960	550	—	—
L-500	ABD	4	820	902	10.000	1975
DC-8 Super 61	ABD	4	935	250	9.260	1966
Boeing 707-320	ABD	4	900	189	9.000	1962
Ilyuşin-62	SSCB	4	850	184	7.000	1966
Antonov-22	SSCB	4	680	724	7.000	1968
ORTA MENZİLLİ UÇAKLAR						
Bac-11-300	İngiliz	2	880	79	3.000	1966
Trident-1-E	İngiliz	3	935	109	4.000	1965
Caravelle-11-R	Fransız	2	810	89	2.850	1967
DC-9	ABD	2	900	90	2.500	1966
Boeing-727-200	ABD	3	1000	163	2.700	1967
TU-134	SSCB	2	920	72	3.100	1966-67
TU-54	SSCB	3	1000	164	4.000	1968
Boeing-727-200	ABD	2	930	115	2.000	1968
Airbus	İng.Fr.	2	980	250	1.800	1972
SÜPERSONİK UÇAKLAR						
Concorde	İng./Fr.	4	2340	136	6.500	1971
SST(Değişken kanatlı)	ABD.	4	3600	250	6.500	1974
Tupolev-144	SSCB	4	2500	120	6.500	1968

YÖN davaları

YÖN'ün sorumlu müdürü Doğan Avcıoğlu, geçen hafta Ankara Toplu Basın Mahkemesinde, Hatalı Gecesi olayı dolayısıyla yürütülen tahkikatın gizliliğini ihlâl suçundan yargılandı. Avcıoğlu, soruşturmasında özelle şunları söyledi: «Ortada bir suç varsa, tahkikatın gizliliği ihlâl edilmişse, bunu yapan biz de

göl bir basın toplantısı düzenleyerek (suçlu) teşhirine girişen Ankara Emniyet Müdürüdürsü.

Avcıoğlu hakkında açılan ikinci bir dava, çeşitli öğrenci kuruluşlarının imzalarını taşıyan bir bildiriye yayınlamakla ilgiliydi. Bildiride sınıflar birbirlerine karşı tahrik ediliyormuş.

İki duruşma da 15 Haziran tarihine bırakıldı.

Artık iyice anlaşılacaktır ki, 1 Nisan 1967 tarihine kadar General de Gaulle, Amerikan askerlerinin Fransadan çekilmesini ve üstlerin tasfiyesini gerçekleştirmeye kararlıdır. Tepeden konuşma alışkanlığına fena halde kendini kapırmış olan Johnson yönetimi, bir anlaşma zemini arayacak yerde, Fransa'ya karşı baskıya girişmiştir. Washington, Amerikan yapısı elektronik beyinleri ve zenginleştirilmiş uranyum cevherini Fransa'ya vermektan kaçınarak, baskı yolunu denemektedir. Amerikanın bu tutumu, hiç şüphe yok, Fransız nükleer programını fena halde aksatacağıdır, fakat hiç sanmıyorum ki, baskı, Generali bağımsızlık kararından vazgeçirsin.

Avrupanın Amerikan hegemonyasından kurtularak bağımsızlığına kavuşması, hayale değil, ekonomik gerçeklere dayanan bir zorunluluktur. Bu zorunluluk gittikçe daha fazla anlaşılacaktır ve General de Gaulle bu zorunluluğun öncülüğünü yapmaktadır.

Türkiyede ise, 1919 yılı modası mandacılık zihniyeti iliklerine işlemiş bir kısım çevreler, NATO'dan ayrılmayı «komünistlik» saymakta ve Batı sosyalistlerinin NATO'cu olduklarını ileri sürmektedirler. Fransada komünist olmayan solun ön planda temsilcilerinden olan Gilles Martinet'in yazısı, bu iddialara gereken cevabı getirmektedir.

YÖN

Solun ayağındaki diken: NATO

Giles Martinet

Bir yıla kadar, oldu bitti: Fransa, artık NATO içinde değil. Fransa, NATO dışında olacak. İnanmıyordum ki sol iktidara gelince NATO'dan çekilme kararı alabilirdi. Ama solun NATO'dan ayrılmış bir Fransa'yı tekrar NATO'ya sokması tasavvur edilemez.

Bu iyi bir şey mi? Hiç şüphe yok, iyi bir şey. Her şeyden önce NATO'dan ayrılma Fransa'ya, barışın korunması için yeni eylem olanakları getirecektir. Sonra solun bir kısmını koruyucu bir tabandan kurtararak, Amerika'ya karşı Avrupanın bağımsızlığı sorununu ciddiyetle ele almalarını sağlayacaktır.

Bu sorunun, de Gaulle taraftarlarından farklı olarak, esas itibarıyla askerî ve diplomatik olduğunu sanmıyorum. Görüyorum ki, Stalin döneminin en kötü günlerinde, Komünist Yugoslavya, Kapitalist Amerika tarafından korunmuştu. Burjuva ve Feodal Pakistana son zamanlarda ihtilâlcî Çin, askerî yardım yapmıştır. İsrail devleti, büyük bir tehlike anında Amerikan ve Sovyet müdahalesine güvenmektedir. İttifaklar, prensiplere değil, şartlara bağlıdır.

Çağımızda bağımsızlığın gerçek temeli, askerî güç değil, ekonomik ve bilimsel güctür. Askerî güç liddiasında, tam olarak yalnız Sovyetler Birliği ve ABD bulunabilir. Eğer biz Amerika karşısında, bugün Brezilya, Kanada ve Meksikanın bulunduğu durumda kalacaksa, Amerikan sermayesi sanayimizin kilit sektörlerini giderek ele geçirecekse, teknolojik geriliğimiz artacaksa, savunma yükü yatırım çabamızı baltalayacaksa, dış ödemelerin zorunlu dengesi kalkınmayı frenlemek pahasına gerçekleştirilecekse ve nihayet Avrupanın inşasını, güçlü sanayi bütünlüğü, büyük araştırma ve etüd servisleri kurmaya imkân verecek biçimde ortak plânlamaya yönelmeye çalışılmayacaksa, NATO'dan ayrılmak bir işe yarayacaktır.

Her türlü entegrasyon biçimine karşı olan de Gaulle milliyetçiliğini en zayıf, en eskimiş ve tutarsız noktada buradadır. Sol onu en etkin biçimde bu alanda eleştirilebilir ve puan kaydedebilir. Nitekim sol, bunun bilincine varmaya başlamıştır. Bağımsız Avrupalı savunma bevanlar sıklaşmış ve sayıca artmıştır. Fakat bunların çoğu, belli bir eşığı aşmak cesaretinden yoksundur. Amerikan hegemonyasından şikâyetçilerdir, ama ona cepheden hücumdan kaçınılmaktadırlar, hiç değilse bu ana kadar korkmuşlardır.

NATO'culuk, bir askerî örgüt olmaktan daha çok, Amerikan egemenliği çerçevesinde gizlenen ideolojik bir paravana haline gelmiştir. İttifakı övmek, General Electric, Libby's ve I.B.M.'in çıkarlarını savunmaktan elbette çok daha kolay ve asıldır. Bunun içindir ki, paravananın devrilmesi zorunludur. Bunun de Gaulle tarafından yapılması ve kısa bir süre ona varaması, önemli değildir.

Fransa şimdi NATO'suz yaşamaya alışacaktır. Görecektir ki NATO'suz hayat Plevin'in belirttiği felâketlerin hiç birini getirecek değildir. Avrupa da bunu anlacaktır. Nihayet, NATO'dan yana solcular, bu gerçeği benimseyeceklerdir.

Ayağımıza yeni bir diken batırıldığını düşünenlere gelince, onlar da ergeç, bizi en çok sıkın dikenin, istemeden de olsa, de Gaulle tarafından çıkarıldığını ergeç kabul edeceklerdir.

Behice Boran'ın Konferansı

Sosyalist Kültür Derneğinde yılın son konuşması, geçen hafta Behice Boran tarafından dış politika sorunları üzerinde yapıldı. TIP milletvekili, özette şunları söyledi:

«Türkiye'nin bütün sorunları, bağımsızlık sorununa bağlıdır. Bağımsızlığın politik, ekonomik ve askerî yanları vardır.

Dış politikada bugün bütün siyasi partiler, değişiklik istiyor. Ama bu değişikliğin niteliği üzerinde görüşler farklıdır. Kimi, bugünkü anlaşmalar düzeni içinde, uygulamada bir takım dü-

zeltmelerle yetinmeyi istemekte, bazıları ise dış politikamızın farklı ilkelere göre düzenlenmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Hangi görüş doğrudur? Bu konuda isabetli cevaplar verilmelidir. Bir iktidar, kendi arzusuna göre politika izleyemez. İzlediği politikanın objektif koşulları yoksa, politika gemisi gerçeklerin kayasına çarpar. İktidarların bu anlamda mutlak bir özgürlüğü yoktur. Kendi sosyal yapısına, tarihi gelişimine ve toplumsal koşullarına göre bir politika izlemek durumundadırlar.

Önce Türkiye'nin koşulları nelerdir, onu tahlil ederek, me-

seleye başlamak gerektir. 1947 den beri izlenen politikanın temelinde bir çelişme vardır. Dış politika, Türkiye'nin sosyal yapısı ve tarihi gelişimi ile ters düşmüştür. Biz, ileri kapitalist devletlerin politikasını izledik. İleri kapitalist devletler için doğru olan bu Anglo - Sakson politikası, bir tarım ülkesi olan Türkiye için geçerli değildir. Bizim çıkarlarımızla onlarınki çelişir. Onların bütün arzusu, bizi tarım ülkesi olarak bırakmak, sanayileşmemizi engellemek demektir. Bu, hâkim ekonomi - tâbi ekonomi ilişkisidir. Bu şartlarla dostluk, ancak kuzu ile kurdun dostluğudur.

Batı blokunda olmamızın gerekçelerinden biri olan jeopolitik durumumuz da, bir bloka bağlılığı değil, aksine bağımsızlığı gerektirir.

NATO anlaşmasına gelelim. NATO, komünist saldırısına göre kurulmuştur. Halbuki bir ülkenin savunması, tek bir devletin saldırısı düşünülerek çizilmez. Her yönden gelecek saldırılara karşı koyacak biçimde çizilir. Hatta bir ülke, kendi ittifak sistemi içinde olan ülkelerle de savaşmak zorunda kalabilir. Tek yönlü strateji ile savunma olmaz. Kıbrıs meselesi göstermiştir ki, Yunanlılarla bile savaşacak olanlardan yoksunuz. Çıkartma yapacağız, çıkartma gemimiz yok. Hava hücumu yapacağız Amerikan petrol şirketlerinin benzinine muhtacız. Bütün kuvvetlerimizi NATO'ya vermişiz. Harp sanayii tasfiye edilmiş. Bu ne biçim idarecilik, bu ne biçim devlet adamlığı! Halk deyimi ile, Amerika, babamızın oğludur? Bağımsızlık konusunda kışkıracı olduklarını söyleyenler, aynı titizliği neden Amerikaya karşı göstermezler?

Johnson mektubu, NATO'nun bizi Rusyaya karşı korumasının dahi şüpheli olduğunu göstermiştir. Amerika, aslında, Türkiye'yi değil, kendini korumaktadır. Başka bir deyişle, kendi stratejisi gerektirdiği ölçüde Türkiye'yi korur. Bir dünya harbinde, Amerika, ilk anda Türkiye'yi feda edebilir. NATO manevraları, Türkiye'nin istila edilme ihtimaline göre planlanmakta ve havadan paraşütle kurtarma ekipleri inmektedir.

Bir Amerikan generali, Türkiye'de 8-10 şehir sayarak, bunların bir harpte ilk hedefi teşkil edeceklerini açıklamıştır. Bir İngiliz generali ise, Türkiye'nin bir atom harbinde yok olacağını söylemiştir. Türkiye bir savaş anında ilk hedef olduktan sonra, NATO birlikleri neyi kurtaracaklardır? Ölen insanları mı? Ben, Amerikaya kızmıyorum. Onlar, kendi savunma stratejilerini kuruyorlar. Ama bunu nasıl kabul ediyor Türk devlet adamları?

Jeopolitik durumumuz tam tersine, bloklar dışı kalmamızı gerektiriyor. Her iki bloka da eşit derecede dostluk ilişkileri yürütebiliriz. Bir bloka yanaşıp öteki blokun husumetini üzerimize çekmekte bir fayda yoktur. Objektif şartlar olarak, Türkiye'nin yerli Üçüncü Dünyanın yanındır. Batılılaşma özentiimiz, özköz olmak isteyen kurbağanın hikâyesine döndü. Güzellik yarışmalarına katılmak, milli vazife sayılır oldu! Futbolda Avrupa takımı savılmamız, büyük bir mesele gibi kabullenildi. Asyallı olmayı küçümsedik. Batıların düzeyine eristirecek metodları ise hiç araştırmak istemedik. Onun için bizi ne Batı anladı, ne de Üçüncü Dünya...

Oysa biz, ilk kez bağımsızlık savaşını verdik. Nehru'nun, Naştr'in gücü, üçüncü dünyanın meselelerine sahip çıktıkları ölçüde kazanılmıştır. Biz buna namzetlik. Çünkü hepsinden daha elverişli şartlara sahibiz. Tam bir sömürge haline gelmiş

Anlaşmalar Üzerinde Görüşmeler Prof. Ahmet ŞükrüEsmer

TÜRKİYE'nin hükümlerini haklarını kısıtlıyan, halk efkârı için ıstırap konusu olan ve memleketimiz için tehlikeler yaratan İkili anlaşmalar hakkında «tam bir anlaşmaya» varılığını, Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk, Ankara'dan ayrılırken söylemiş ve bunu Dışişleri Bakanı Çağlayangil de teyid etmiştir. Fakat bu «anlaşma» müzakereye girilmek için anlaşmadan ibarettir.

Rusk'a göre, bu görüşmeler Türk hükümetinin uygun göreceği şekilde en kısa süre içinde başlayacaktır. Esasen hükümetin bu konuda hazırlık yaptığı bilinmektedir.

Anlaşmalar gizli olduğundan, muhtevaları hakkında kesin bir şey söylenemez, fakat genel olarak üslerin en önemli mesele olduğu söylenebilir. İdeal çözüm yolu üslerin topraklarımızdan büsbütün kaldırılmasıdır. Bunu istemek aykırı olamaz, meselâ NATO ortağı olduğu ve kaynaşmış askerî kuvvetten de ayrılmayaacağı beyan ettiği halde Norveç topraklarında NATO üslerinin kurulmasına razı olmamıştır. Danimarka'da da üsler yoktur. Fakat Amerika'nın buna razı olacağını ummak fazla iyimserlik olur.

Bu halde, üslerin sayısı azaltılmalı ve kullanılma şartları da değiştirilmelidir. Bunlar NATO maksatları dışında da kullanılıyor. Meselâ bir Türk hava üssü olduğu halde İncirlik Amerika'nın yönetiminde geçmiştir ve Amerikalılar 1958 de Lübnan'a asker yollarını üsleri kullanmaları ve 1960'ta U 2 casus uçağını üsleri havalandırmaları gibi, güvenliğimizi tehlikeye düşüren ve komşularımızla ilişkilerimizi gözgeleyen teşebbüslere geçmektedirler. Bunları önleyici tedbirler alınmalıdır.

Bir de Türkiye'de çok fazla Amerikan personeli vardır. 20 ve hattâ 30 - 40 bin askerden bahsediliyor. Çocuk çolaklarıyla sayılarının kaçta kaçta olduğu bilinmiyor. Fakat İsgal ordusu manzarasında böyle bir durumun devamı asla caiz değildir. Bunların bir takım imtiyazlardan faydalanmaları sakıncayı daha da ağırlaştırmaktadır. Ankara'nın bazı mahalleleri Amerikan şehirlerini andırıyor. Amerikalılar şehir içinde otobüs işletiyorlar, oysa otobüs işletmesi belediye bira-kulmuş yetkidir. Böyle bir durum kanunla nasıl telif ediliyor? Amerikalılar memleketin bir kaç yerinde radyo işletiyorlar. Oysa, radyo işletmesi TRT'ye verilmiştir.

Amerikan askerlerinin sokaklarda üniforma ile dolaşmaları, mübareke günlerini hatırlatıyor. Görevleri dışında üniforma giymeleri lâzım mıdır?

PX müessesesi başlı başına bir faciadır. Bu, belki prensibinden ziyade uygulanması bakımından bu derece sakıncalı bir hâl almıştır. Türkiye'de bulunmayan bazı eşyanın taşradan getirilmesine göz yumulabilir. Fakat her türlü glyim eşyası ve gıda maddesi, gümrüksüz getirilir de piyasaya sürülürse, İktisat ve hattâ ahlâk bakımından büyük sakıncalar doğar. Personel için bu imtiyazın maddî değeri olduğu muhakkaktır. Fakat Amerika zengin bir memlekettir ve bunu telâfi edebilecek çareleri düşünebilir. Herhalde bugünkü sistem devam edemez.

NATO personelinin yargılanması da bir meseledir. Görev başında işlenen suçların, Amerikan mahkemelerinde yargılanması bütün ortaktarlarca kabul edilmiş bir prensiptir ki, buna kimsenin diyeceği yoktur. Fakat bir suçun görev sırasında işlenip işlenmediği hakkındaki hüküm kim verecektir? İşte burada uygulama Türkiye'de farklıdır. Anlaşmaya göre, suç işleyen personelin emri tarafından verilecek vesikayı bizim adli mercilerimiz kabul etmeye mecburdur, aksi ispat edilemez. Oysa meselâ İngiltere'de emir tarafından verilen vesikanın aksi ispat edilebilir.

Bizdeki rejim çok suistimale uğramıştır. Sinemaya gitmek için otomobillerine binen sarhoş Amerikalıların insan çiğniyerek işledikleri suçların «görev sırasında» işlenmiş olduğuna dair emirleri vesika vermekten çekinmemişlerdir. Morrison adlı bir sarhoş askerin Çankaya yokuşundan inerken, bir manga askerimizin üstüne otomobillini sürmesi olayı hâlâ hatıralardadır. Amir bunun görev sırasında işlendiğine dair vesika vermiş. Suç bir Amerikan harp divanında yargılanmış ve Morrison suçlu görülmüş ise de, ceza olarak, havası güzel bir yere dinlenmeye yollanmıştı. Amerikalılarla görüşmeye girecek temsilcilerimiz şüphesiz bu tecrübelerden faydalanacaklardır. Tanrı yardımcısı olsun.

— ULUS'tan —

değildik. 600 yıllık bir devlet geleneğimiz vardı.

Üçüncü Dünya ile ilişkilerimiz ancak Atatürk'ün dış politikasına dönmekle artacaktır. Ancak bu, lâf'ü güzaf ile olacak bir iş değildir.

Atatürkçü dış politika 5 esasta toplanabilir: 1 — Türkiye'de hiç bir yabancı nüfuz yer vermemek, 2 — Savunmamızı kendi gücümüze dayamak, milli harp sanayii kurmak, 3 — Milli Savunma stratejisini Anavatan savunmasına göre hazırlamak, 4 — Askerî ittifaklara girmekten kaçınmak, ancak dostluk ve saldırmazlık paktları imzalamak, 5 — Yurtta sulh, cihanda sulh ilkesine göre, önce-

likle komşu devletlerle dostluk anlaşmaları imzalayarak ülke etrafında bir güvenlik kuşağı kurmak ve öteki devletlerle de barışçı ilişkiler yürütmek.»

Bertrand Russell

YETKİLERİNİ AŞAN
HÜKÜMETLERİN
HİZAYA
GETİRİLMESİ

YENİ DERGİ'nin «Düşünce Özgürlüğü Özel Sayısı» nda.

Kahrolsun Komünizm, Gelsin Paralar !..

Raif Ertem

«Komünizmi tel'in» mitingleri aldı yürüdü. Türüü besleme dernekler bunun öncülüğünü yapıyorlar. Üzücü olan yanı, bazı gençlik kurumlarının da bu aldatmacaya katılmalarıdır. Aldatmaca diyoruz, çünkü komünizm zaten Türkiye'de kanun dışıdır. Polisin, savcılarının onunla uğraşmaları görevleri icabıdır. «Komünizmi tel'in» mitingleri ile komünizmin önlenemeyeceğini, bu mitinglerin düzenleyicileri bilmez mi? Pek iyi bilirler. Öyle ise, bu hareketlere niye devam ediyorlar?

Devam ediyorlar, çünkü bu tip hareketler büyük çıkar kaynağıdır. Yerli - yabancı bir çok kurumlar, düzenleyicilere bol para akıtırlar. Bunun örnekleri, geri kalmış ülkelerde çoktur. Üzülerek belirtelim ki, bizde çok zaman bu nimetleri gizli emniyet vasıtasıyla dağıtırlar. Şimdi tanık olduğum bazı olayları anlatacağım :

Türkiye Millî Talebe Federasyonunun Altıncı Kültür Festivalini hazırlıyorduk. İlk defa olarak Festivale 400 kadar yabancı davetli katılıyordu. Bu kadar kalabalık davetlinin masraflarını karşılamaya TMTF'in mali kudreti yetmiyordu. Hükümetten yardım istedik. Vaad edilen yardım, masrafların üçte birini dahi karşılamıyordu. İşte bu sıralarda Cevat Bey adında birisi çıktı ortaya. Gizli emniyete mensup olduğunu söylüyor, eğer istenirse CENTO'dan yardım alabileceğini ileri sürüyordu. Oturup tartıştık. CENTO'nun böyle bir yardımını kabulde sakınca görmedik. Durumu Cevat Bey'e bildirdik. Aradan 15 gün geçmedi, Cevat Bey bize 40 bin lira getirdi. Karşılığında bir makbuz istedi. «CENTO'dan 40 bin lira aldık» diye bir makbuz verdik.

Sonraları Cevat Bey, TMTF binasına sık sık gelmeye başladı. Gerçi 27 Mayıs Devrimi öncesi de gelir, Uluslararası Öğrenci Birliğinden gelen broşürleri toplar gidermiş. Sonraları gizli emniyetçilerin sayısı gittikçe çoğalmaya başladı. Önce bizden gelen grup üyelerinin listesini istedi. Bunları reklâm olsun diye zaten dağıtıyorduk. Gazetelere gönderdiğimiz bültenlerden bir nüsha verdik, alıp gittiler.

Bir gün Sezal Bey adında biri, iki arkadaşıyla birlikte geldi. Gözlerini kasketlerinin altına gizliyerek, bana «bildiğim komünistler»i sordular. Yavaş yavaş 40 bin liranın asil verilmiş sebebinin anlamaya başlıyordum. Aramızda şöyle bir konuşma geçti :

— Bildiğin komünistler varsa, bize söyle.
— Vallahi ben bilmiyorum. Varsa söyleyin, biz de tanyalım.

— Biz tek taraflı birer anteniz: Alıcımız vardır, fakat vericimiz yoktur.

Sonraları öğrendim ki, komünistleri bilmediğim için işlerine yaramadım diye bana bozulmuşlar. Uluslararası Öğrenci Birliğinden gelen bültenleri de arşivlemeye başladığımız için onlara vermeyince, bu kızgınlık iyice artmış. Aynı işi bizden sonra yürüten arkadaşımıza, bunu şöyle belirtmişler :

«— O Raifi buraya sokmayın. Şüpheli kimse. Zaten bir gün kazığı yiyecek.»

Arkadaşım, olayı bana nakledince şaşayım mı, yoksa sıkılarımı tuta tuta güleyim mi, doğrusu bilemedim...

TMTF, şimdi Uluslararası Öğrenci Birliğine katılma kararı almış, bakalım ne yapacaklar?

Bizleri kötiledikten sonra, ertesi yılın yöneticilerine de bir miktar para geldi, tabii gene gizli emniyet aracılığı ile... Arkasından Festivale gelen gruplara dağıtılmak üzere bir takım CENTO propaganda broşürleri getirdiler. Festival yöneticileri bunları dağıtmayınca, yardımların arkası kesildi. İhtilâl öncesi bir devre hariç, esasen yöneticileri satılmadığı için TMTF daima para sıkıntısı çekmiştir. Aşıktır bu hâl. Telefonları kesilmiş, müstahdem aylıklarını ödeyememiş, ama gene de şahsiyetli ve sözlüne güvenilen bir örgüt olarak kalmasını bilmiştir. Ama dünya nimetlerinin cüzibesine karşı koyamayan başka örgüt yöneticileri çıkabilir.

Tanık olduğumuz olaylar, işte bunlar. Bunların arkasında yatan zihniyet ise açıktır : Üç beş propaganda broşürü dağıtmak, ya da neye göre olduğu belirsiz ihbarlar yapmak için binlerce lira... Komünizmi tel'in mitingleri düzenleyenlere kim bilir neler akıyor? O mitinglerin kaçta kaçta olduğunu, meydana arabalarla adam taşıyan siyasiler daha iyi bilir.

Mitinglerin birbirini kovaladığı, CENTO'cuların toplandığı, dışarıdan gelen paraların araştırıldığı şu günlerde faydalı olur, düşüncesizlikle açıkladık bunları. Gerisi, «keskin dedektifler»in gayretine...

CAMILO: İHTİLALCI BİR DİN ADAMI !..

Yeryüzünün en ince demokrasilerinden biri Kolombiya'da kurulmuştur. Bu ülkede iki büyük parti, seçimlerde bir tek aday çıkararak, iktidarı sırayla paylaşmaktadır! Ötekî partilerin başkan adayı göstermeleri kanunla yasaklanmıştır. Ülkenin ekonomisi, Amerikan Şirketlerinin ve 24 ailenin elindedir.

Bu şartlar altında yaşayan bir ülkede, silâhlı halk hareketlerinin başlaması doğaldır. Amerikan askerî uzmanlarının kontrolü altında bulunan ve Amerikan doları ile beslenen Hükümet birlikleri, gerillalara karşı amansız bir savaşa girişmişlerdir.

Bu gerillalardan biri de, 37 yaşındaki sosyoloji profesörü ve din adamı Camilo Torres idi. Rahip Camilo, Şubat 1966 da, bir çarpışma sırasında can verdi.

California'da çıkan katolik «Ramparts» dergisinde, Arjantinli gazeteci Adolfo Gilly'nin bu ihtilâlcî din adamı ve fikirleri hakkında yazdığı ilgi çekici yazıyı yayınıyoruz:

Geçen Aralık başlarında Bogota'da herkes birbirine şu soruyu soruyordu: «Donde esta Camilo? Camilo nerede?» Altı ay içinde Kolombiya'da halk yığınlarının dikkatini üzerinde toplamış olan, Birleşik Halk Cephesi (Frente Unido del Pueblo)'nin kurucusu ve lideri, ihtilâlcî rahip Camilo Torres birdenbire ortadan yok olmuştu.

Bir ay sonra Bogota'da bir boydan bir boya beyannameler dağıtıldı. Başlık «Ya Kurtuluş, Ya Ölüm»dü. Başlığın altında Camilo'nun gerillacı kıyafetinde elinde tüfek bir resmi vardı. Daha aşağıda rahip Camilo Torres'in beyannamesi Kolombiya'nın halk yığınlarına hitap ediyor ve onları oligarşiye karşı silâha sarılarak iktidarı ele geçirmeye çağırıyordu.

Camilo Torres bir aristokrat ailenin oğluydu. 18 yaşında ruhan okuluna girene kadar ailesinin malikânesinde yaşadı ve Llaneros denen Doğu Kolombiya ovalarının o mağrur kovboylarıyla omuz omuza at sürdü. Papazlığa girip doktorasını verdikten sonra Bogota Üniversitesinde sosyoloji profesörlüğü yaptı ve orada Kolombiya köylüsünün durumunu üzerinde araştırmalara girişti. Üniversitedeki tatebe hareketi onu kamçladı ve kitap kurdu olmaktan kurtularak eyleme katıldı. Bir yandan meslekî görevini yerine getirirken, öte yandan öğrenci lideri haline geldi. Köylülerle bağlar kurması, öğrenci hareketinde en faal rolleri oynamasından sonradır.

Baştan, yönetici sınıflara, ezilen yoksul köylüleri sömürme sistemine bir son verme gereğini — yoksa bunun bir şiddetli bir sosyal patlamaya varacağı — anlatmaya çalışan Camilo, en sonunda köylülerin kaderini, ancak ülkenin ekonomik ve sosyal yapısını kökten değiştirecek olan bir ihtilâlin düzeltileceğine ve böyle bir devrimci dönüşümü önlemek için yönetici sınıfların elerindeki bütün imkânlarla karşı koyacaklarına inandı. Artık sosyologun yerini ihtilâlcî almıştı ve öğrenci lideri, kendini bir gerilla savaşçısı ve köylü lideri olarak hazırlamaktaydı.

RAHİBİN PROGRAMI

Geçen Mayıs'ta Camilo Torres, Kolombiya'nın bütün sol kanat örgütlerini bir Birleşik Halk Cephesi içinde toplamaya çalıştı. Bu cephenin ihtilâlcî bir programı olacaktı. Büyük malikânelerin (Latifundia) tasminatsız müsaderesine cevaz veren bir toprak reformu; Şehirlerdeki kiracıların hepsini oturdıkları yerin tapulu sahibi haline getirecek olan bir şehirci reform; bütün devlet ve özel sektör yatırımlarını bağlayıcı bir merkezî plânlama; Ayda 250 dolar gelirden yukarısını kucaklayan müterakkî bir vergi sistemi; bankaların sigorta şirketlerinin, hastahane ve kliniklerin, ilaç üretim ve dağıtımının, münakalatın, radyo ve televizyonun ve tabii kaynakların millileştirilmesi; 18 yaşına kadar herkes için bedava ve mecburî eğitim; Ve bütün dünya ülkeleriyle diplomatik ilişkiler.

Pek kısa bir zaman içinde Camilo, ülkenin politika sahnesinde güçlü bir şahsiyet haline geldi. Programındaki istekleri üniversite kürsüsünden alıp Kolombiya'nın şehir ve kasaba meydanlarında halka iletmeye kalkınca, Camilo Katolik kilisesiyle çatıştı. Geçen Nisan'da Kilisenin İleri gelenleri, onun birkaç ay içinde yabancı ülkelerde geziye çıkmasının doğru olacağı kararına var-

dılar. Rahibin Belçikaya giderek bilimsel araştırma yapmasını istediler. Camilo karar verirken çok çetin anlar yaşadı: Yurt dışına giderek kilisedeki yerini muhafaza etmeli miydi, yoksa memleketinde kalıp kiliseye karşı mı gelmeliydi? Eğer gitmeyi yeğ yarsa, bu, öğrenci ve köylü taraftarları için savaştan kaçma anlamını taşıyacaktı. Ama gitmezse, kilise ile arası açılacaktı, oysa o kiliseye halâ yürekte bağlıydı. Camilo, kiliseyi değil halkı seçti. Katolik hiyerarşisi tarafından verilen karara uymayı reddetti ve dini görevinden affedilmesini istedi. Böylece kiliseyle ilişkisini kesince, Camilo bütün enerjisini Birleşik Halk Cephesini kurma ve güçlendirme işine verebildi. Halk gösterileri, polisle çarpışmalar ve Frente Unido adlı gazetesini yayınlaması.

Camilo'nun bu eylemi çok etkili oluyordu. Köylünün uzun bir ihtilâlcî geleneğe sahip bulunduğu, ama kilisenin her seferinde otoritesini, köylüyü kaderine boyun eğmeye razı etme yolunda kullandığı bir ülkede, bir katolik din adamının silâha sarılması ve halkı, onu ezenlere karşı savaşa çağırması yığınları harekete getiriyordu. Camilo'nun bir bakıma kilisenin otoritesini ihtilâlcî maksatlarla kullanması, Kolombiyadaki zaten iğreti olan istikrara büyük bir darbe idi.

SATIN ALMA ÇABALARI

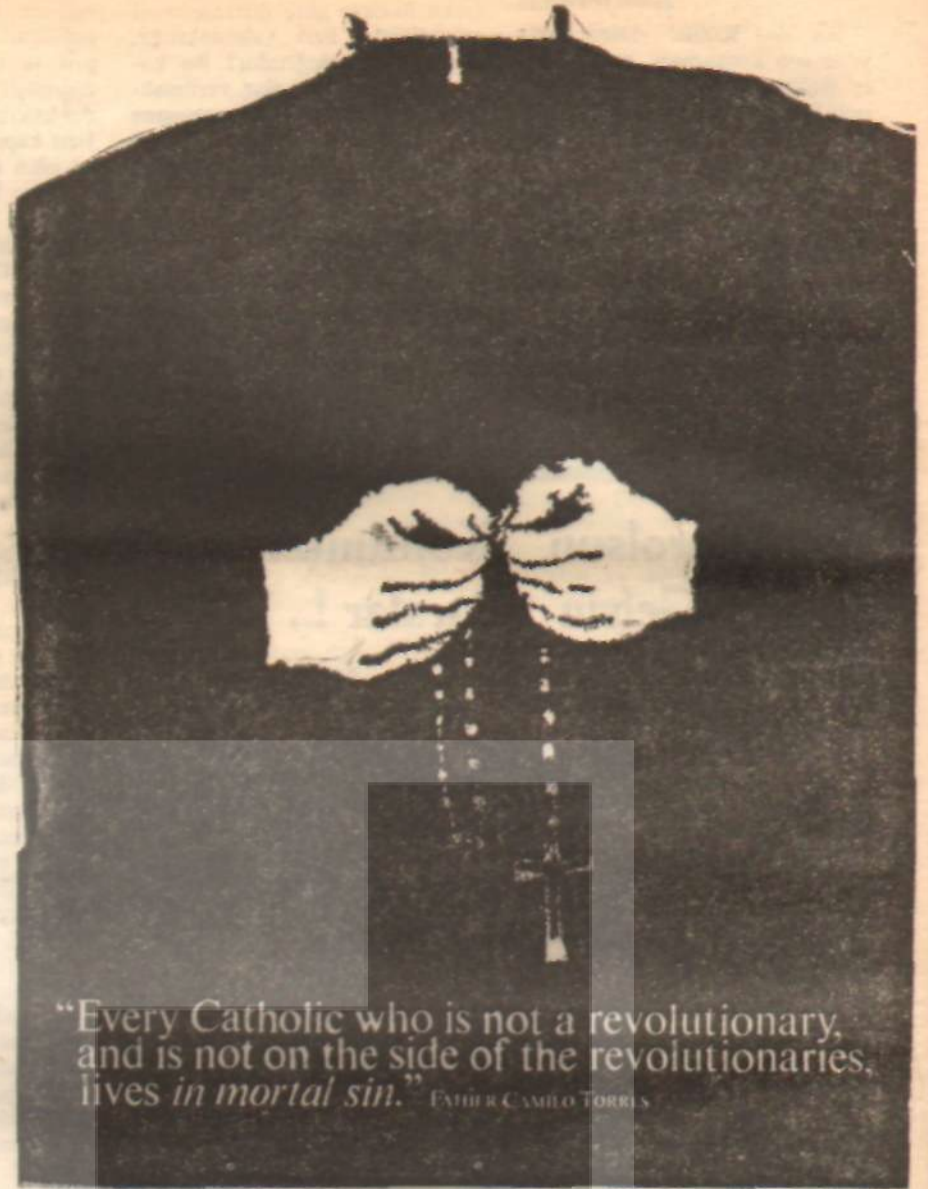
Camilo'nun durmadan artan etkisinden korkan rejim, ilkten onu satın almak için birçok teşebbüslerde bulundu. «Bize senatörlükler verdiler» diye yazıyordu Frente Unido. «Kilise hiyerarşisinde önemli mevkilere gelişimizi sağlamak için nüfuzlarını kullanmayı vaadettiler. Üstü örtülü tehditlerde bu lundular. Kimi tehditler üstü örtülü de sayılmazdı. Ve nihayet, muhalefet lideri olmayı kabullendiği takdirde, Camilo'nun seçim kampanyasının masraflarını karşılayacaklarını söylediler. Bunlar sonuç vermeyince, Camilo'yu öldürtme tertiplerine giriştiler, ama Camilo'nun ortadan kayboluşu onlar için sürpriz oldu. Kendileri hiçbir tehlikeye girmeden cinayet işlemeye alışkınlık. Adam öldürmeye karar verip de, bunu kendi istedikleri zaman yapamamak onları şaşırttı. Ama Camilo halkın emridedir, ve savaşta ona en çok ihtiyaç olduğu yerde görev başında buluşacaktır.»

Ocak ayında esrar perdesi kalktı: Camilo, gerillalara katılmıştı. «Halk silâhlıdır», diyordu, emperyalizmden ve Yankee zulmünden kurtuluşta halka ben önderlik edeceğim. İhtilâli tamamlamadan önce ölürsem çok üzülürüm.»

CAMILO'NUN OLUMU

30 bin yoksul Kolombiyalının yaşadığı, Doğudaki Santander Eyaletinin San Vicente de Chucurí bölgesi 28 yıldır iç savaşa sahne olmuştur. Birbirine düşman silâhlı gruplar tarafından evler yıkılmıştır, mahsuller talan edilmiş, insanlar öldürülmüştür. Ve işte burada, Camilo Torres ortadan kayboluşundan aylarca sonra silâhlı bir çatışmada 15 Şubat günü öldürüldü. Hükümetin resmen bildirdiğine göre çarpışma 25 gerillanın kışlasına dönen bir birliği pusuya düşürmesiyle başlamıştı. Dört asker ve beş gerillacı ölmüştü. Hükümet sözcüsü öldürülen çetecilerden birinin Camilo olduğunun tespit edildiği ve kendisinin çarpışması mahallinde görev aldığı bildiriyordu.

Ama San Vicente'de halkın anlattığı hi-

“Every Catholic who is not a revolutionary, and is not on the side of the revolutionaries, lives in mortal sin.” FATHER CAMILO TORRES

«Bir katolik ki devrimci değildir ve devrimcilerin yanında yer almamıştır. En büyük Peder Camilo TORRES günah işlemektedir.»

kâye başka türüydü: Bir muhbir Camilo'nun ve adamlarının nerede olduklarını hükümete bildirmişti, oraya iki askerî birlik gönderilmişti. Emir, Camilo'yu diri yakalamaktı. Birlik öncüsü ile olan ilk çarpışmada bir teğmen yaralanmıştı. Sonradan Torres olduğu anlaşılan bir adam İleri atlayıp teğmenin elindeki hafif makineli tüfeği almak istemişti. Ama bu sırada gerideki büyük kumandanlar ve yaygın ateşle rahibi öldürmüştü.

Torres'in cesedinin resm'ini çekmiş olan bir mahalli gazete fotoğrafçısı günlerce ihtilâltan men'edilmişti. Millî Savunma Bakanlığı gazeteden resimleri yayınlamamasını istedi. Resimlerini yolunu bulup «El Espectador» gazetesine ulaştırılablen bir başka gazete fotoğrafçısı hakkında kovuşturma açıldı.

Kolombiya milleti onun yasını tutuyor, hem geleneksel biçimde, hem de eylemlerle. Torres için yapılan bir dini ayinden sonra, tepeden tırnağa kadar silâhlı birlikler, kurban giden rahip için dişi şarkılar okuyan öğrencileri dağıtmak amacıyla kilisenin çevresinde mevzilendiler. Öğrenciler Başkan Bogota'nın sokaklarında dolaşarak camlara taşlar attılar, taşları devirdiler. Camilo'nun cesedinin kendilerine teslim edilmesini istiyorlardı. Bir katolik rahip, televizyonda konuşarak, Torres'i ihtilâli yoluna «itmış» olan Kiliseyi suçladı. Öte yandan Kolombiya'nın bir ucundan bir ucuna yoksul küllübelerde halk toplanarak, üzüntüyle karışık bir sevinçle birbirine «Camilo yaşıyor! Camilo yaşıyor!» demektedir.

LA VIOLENCIA

Ülkenin gerçekten halktan yana milliyetçi son lideri olan Jorge Eliecer Gaitan'ın 9 Nisan 1948 de öldürülmesinden bu yana Kolombiya'da Gaitan'ın Bogota'nın sokaklarında öldürülmesi halkı gazaba getirdi. Bir programdan ve kesin hedeflerden yoksun olan yığınlar, sadece katillere karşı duydukları kinle güdülerek sokakları işgal etti ve üç gün süreyle ortalığı yaktı, yıktı. Ülkeyi eînde tutan oligarşinin tepkisi çok şiddetli oldu. Köylüler, ülkenin bir çok bölgelerinde kendiliğinden ve dağılmış bir seri gerilla hareketine giriştiler. O zamandan beri köylülerle, hükümet birlikleri arasındaki 300.000 insanın öldüğü tahmin edilmektedir. Bu ülkenin her yanına yayılan gerçek bir iç savaşı. Kolombiyalılar bunun adını «La Violencia - şiddet» koymuşlar.

Kimî bölgelerde «La Violencia» amaçsız bir öldürme biçimini aldı, ama hükümet kuvvetlerinin ulaşmasının imkânsız olduğu yerlerde, köylü gerillacılar, bizzat kendilerinin

yönettikleri «Bağımsız Cumhuriyetler» kurdular.

Ama bu gerillaların ortak bir halk temelli, bir millî programı, şehirlerdeki öğrenciler ve işçilerle bağlantıları yoktu. Camilo Torres'in millî bir ihtilâli lideri olarak bir den, bire ortaya çıkışı bu eksikliği giderip gibi göründü. Kolombiya'yı yöneten oligarşi, Camilo'nun liderliğinin ihtilâlcî potansiyelini daha başından anlamış ve onun düzenlediği mitingleri ve gösterileri dağıtmayı görev edinmişti.

Oligarşinin devamlı köylü ayaklanmasını bastırma gösterdiği başarısızlık onu 1957'de «Demokrasi» maskesi altında en çirkin bir diktatözenini kurmaya sürükledi. Hâkim sınıfların iki ana partisi olan muhafazakârlarla liberaler, bu tarihte aralarındaki didişmeye son vererek iktidarı paylaşmayı kararlaştırdılar. Aralarında Millî Cephe diye adlandırdıkları bir anlaşma yaptılar. Buna göre iki parti her Cumhurbaşkanlığı döneminde tek bir aday gösterecekler ve böylece en yüksek icra makamını iki parti sırayla dolduracaklardı; İlk önce bir muhafazakâr, sonra bir liberal ülkeyi yönetecek ve bu böylece sürüp gidecekti. Konulan kanunî tahditlerle de öteki partilerin başkan adayı göstermei otomatik olarak önlenmekteydi. Kolombiya «demokrasisine» göre halk dört yıllık dönem için tek bir adaya oy vermek zorunda bırakılmaktaydı.

Ama bu Millî Cephe oyununa rağmen halkın hoşnutsuzluğu bir türlü önlenememekteydi. Bu sadece köylü gerillaların savaşında ve öğrenci işçi hareketlerinde açığa çıkmamakta, seçimlerde de belirtmektedir. 1964 yılında, seçmenlerin yüzde 75'i oy sandığına gitmeyerek tek liste usulünü protesto etti. Düzene karşı bu ölçüde bir muhalefetin büyük bir politik güç haline gelebilmesi için tek bir şey eksikti: Ortak bir programı savunma ve köylü gerillalarla öğrencileri ve işçileri birleştiren ihtilâlcî bir millî lider. Camilo, hareketin muhtaç olduğu katalizördü. Bu katalizör etkisini yapmış bulunuyor ve hiçbir şey, hattâ Camilo'nun ölümü bile bunu artık değiştiremez.

GUNAHLARIN EN BUYUGU

Camilo ile geçen Mayıs ayında Bogota'da konuştum. 37 yaşındaydı ama yaşından genç gösteriyordu. Atlet yapıydı ve vermiş olduğu çetin siyasî savaşlara rağmen hâlâ çocuk gibi masum bir yan vardı. O bildiğimiz «Popüler Papazlara» pek benzemiyordu. Politik ve entelektüel vasıfları, başkalarını dikkatle d'nlene ve anlamaya çalışma çabasıyla birleşmişti. Guatemala'daki gerilla hareketi hakkında bilgi edinmeyi içten

Güney Amerikada «Görül-ler!...

...yordu. Hernekadar Cezayir devriminin ge-
nç aşamasında teorisyeni Frantz Fanon'u
tamamıyla da çözümlemeleri ve duyguları
benimsemeleri pek yakındı. Aşağıdaki pasaj, Ko-
lombiyalı din adamının, henüz bir sosyolog
olmadan yazdığı, iç-savaşın çözümlemesinden a-
nımadır:

«Gerillalar, köylülerin özledikleri disiplin-
siz yaratmışlardır, tarım bölgelerinde dev-
rim otoritesini demokratlaştırmışlar ve gü-
ven ve huzur getirmişlerdir. Biz buna, iç
savaş sahne olan bölgelerde köylünün aş-
ık duygusunu nasıl yitirdiğini incelediği-
miz bölümde de değindik. Herşeye rağmen
savaş, hâkim sınıfların önceden göreme-
dikleri bir sosyal süreci başlatmış ve köylü-
leri bilinçlendirmiştir. Ona dayanışma duy-
gusunu, eylem içinde kendine güven duy-
gusunu aşılamıştır. İç savaş köylüye kaderini
değiştirme imkânlarını göstermiştir, onun
kaderini kurumsallaştırmıştır. Oyle ki bu
Kolombiya köylüleri kendi çıkarlarını
genel partilerin çıkarlarından ayırt et-
mekte ve bilmekteyiz. Bunun etkisi şu ola-
maktadır ki emekçileri gerçekten temsil eden
sosyal, ekonomik ve politik baskı grubu
ortaya çıkacak ve hâkim sınıfların hiç um-
madıkları, hiç istemedikleri yapısal değişik-
likleri sağlayacak güce ulaşacaktır. Diyebi-
lim ki, iç savaş, İspanyol fethinden bu ya-
nı Kolombiyada en önemli sosyal kültürel
değişmeyi sağlayan tarihsel olay olmuştur.»
Bir Hristiyanın böyle bir savaşta yan-

tutmasının doğru olup olmadığını Camilo'
ya sordum. «Elbette, dedi, eğer lafta değil
de gerçekten Hristiyan isen sosyal devrime
katılmayı gerektirir. Pasif bir dinsel inanç in-
sanı Tanrıya ulaştırmaz, Gönül yüceliği esas
tır. Gönül yüceliğinin somut anlamı, insan-
lar arasındaki dayanışmayı, kendi özünde de
neyerek yaşamaktır. Bunu, dünyanın her ya-
rındaki devrimci hareketlerde ve ezilen kü-
çük ülkelerin, sömürmeye son vermek için
birleşmeleri gereğinde buluyoruz. Hristiyan
lar ancak ezilenlerden yana olabilirler, ezen
lerden yana değil.»

Sonra şunu ekledi:
«Ben cemaatına kilisemde ne derim bi-
lir misiniz? Devrimci olmayan, devrimci-
lerden yana olmayan her katolik günahların
en büyüğünü işlemektedir.»

HİRİSTİYANLIK VE MARKSİZM

Onun katolik dünya görüşü ile sosyaliz-
me varan devrimci süreç arasında ne gibi
ilişkilerin bulunduğunu sordum. Şöyle kar-
şılık verdi:

«Şiç şüphe yok ki biz sosyalist yapılar
üzerinde kurulacak olan bir topluma doğru
ilerlemektediriz. Ama bana sorarsanız bu ge-
lişme sosyalizmin ya da Marksizmin felsefi
temelleriyle de tutarlı uygunluk hâlinde
değildir. Ama en ufak şüphe yok ki bugün
dünyada, devrimci değişikliklere önderlik e-
debilecek yalnız iki kuvvet vardır; çünkü
ancak bu iki kuvvet tutarlı birer dünya gö-

rüşüne sahip: Hristiyanlık ve Marksizm. E-
ğer bir devrim Marksist eğilimler gösteri-
yorsa, bu ancak bizim hristiyanlık görevi-
mizi yerine getirmediklerimizi gösterir. Demek
ki devrimci hareket bizim özlediğimiz hris-
tiyan doğrultuyu verememiştir. Böyle bir du-
rumda bize düşen körü körüne devrime
karşı gelmek değildir. Tam tersini yapma-
lıyız: Devrimcilerle işbirliği yapmalıyız, te-
mel hristiyan değerlerimize sadık kalarak
devrime katılmalıyız. Ve hepimiz, devrim
yolunda çalışın herkes omuz omuza birlik
te savaşmalıyız.»

KOYLULERE ÇAĞRI
Son altı ay içindeki politik eylemimde
Camilo Torres gün gittikçe sola kaymış ve
mesajının Amerikan emperyalizmine düş-
man yanı ve ihtilâli ancak silâhlanmış köy-
lü yığınlarının şiddet yoluyla gerçekleştirile-
cekleri görüşü daha belirli bir hal almıştır.
7 Ekimde «Köylülere Çağrı» sını yayınladı.
Çağrının ilk paragrafında şöyle denmekte-
dir:

«Amerikan deniz piyadelerinin Santa
Domingo'ya çıkartma yapımları ile Ameri-
kan Askeri Misyonunun yönetimindeki Ko-
lombiya birliklerinin giriştiği tenkil hare-
ketinin aynı zamanda yürütülmesinin bir
rastlantı olmadığını biliyoruz.

«Bir yabancı işgâli niteliğini taşıyan
tenkil hareketi sürecidir. Dünyanın Chigui-
to'da yarın Sumapaz'da, ertesini gün Ariari
ve Llanos'da. Hükümet birlikleri ilk önce
psikolojik eylem metodlarını kullanmakta,
ama şiddetle, karadan ve havadan bombar-
dmana başvurarak işini bitirmektedir. Diğ-
er çekmekle işe başlanıp, sonunda kursun yut-
turulmaktadır. Köylüler bilmektedirler ki
satılmışların birlikleri bir eliyle ekmeğe uza-
tırsa bu öteki eliyle hançerlemek içindir.
Kolombiyanın beşimli hükümeti, Kuzey Ame-
rikalıların emriyle ülkemizde yer yer tış-
kuran gerçekten özgür halk cumhuriyetleri öl-
dürmek ve yakmak için elinden geleni yapa-
caktır. Washington'daki Amerikan Temsil-
ciler Meclisinin kararı böyledir. Köylülerini-
miz hayale kapıyıyorlar. Oligarşi, sıkı yö-
netimle halkı meydanlardan uzaklaştırdı?
Medellin'de olduğu gibi halkı makineji tü-
fek ateşine tuttu. Şehirlerde hayat yaşanmaz
hale geldiğine göre biz de asıllara, kırlara
gideceğiz. Köylüler hazarlıklarını yapmalı-
dır! Tek Cephe Komandoları olarak beşer
onar kişilik silâhli grupları kurmalıdırlar,
bölgelerini halk düşman, hainlerden temizle-
melidirler, bes ve giyim eşyası merkezle-
ri kurmalıdırlar, her zaman uyum bulun-
malıdırlar, düşman tahriklerine kapılmak-
tan ve kendileri için elverişli olmayan du-
rumlarda savaş kabullenmekten kaçınmalı-
dırlar.»

KOLOMBİA'NIN GERİLGİ VE ABD.

Köylülere çağırısından bir ay önce Ca-
milo askerlere seslenmişti: «Askerlere Çağ-
rı» sında Kolombiyanın tüm servetine sahip
olan «24 aileyi desteklemekten vazgeçme-
lerini ve kendi haklarının devrimci eylemin
den yana olmalarını istemişti. 28 Ekimde
«İşsizlere Çağrı» sını yayınladı:

«Bu oligarşi ne yeni iş kaynakları açmak
istiyor, ne de istese de buna gücü yeter...
Oligarşi parasını Kanada'ya ya da İsviçre-
ye kaçırmayı ülke içinde yatırım yapmaya
tercih ediyor. Ama isteseydi bile Oligarşi
Kolombiyayı sanayileştiremez. Kuzey Ame-
rikalı ortakları buna izin vermezler. Birçok
şirketlerin ancak adlarının Kolombiyalı ol-
duğunu, aslında Kuzey Amerikalıların elinde
bulduğunu herkes bilir: Avianca, Peldar,
Icollantas, Croydon ve daha nice. Her-
kes bilir ki bizim ekonomimiz Amerika Bir-
leşik Devletlerine sattığımız kahve ve o-
radan aldığımız «Yardım»a dayanır. Herkes
bilir ki bizim ülkemiz bugün, Amerikan
sofrasından dökülen kıruntulara muhtaç di-
lencil durumundadır. Amerika bizi bu durum

dan kurtarmaz, bizim sanayileşmemizi iste-
mez.

Bize verilen «yardım» burada burada bir
okul yapılmasına, pilot sosyal mesken ya da
genel tuvalet kurulmasına yarayabilir, ama
bu para ağır sanayi ve fabrikalar kurmak
için, herkese iş imkânı yaratacak biçimde
kullanılmayacaktır. Amerika Birleşik Devlet-
lerinin istediği şey geri ülkelerden tarım ü-
rünü ve maden cevherini ucuza almak,
karşılığında otomobilleri, makineleri, sana-
yi ürünlerini pahalı pahalı satmaktır. Ame-
rika Birleşik Devletleri ekonomimizi kon-
trol altında tutmaktadır ve bizim yerli oli-
garşimiz ona bayla bayla hizmet etmekte-
dir. Çıkarı bunu gerektiriyor... Oligarşi gün
geçtikçe ahlâkça da düşmektedir. Bu sömür-
ücü hâkim sınıf millî niteliğini tam olarak
yitirmiştir. Kendi dar sınıf çıkarından baş-
ka şey düşünmemektedir. Bunun sonucu ola-
rak halkın beğeni daha geniş bölümleri ih-
tilâli eylem yoluna tutmaktadır. Bir insa-
nın bu dünyada kaybedeceği hiçbir şey, ya-
rı uç yaşamasına imkân veren bir kişi bile yok
sa, ve savaşa katılmakla kazanacak herşeyi
yarsa ve karşılığında kaybedeceği tek şey
onu bağlayan zincirlerse ve eğer halk bu
bilince artık ulaşmışsa, bu demektir ki halk
olarak, millet olarak kurtuluş saatımız her
an bize daha da yaklaşmaktadır.»

Camilo Torres halkının seçim yoluyla
kurtulacağı hayaline kapılanlardan değildir.
«Niçin Seçimlere Katılmıyoruz» başlıklı
beyannamesinde şöyle yazıyor:

«Siyasi mekanizmayı ve iktidar mevzile-
rinin tümünü kontrol edenleri alt etmek
imkânsız olduğu için, meclisteki muhalefet
grupları, devrimci bir programı tartışır za-
man gerçekleştirilemeyeceklerdir. Tam tersi-
ne, onların mecliste bulunması sömürücü oli-
garşiye mesrûyet kazandıracak, Kolombiya-
da demokrasi olduğu yalanını doğru gibi
gösterecektir. Bir yandan halka oligarşiye
güvenmemesini söylemek, öte yandan insan-
oğlunun en değerli şeyi olan devrimci görü-
şünden vazgeçmesini istemek, iyi bir dev-
rimci eğitim sayılmaz bence.

«Oligarşi biran için yanlıp, oyları yan-
lıp saysa ve muhalefet çoğunluğu sağlasa
bile, oligarşi Brezilyada olduğu gibi ya
bir hükümet darbesi düzenleyecek, ya da
seçim sonuçlarını iptal edecektir. İhtilâli-
derlerini öldürmekte tereddüt göstermeyen,
ülkede iç savaş şartlarını yaratan bir oli-
garşi, sandıktan çıkan oyların sayısına ba-
karak iktidarı karşı tarafa teslim edecek de-
ğildir. Ben şahsen seçime katılmamaktan
yanayım. Bu pasif bir tutum değildir. Bu
tam tersine aktif, devrimci ve militan çe-
kimserliktir.»

MİLLİYETÇİLİK VE İHTİLÂL

Camilo Torres kendisini milliyetçi, ihtil-
lâci ve Hristiyan olarak tanımlıyor. Stra-
tejisi, halkın silâhı savaşıyla iktidarı ele
almak. Bu, onun için sosyalist devrimin ger-
çekleşmesi yolunda atılması zorunlu ilk a-
dımıdır. Camilo'daki bu gelişme, ihtilâli
milliyetçilikten sosyalizme varış sadece ona
özgü bir durum değil. Bütün Latin Amerika-
da, her devrimci milliyetçi harekette bu
gelişme var.

İhtilâli milliyetçi hareket bütün Latin
Amerikada, program bakımından, taktik ve
amaçlar bakımından kökten değişiklikler ge-
çirmektedir. Guatemaladaki gerillaları ordu-
dan yetiştirme bir subayın yönetmesi gibi, Ko-
lombiya çetecilerine liderlik eden, ihtilâli
bir programı ortaya atmış olan bir papaz,
Güney Amerikada muhafazakârlığın deste-
ği olan Ordu ve KİİSE gibi kurumlarda yer
yer çatlıklar belirmesi halkın buzuruzlu-
ğunun ne kadar derin olduğunu kanıtlar.
Bu demektir ki ihtilâli içindeki koca bir kı-
tada halk yığınları kendi şartlarını çizme,
kendi programlarını yazma ve kendi öz li-
derlerini seçme mevkiindedir.

Bir geziden izlenimler

ARAP DÜNYASI
UYANIYOR MU ?

VI - Mısır'da basın, üniversite ve aydınlar

Niyazi Berkes

ŞARKLI DEĞİL BATILİYİZ!

Daha önce Müslüman Kardeşler ve daha sonra Satı al-Husri doktriniyle yazdıklarımdan görüldüğü gibi Mısırda, bizde olduğu gibi, İslamcılık, Batıcılık, Osmanlıcılık, Arapçılık akımları vardı ve şimdi de bu dinci, liberal ve milliyetçi akımlara ilâve olarak sosyalizm de gelmiş bulunuyor. 1961 de Nasır'ın, rejimi toplumcu olarak açıklaması üzerine eski akımlar, tamamiyle ölmekle beraber, her biri şu veya bu yandan kendini toplumsuluğa ilâştirme zorunda kaldı. Bazıları samimi olarak, bazıları oportünist olarak. Bunu yapmayanlar bugünkü toplumsuluk havası içinde Mısır mumyaları kadar antikalaşmağa mahkûmdurlar. Muhammed al - Bahiy bile kitabına bir anti-empyrializm havası vermiş. Müslüman kardeş olmadıkça dine önem veren kişiye yer var. Liberal, milliyetçiliğe veya toplumcu reformlara aykırı olmadıkça istediği kadar liberallik yapabilir. Marxist, komünist olmadıkça veya milliyet düşmanlığı yapmadıkça hay, hay. Tabii bu durumda, fırsat buldukça fikir namusundan yoksunların iftiralarına uğramak mümkün.

Daha önceki yazılarımda din tablosundan, sonra milliyetçilik tablosundan birkaç sahne gösterdim. Şimdi, fikir ve düşün spektroskopunun ortalarındaki renklerden geçerek biraz daha sola doğru gideceğim.

Ortalardaki renklerden geçerken, belki en çok görülmem gereken olan zat Mısır'ın devrimden önceki en ünlü düşün ve edebiyat adamı olan Taha Hüseyin olacaktır. Hani, Satı Beyin «Kuvvetli şair» dediği zat. Eski rejimde bir ara Maarif Nazırlığı da yapmış. «Amâ» olan bu çok kabiliyetli adam, artık zamanını aşmış olmakla beraber, hâlâ saygı ile anılır. Halbuki aslında ne milliyetçiliğe ne de toplumsuluğa inanan bir batıcı liberaldir. Özellikle, iki fikri ile Mısır'ı yıllarca çalkalamıştı. Biri, Arap «cabiliye» devri edebiyatı hakkındaki görüşü. Bu edebiyatın gerçekten Peygamber öncesi devre ait değil, daha sonraya (yanılmıyorsam Emevi devrine) ait, yani sonradan uydurulmuş olduğunu iddia etti; kıyamet koptu. Diğer fikri daha da orijinal, âdeta eksantrik. Mısırlıların Arap değil Avrupalı, şarklı değil batılı olduklarını iddia etti. (Korkarım bunda âmâhğının yanlışlığı bir rolü oldu).

Taha Hüseyin Arap dilini en müteşem şekilde yazan bir edebiyatçı, ama geti getim onu önce, Türkiyeden gelip Arapçayı sonradan öğrenen Satı al-Husri nin Arapçığı, daha sonra da klasik Arapçayı konuşmayan bir halk adamı olan Nasır'ın devrim democeliğiydi.

Bu çok merak ettiğim zatla görüşemedim. Zannederim şimdiki birkaç tuhaf his buna engel oldu. Kulağı çok ağır işiten Satı al-Husri ile görüşmelerim onu maddeten yorduğu gibi, beni de mânen çok yormuştu. Yaşlı insanlara karşı saygım, onlardan kaçmak derecesine kadar gider. Bu zaafıma bir de bana çok hüznün veren fizik bir ârızanın yarattığı perdeyi aşamayışımı; işitme zorluğu çeken 86 yaşındaki zatan sonra, şimdi de görme imkânından mahrum 76 yaşındaki bir zatla karşılaşma yığınlığı katın. O zaman neden bu fırsatı istiyerek kaçırdığımı belki izah etmiş olurum.

Galiba, bir şey daha üzerimde etkili oldu. Taha Hüseyin, Arapların geri kalmalarının ve Mısırın vaktiyle mensup olduğu Batı uygarlığından yoksun kalmasının nedenini Türklere yükletenlerin en ateşlisi. Mısır, doğu despotizminin, karanlığının, sanat ve edebiyat yoksunluğunun temsilcisi olan Türklere hük-

mü altına girmekle Batı uygarlığından uzak kalmış. Hani, aslı olsa aldırnam böye şeylere. Her kıçı sıkışan millete böyle kabahat yükletecek biri lâzım. Aynı nitelikteki iddiaları Hindistanda, hem de Müslüman Hint aydınlarından çok işitmişim. Fakat bunların hiç biri üzerimde ciddi bir iz bırakacak kıratıta adamlar değildi. Sonra, bizde de Araplar aleyhine bu çeşiten az mı budalaca iddialar yapılmıştır? Ama, bu kadar budalaca bir iddia ile, hem de yalnız Mısır'a özgü olmayan bir olayı yorumlamaya kalkışmayı Taha Hüseyin'in aydınlığına yakıştıramadım. Onu tanımak şerefinden kendimi mahrum bıraktım.

GAZETECİLİKTE BİZDEN
İLERİLER

Fakat onun yerine, Mısırın gene aynı derecede ünlü bir hikâye, roman ve piyes yazarı olan Tawfik al-Hakim ile olan görüşmemi anlatacağım. Onunla, al-Ahram gazetesindeki bürosunda görüştüm.

Al-Ahram, Mısırın ve Arap dünyasının en eski ve en büyük gazetesi. 1875 de Beyrutlu iki hristiyan Arap tarafından kurulmuştu. Bizde o tarihte kuruluş ta hâlâ yaşayan gazete var mı? İstatistiklere göre, Mısır bazı noktalarda bizden geride, bazı noktalarda bizden ileride demiştim evvelce. İşte bu daha ileride olduğu noktalardan biri gazeteciliktir ve gazete tirajıdır.

Devrimden sonra, al-Ahram özel mülkiyet olmaktan çıkarıldı, bir kooperatif olarak yeni rejimin en büyük organı haline geldi. Başında Nasır'ın en yakınlarından sayılan Haseneyn Heykel bulunuyor. Onun söylemek isteyip de söylemediği şeyleri o yazıyor. Onun için, Heykel bir şey yazdı mı, o mühim. Bir nevi bizim eski Halk Partisinin Falih Rifkısı.

Al - Ahram'ın arkadaşı, ondan daha az tirajlı değilse de ikinci derecede gelen gazete Akhbar al-Yawm yani günün haberleri gazetesidir. Bugün yeni bir binada. Al-Ahram'dan önce orayı ziyaret etmişim. Bizim en büyük İstanbul gazetesinin her şeyini iki kere içine alacak büyüklükte. Halbuki al-Ahramın yanında bu minik bir şey kahyor. Ama al-Ahram henüz yeni bir binaya geçmiş değil. Onun yeni binası yapılmaya halinde. Bugünkü al-Ahram birbirine yakın ve bitişik birçok binalarda. Bana muazzam bir fabrika hissini verdi. Oraya önce, gazetenin politika bölümünün direktörlüğünü yapan ve Kahire Üniversitesinin politik bilimler bölümü başkanı olan Dr. Butrus Ghali tarafından davet edilmişim. Orada aynı bölümün genç asistanları da çalışıyor. Al-Ahramın ayrıca haftalık politika dergisi var. Yüce dergisinin dört misli büyüklüğünde. Ayrıca bir de haftalık ekonomi dergisi var.

Al-Ahram'ın edebiyat kısmının yöneticiliğini Dr. Louis Awad yapıyor. Bu bölümün de ayrıca al-Tal'a adında Mısır ve Arap dünyasının en büyük ve en ünlü edebiyat dergisi var. Dr. Louis Awad, Cambridge'de okumuş; yeni rejimin solcu edebiyatçılarından. Mükemmel Fransızca ve İngilizce konuşuyor. Belki başka diller de bilir. Anladığıma göre, şimdi eski Grek ve Batı klasikleri çevirileri ile meşgul. Oranın bir nevi Sabahattin Eyüboğlususu. Yalnız ince ve uzun boylu, biraz İngiliz centilmenlerine benziyor. O da, anladığıma göre, ileride değineceğim gibi solcu aydınlarla beraber oldukça tartaklanmış. Bana öyle geldi.

Al-Ahram'da Dr. Louis Awad, Tawfik al-Hakim ile görüşmemi sağladı. Al-Tal'a'ya ait daireden yukarıya telefon etti; hemen kalkıp gittik. Bir konferans salonu büyüklüğünde mükellef

bir büroya girdik. Sayın al-Hakim ince vücudu, ağarmış saçları ile Dr. Adnan - Adıvara benzer bir zat. Ayağa kalkıp büyük bir nezakete karşıladı. Belli ki sosyalist devrim kuşağı gençlerinden değil. Fakat edebî ününden ve değerinden ötürü liberal ve batıcı olmasına rağmen el üstünde. Rejimin ve al-Ahramın edebiyatçıya verdiği değeri, Tawfik al-Hakim'in mükellef yazıhanesini süzerek düşünmeğe ve bizdeki durumla karşılaştırmağa çalıştım. Daha sonra da gördüm, Mısır edebiyat ve düşün adamları itibarlı ve müreffeh hayat sahibi insanlar.

KAHVE MİSİRDA İÇİLİR

Sayın usta, derhal kahve ısmarladı. Gene aynı soru: maassükr (şekerli), mazbüt (orta), yoksa sade? Bende de mutad cevap: Sade. Al-Hakim ve Fevzi (müzik meselesi dolayısıyla sözünü ettiğim zat) gülüştiler: «Tabii, Türk sade kahve içen» dediler. Ve ansızın bana hiç beklemediğim bir soru sordular. «Sade ne demek? dediler. Türkçe ve Arapça kelimeleri seçmekte galiba hayatımda ilk defa olarak yanımdım, bu âni soru karşısında. Hiç düşünmeden: «Nasıl olur? Bu sözlük Arapça değil mi?» dedim. «Hayır, değil. Türkçe olması lâzım; çünkü bize Türklere geldi» dediler. O zaman kendimi toparladım; gülererek: «Haklısınız, dedim, ama kelime Arapça olmadığı gibi Türkçe de değil; farsçadır». Sonra ilâve ettim: «Ancak, Türkçedir demekle kısmen haklısınız; çünkü İranlılar bu kelimeyi sade kahve için kullanmazlar; kahve bahsinde Türkçeleşmiş bir kelime. Zaten İranlılar kahve meraklısı değiller. Türklere ve Mısırlılara gibi» dedim.

Mısırda kahveden söz etmiş miydiniz şimdiye kadar? Etmemişsem, şimdi aklıma gelmişken yazayım: bugünlerde

Tawfik el-Hakim

gerçek anlamıyla Türk kahvesi içmek isteyenler onu Mısırda içebilir. Türkiye'de artık Türk kahvesi yok. Sadece bulgurlu suyu içiyoruz. Ama, Mısırda içtiğiniz zaman da sade olması şart. Mazbüt veya şekerli oldu mu, burada felâket.

Sade, kahve ve Farsça gibi sözcükler vesilesiyle ettiğim lakırdılar konuşmaya nereden başlayacağımı düşünürken bana bir ip ucu vermişti. Hiç yeri değilken kahvenin çıkışı, yayılışı, Yemenden kalkıp Kahire'ye, oradan İstanbul'a, oradan Viyana'ya ve nihayet Londra'ya kadar Avrupaya yayılışı üzerine ufak bir konferansa başlamışım meğer. Hikâye uzayınca al-Hakim de, Hüseyin Fevzi de merakla dinlemeğe başladılar. Kahvenin ve kahvehanenin on yedinci yüzyıldan sonra dünyada özellikle politik hayatta oynadığı rolü anlatmağa geçtiğim zaman al-Hakim dayanmadı; arkadaşına dönerek: «Ömrümden bu kadar ilginç konuşma dinlememişim. Bunlar, bizim hiç üzerinde düşünmediğimiz şeyler» dedi. «Fakat tarihte insan ve toplum hayatında ne kadar önemli etkileri olmuş şeyler, değil mi?» dedi.

Kahvenin Avrupa uygarlığında olduğu kadar İslâm dünyasında da yaptığı devrimci etkileri anlatırken, kahvenin bütün dünyada Türk kahvesi olarak tanındığını, fakat bu işte Mısırlılara da önemli bir pay olduğunu söyledim: «Kahvenin kavruulması ilk önce Kahire'de icat edilmiştir; bunu yapan adam her kimsede inceleyip bulmalısınız, ve henüz heykeli olmayan bir meydanınız kalmışsa oraya da onun heykelini dikmelisiniz» deyince hep birden kahkahalarla güldük.

Hiç istemediğim halde konuşmayı bana bırakıyorlar. Ben de konuyu ge-

nişleterek Amerikanın keşfinden ve Uzak doğu ülkelerinin Avrupaya açılışından sonra gelen ve insanların maddi hayatında, besininde, nüfus artmasında, şehirlerin büyümesinde, hattâ mimarlıkta ve eğlence hayatında değişiklikler yaratan maddelere geçtim. İkisi de can kulağı ile dinliyor. Domates, patates, tütün, mısır ve hindiden söz ettim. Bu son iki maddenin adları üçümüzü de eğlendirdi ve aramızda bir kardeşlik duygusu yarattı. Çünkü, bunlardan biri Amerikadan gelmiş ve «mısır» adını almış. Diğer de Amerikadan gelmiş ve İngilizcede «turkey» yani Türkiye adını almış. (Bizdeki «hindi» kelimesi de Amerika yerlilerinin hintli sınımlamasından gelme bir ad). Evet, neden «mısır» a Mısır adı; neden «hindi» ye Türkiye adı konmuş? «SOSYALİZM NEDİR, BİLMİYORUZ»

Bu yarı ciddi, yarı şaka girişten sonra söz sırası Tawfik al-Hakim'e geldi. Asıl Mısır üzerine konuşacağımızı görünce azıcık düşündü. Sonra sunları söyledi ağır ağır: «Bizim toplumumuz bugün önemli bir değişim içinde. Bu değişimin gerçek niteliğini biz de bilmiyoruz. Herkes sosyalizmden söz ediyor. Fakat nedir sosyalizm? Bildiğimizi sanmıyorum. Yalnız iki şeyi kesin söyleyebilirim: Bu, toplumumuzu çağdaş uygarlık düzeyine yükseltmek için düşünülmüş bir yöntem ve rejimdir. Bundan ötürü o, Rusya'da veya Çinde uygulanan sosyalizmden farklıdır. Hem nitelik bakımından, hem amaçlar bakımından. İkinci söyleyebileceğim şu: Sosyalist liderlerimiz toplumun, ihtilâl yolu ile hemen değiştirilebileceğine inanmıyorlar. Onun için bu sosyalizm, ilimî bir sosyalizmdir. Bir hamlede toplumsal sınıfları yok etmeyen, halkı devrim uğruna ezmiyen, baskıya sokmayan bir rejim. Meselâ, halkın din alışkanlıklarına hücum etmiyor. Görüyorsunuz, halkımız hâlâ Arap müziği dinliyor (her halde bana nezaket olsun diye Türk müziği demedi) Bach'tan, Beethoven'den anlamıyor.» Dr. Hüseyin Fevzi'ye: «öyle değil mi?» der gibi baktı.

Tawfik al-Hakim bunları ağır ağır, tane tane söylüyordu. Biraz durdu, sonra devam etti: «Fakat bu ilimî ve yavaş gidişin de kendine göre problemleri, hattâ tehlikeleri var. Bütün dâva, sosyalizmi dejenere etmeden çağdaş uygarlığın istedikleri ile millî gelenekleri uzlaştırma işi ne kadar uzayacak; bu uzamaya tahammülü var mı; o zamana kadar sosyalizmin dejenere edilmesi ihtimalleri yok mu?» Bunları dinlerken ben, bizimkilerin kulaklarının telefon zilleri gibi çalınmakta olmasını içimden temenni ediyordum.

Bu son noktaya geldiği zaman, Tawfik al-Hakim benim bam telime bastığının farkında değildi. Şu ana kadar kahve konuşması ona, sanırım, benim popüler bir tarih meraklısı olduğum itibarıyla vermişti. Konuşmayı bu uygarlık ve millî kültür ilişkileri konusu üzerine çevirmeğe karar verdim. Fakat, ilk önce üstadin gelenekçilerden olup olmadığını anlamak istiyordum. Değil. Millî gelenekler denen şeylerin millî gelenekçilerden çıkmış, çoktan beri ezilmiş artıklar olduğunun çok iyi farkında. Bu, yedi yıl önce Hindistan ve Pakistanda ona benzer kimselerle olan tartışmalarda karşılaştığım aydınlarla kıyasla onun, çok daha ileride bir düşünür olduğunu gösteriyordu. Bu iki memleketle ilgili bile bilmem kaç bin yıllık geleneklerden çıkarılmağa çalışarlardan değil.

BİRBİRİMİZİ HİÇ
TANIMMIYORUZ

Konuşmamız bundan sonra Amerika, Japonya, Rusya, Çin, Hindistan ve Türkiye ile Mısır misallerini alarak, bu toplumların değişmelerinde bu temelli meselelerin ne şekillerde ele alındığı üzerinde döndü. Söylediklerime o ve Dr. Hüseyin Fevzi takdirle katıldılar. Biz nasıl bugün bütün dünya meselelerini Türkiyenin içine, hattâ CHP ile AP yarışmasına hapsedmişsek, Mısır aydınları da bu meseleleri yalnız kendi çerçeveleri içinde düşünüyorlar. Bu meselelerin sadece kendi meseleleri olduğunu sanıyorlar. Benim biraz da cesurane bir şekilde Japonya'dan Mısır'a kadar ayrı ayrı ülkelerde gezinmem, hiç değilse İslâm ülkelerindeki durumları karşılaştırmalı bir şekilde bilmiş olmam, ikisini de oldukça hayrete düşürdü. Dr. Hüseyin Fevzi bana daha önce Mısırın en ileri gelen tarih ve uygarlık düşünürü olarak tanıtılmıştı. İlgî ile ve olumlu şekilde dinlemesi

beni çok memnun etti. İkisinin de yüzünden «Kim bu Türk? Neler söylüyor? Bunları nereden biliyor?» sorularının içerinden geçtiğini okuyorum. Nihayet, Tevfik al-Hakim dayanarak sordu: «Bu meseleler Türkiye'de tartışılıyor mu?» Tartışılmaz olur mu? Ama bunlar sadece Türkiye'ye ve Mısır'a özgü meseleler değil ki? Bunlar dünya çapında, hemen her toplumu, özellikle değişme temposunda geri kalmış toplumları ilgilendiren meseleler, dedim.

Tevfik al-Hakim'in daha önce sözünü ettiği iltihak ve yavaş gitme konusundaki endişesine dönmek istedim. Toplumsal değişimi kontrol ve etkilemede iki önemli araçta ekonomi ve eğitim alanlarında olduğu konusunu açtım. Bir süre, birbirinden ve özellikle toprak reformu, kooperatifleşme ve sanayileşme üzerine konuştuktan sonra eğitim konusuna geçtik. Üstat, kuvvetli bir Fransız kültürü almış aydınlardan. Kendisine Mısır'da, Türkiye'deki Köy Enstitüleri deneyine benzer bir eğitim akımı olup olmadığını sordum. Cevabı doyurucu olmadı. Ya böyle bir şey yok, ya da üstat bu konu ile meşgul olamamış. Fakat benim köy enstitülerinin sözünü edişimle ilgilendi ve merakla ne olduğunu sordu. Sorularıyla, büyük eğitim davasının sadece okul açıp çocuk okutma, kişi aydınlatma işi olmadığı, toplumsal yapı değişimini hızla yapmak zorunda olan geri kalmış toplumlarda en elverişli içten takma motor olduğu noktasını gayet iyi kavradığını anladım.

Her hali ile kıbar, aydın, kültürlü bu edebiyat adamı ile sohbet de yolum olamazdı. Konuşmamız saat 12 den az sonra başlamıştı. Saatime baktığım zaman iki buçuğa yaklaşıyordu. Kahirede öğlen yemeği bundan sonra yenir ve 4 veya beşe kadar uyku kestirilir, ondan sonra da akşam yemeği ancak dokuzdan sonra yenir. Tekrar gelmemi rica etti, beni kapıya kadar büyük bir nezaketle getirerek selâmetledi.

Bir kere daha, en yakın komşularımızın bizi tanımadığı, bizim de onları tanımadığımız, çok benzer sorunlarımız üzerine diyalog kurmamış olmamızın verdiği düşüncelerle al-Ahram'ın koca binasının koridorlarında yolumu bularak sokağa çıktım. Sanki Çağaloğlu veya Sirkeci sokaklarından birindeyim; her şey bana o kadar tanıdık geliyor.

Evet, Mısır'ın en ileri aydınları Türkiye denen bir şey olduğunu, onda da kendi sorunlarına benzer sorunlarla uğraşan insanlar olduğunu hatırlamıyorlar ya da umursamıyorlar. Türkiye'de de Arap dünyasının en önemli parçası Mısırda bizim ilgileneceğimiz sorunlarla uğraşan adamlar olduğunu ne biliyoruz, ne de umursuyoruz. En kabadayımızın aklı ve düşün kaynağı ya Paris ya da New York. Oralarda ne eserler, ve Allah ne verdiyse onlarla geçiniyoruz.

Bu bakımdan ozanlara, atletlere, sanatçılara gıpta ettim. Onlar, siyasette dost veya düşman bakmayıp karşılıklı ziyaretler yapıyorlar, tanışıyorlar, yarışıyorlar (ben orada iken Türk atletleri ile Mısır atletlerinin maçları vardı). Siyaset, ekonomi, kültür, tarih, eğitim gibi konularda bunlar olmuyor. Hele biz, bunlarda iyice köstebeleşmişiz. Yeşilköy veya Kilyos konferansları ile nefis körletiyor iktisatçılarımız. Uluslararası temalarımız Unesco gibi kalıplaşmış, resmîleşmiş kurumların verimsiz, ilhamsız havası içinde geçiyor, ya da üniversite hocalarının bir turizm eğlencesine çevirdikleri konferanslara gitmelere, okul ödevlerine benzeyen tebliğler okuyup ulûfeleri ve kadın eşyaları ile geri gelmelerine münhasır. Hiç bir düşünürümüz Uluslararası düşün piyasasında tanınmış değil. Bir çok Türk sanatçısının eserleri çeşitli dillere çevrildiği halde hiç bir Türk üniversite hocasının toplum düşününde bir eseri duyulmuş ya da çevrilmiş değil. Pardon, dışarda tanınmış en ünlü mütefekkirlerimiz Z. F. Fındıkoğlu ile Mümtaz Turhan da olmasaydı yandıktı. Bunlar hiç değilse Amerikalıları Türkiye hakkında iyice yanılmak gibi bir işe de yarıyorlar.

Bu vesile ile, üzerinde fazla yer harcamaya değmeyen bir noktaya da değineceğim. Kahire üniversitesinde Türk dil ve edebiyatı hocası olan (.....) ile tanıştığım zaman, ilk defa olarak bazı Türk üniversite hocalarını tanıyan bir Mısırlıya rastladım için memnun olmustum. Tanıdıklarının bir veya ikisi de Mısır'a gelmiş. Gruppi pasthanesin-

de çayımızı içerken kimleri tanıdığını sordum. Kendi araştırma alanı olarak Türkiye ve İslamiyatla ilgili zatlari tanıyor. Birer birer saymaya başladı: Falan ve filân. Başka? Filân ve falan. Ya, daha başka? Fuânoğlu Falan. Peki, Ömer Lütfü Barkan'ı tanır mısınız? Hayır. Ya Fahir İz? O da hayır. Dayanamadım: «Birader, siz de Türkiye'de tanıyacak adamları bulmuşsunuz, yani Saydıklarınızdan gayri Türkiye'de aklı başında adam yokmuş gibi». Adam dertli. Bu tanıdığı zatlari bir eleştirdi. Kendi tavsiyesiyle Mısır'a getirdiği ve bizim üniversitede şirretliği ile ün salmış, herkesin vebadan kaçır gibi kaçtığı, benim tanımadığım bir zatın Mısır'daki marifetlerini anlattı. İnancılacak şeyler değil. Bunların doğruluğunu kontrol edecek durumda olmadığımız için burada isim ve olayları yazmıyorum. Sözünü ettiği ve bizde bir arabiyaçı olarak geçen bir zatın doğru dürüst arapça bilmediğini de iddia etti. Günahı boynuna.

Konuşmasından anladığım diğer bir nokta; meslekleri gereğince çok soven ırkçı veya Turancı veya dinci olan bu zatlari Araplara karşı taktıkları tavırlar, Türk düşmanlığı yaratmaya yarıyor. Evet, biz milliyetçiyiz, amenna, ama bugün Arap ta milliyetçi. Ve ne Avrupalının, ne de Türkün tavralarına boyun eğmiyor artık. Profesörlerimiz olsun bunu bilmiş ola. Bunu bir de bazı gazete karikatürçülerimizin bilmelerini, kendi diplomatik hatalarımız yüzünden her kızdığımız zaman Nâsır'ın başında plâskülü havaya uçan fellâh şeklinde karikatürünü yapmaktan vazgeçmelerini tavsiye ederim. Bu zatlari bilsinler ki, Amerika da dahil, bütün dünya bizim karikatürümüzü de aynı şekilde yapmaktadır. Bir de Bay Ahmet Şükrü Esmer'in bir müddet önce «Firavun Nâsır» diye tuturduğu kocakarı ağzına benzer bir üslupla yazılmış bir yazısını okumuştum. Bir politika yazarı «profesör» için ne ayıp şey. Bereket versin ki sayın Esmer daha sonraları bizde de firavunlar olduğunu nihayet anlayabildi de Kıbrıs meselesinde daha olumlu eleştiriler yaptı.

KAHİRE ÜNİVERSİTESİ

Kahire Üniversitesi oldukça yeni yeni bir üniversite. Kızıl Fuat tarafından kurulmuş. Binaları da onun zamanında yapılmış. Güzel, klâsik Batı stilinde binalar. Bütün kampus plânlı. Amerikan üniversitelerini andırıyor yenilik bakımından. Bugün, öğrenciler bu kampusu yapanları tahmin ettiğinden fazla arttığından dışarıya doğru yayılma başlamış. Her binanın içinde öğrenci kalabahağı. Bir de kız öğrenci bolluğu. Bazı bölümlerde kız öğrenciler erkek öğrenciler kadar, bazı yerlerde de onlardan fazla imiş. Bu kızlar tpki bizim üniversiteli kızlar gibi. Giyiniş, davranış bakımından. Hocaları ile görüşmelerine dikkat ettim. Bizdeki gibi sıkılan ve terbiyeli kızlar. Hocalarının odasında benim yabancı olduğumu farketmişler; kaçamaklı bakışlarla beni süzüyorlar. İçlerinde cesur ve cazibeli kızlar var. Fakat, erkek öğrenciler daha hareketli. Öğleyn bir binadan ötekine geçerken ezan sesi duyuldu. Bana refakat eden genç hocaya sordum; «âdettir, okunur; ama kimsenin gittiği yok» dedi. Çocuklar kantinlerde koşuyorlardı.

Ekonomi, politik bilimler, tarih ve dil bölümleri ile kütüphaneyi gezdim. Her gittiğim yerde nezaket, ilgi, yardım ve muhabbetle karşılaştım. Bir çoğu ilk defa olarak bir Türk profesörü görüyordu. Avrupa veya Amerikada Türk profesörleri ile tanışmış olan Mısırlı hocalara rastladım. Genel olarak tanıştıkları bu Türk hocalarının isimlerini hatırlıyıyorlar. Zannederim, bunun iki nedeni var. Birincisi. Çiniler ve Anelo-Saksonlar gibi Araplar da yabancı adları, hele kendi telâffuzlarına bınmazsa, kolay kolay bellemezler. Belemek için kendi dillerine uyacak şekle sokarlar. Meselâ, Gökâlş kelimesini telâffuz etmek bir Arap için bir işkencedir. Gök Alep gibi bir şekle sokmaları gerekir. Ama, bizde de yok mu bu? Meselâ, ben size yukarı da görüştüğüm zatın adını ilk önce Tawfik al-Hakim şeklinde yazdım, sonra belki farkında değilsiniz, böyle yazmamı ukalâlık bulmanızdan korkarak belli etmeden Tevfik şekline soktum. Fawzi'yi Fevzi şeklinde yazdım, bizde bu isim var diye. Ama bir Arap için bu hiç anlaşılır şey değildir.

İkinci neden baska cinsten. Bizim batılılık talebân profesörlerimiz Asyalı ve Afrikalı ulusların profesörlerine te-

peden bakarlar, soğuk davranırlar, onlardan kaçınarak Amerikalı, İngiliz veya Fransızlara sokulurlar. Hani onların yardımında imişler gibi. Eski günler geçti. Bu ulusların insanları böyle şeylere pabuç bırakmıyorlar artık. İtibarlarının da bizimkinden yüksek olduğunu bilmiş olalım. Bugün, yalnız diplomatik teşekküllerde değil, uluslararası bilimsel teşekküllerde bizden fazla değil yalnız Arap, hattâ zenci var. Akli evvellerimiz bunu da bilmiş ola.

Kahire Üniversitesi hakkında daha fazla yazmaya yerim elverişli değil. Yalnız iki yanına işaret edeceğim.

Öğrenci, bina, dersler, hocalar açısından aşağı yukarı bizimkiler ayarında. Daha aşağı değil. Belki bazı yerlerde biraz daha iyi. Özellikle kitaplıklar bakımından. Bizim üniversitemizde doğru dürüst kitaplık yoktur. Öğrencilerin pek azı kitaplık kullanır ve kullanmasını bilir. Hocaları içinde de bilen pek fazla değildir. Kahire üniversitesinin hem genel kitaplığı, hem özel kitaplıkları zengin.

SOSYALİST ESERLER KİTAPLIĞI

İkinci kaydedeceğim şey, beni şaşırtan ilginç bir şey. Genel kitaplık binasına gitmişken İngilizce bir dergide görmek istediğim bir makalenin çıkıp çıkmadığını anlamak istemişim. Bunun için beni dergilerin bulunduğu salona götürdüler. Fakat oraya gidince dergilerin başka yere kaldırıldığını öğrendik. Onların yerine raflara kitaplar konmuş. Bunların ne kitapları olduğunu merak ettim. Ne görsen beğenirsiniz: Burası sosyalist eserler kitaplığı olmuş. Raflarda Arapça, İngilizce, Fransızca sosyalizm üzerine her çeşit kitap. İncelemeğe başladım. Marx'ın Kapitali'nin iki Arapça çevirisi var. Biri 1947 de (Kırallık zamanında!) basılmış. Adı: Re'sül-Mâl. Çeviren Dr. Râşid al-Berawî, Birinci Fuad Üniversitesi (yani şimdiki Kahire Üniversitesi) ticaret fakültesinde Profesör. İkinci çeviri 1956 da Beyrutta basılmış. Adı: Re'sül-Mâl: Naqd al-İktisadî al-Siyasî Çeviren Muhammed Aytanî. Biliyorsunuz, bu eserin bizde iki değil, bir çevirisi bile yok. (Bu satırları yazdıktan sonra birinci cildin birinci kitabının çevirisinin çıktığını öğrendim. İnşallah kazası belâsız tamamlanır.) Rafları dolaşıyorum: Utopist sosyalistler, Fabian sosyalistler, sendikalistler Marxist Sosyalistler dizim dizim. Vay canına!..

İçlerinde Arapçaya çevrilmiş olanlar da hayli. Bunlar, Avrupa sosyalist literatürünün Arap dünyasında çok yaygın olduğunu gösteriyor, Arapça konuşulan her ülkeye gittikleri muhakkak. Bu kitaplıkta sosyalist literatürünün bütün klâsikleri bulunduğu gibi sosyalizm konularında çıkan çeşitli yeni eserler de var. Hem de Arapçaya çevrili olanlar arasında. İşte, şurada İngiliz sosyalistlerinden G. D. H. Cole'un dört ciltlik sosyalizm tarihi. Nefis bir eser. Tamamı ve aynı Arapçaya da çevrilmiş; İngilizcesinin yanında duruyor. Alıp karıştırdım; yapraklarından çok okunmuşu benziyor. Bakınız şurada Harold J. Laski'nin «Zamanımız Devrimi üzerine Düşünceler» adlı kitabı. Ben vaktiyle bu kitabın bir parçasını çevirmiştim «Demokrasi ve Sosyalizm» adlı altında. Onun ve benim başıma gelmediği kalmamıştı; mahkeme torbalarına girdi; bilir-kişiler tarafından incelendi; suçlama maddelerinden biri oldu. Mısırda bu kitabın tamamının çevirisi yalnız bu kitaplıkta değil, her kitapçada var. Hatta kaldırım kitapçılarında satıldığını da gördüm. Laski'nin, Mısır toplumu ve politika düşünüşüne üzerine hayli etkili bir yazar olduğunu anlıyorum. Birçok Kahire kitap evlerinde onun politik bilim üzerine yazılmış hacimli eserlerinin Arapça çevirilerini gördüm.

Bugün bir Arap genci bir Batı dili bilmeden sosyalist literatürün önemli kısmını kendi dilinde okuyabiliyor. Fakat, üniversitenin özellikle böyle bir koleksiyon hazırlavtı öğrencilere sunmasına ne buyrulur? Bunu bizde vepacak kabadayı üniversite var mı? Yavınlanan bilrkişi raporlarından görülvör, bizim üniversitemizin iktisat ordinarvüclerij vana üveleri bu konularda doğru dürüst bilimsel lâf edemiyorlar. «bulut dedi, demek ki kurbağa kastediyor» kabildinden muhakemeler vürütüyorlar. nerede kaldı öğrencilerine bu konularda dünya literatürünü okutmaları? İcime bir kurt dücü: acaba bunları bu özel salona koyup ta okuyan talebeyi

«dikiz» ederek fişe geçiren polis mi dikeyiyorlar? dedim. zıtratıma bakındım; derin bir sükunet içinde kitaplarını okuyan öğrencilerden başka sadece tek bir kütüphanecisi memuru var, o da bana yol gösteriyor.

Yanımdaki genç asistan benim ilgilenmememe memnun olmakla beraber, bir eleştirme yapmak olgunluğu da gösterdi: bir noktanın tarkına varışımı anlamıştı: Batı sosyalist literatüründen iyi bir koleksiyon vardı ama, sosyalizmin Mısır veya Arap toplumunu meselelerine uygulanışı şeklinde pek az eser vardı. Bunlara baktığıma, sahifelerini inceleyen ne düşündüğümü yüzümden okuyan genç, asistan: beni bunlardan uzaklaştırmağa çalışıyor; bense çam sakızı gibi bunlara yapıştım, inceliyorum. Nihayet beni bunlardan uzaklaştıramıyacağını anlayınca mahcup bir sesle «Bunlar hep fasa fiso şeyler; hiç bir değerleri yok» dedi. Doğru söylüyordu. Kimisi sosyalizm adı altında yeni rejimin kanun ve nizamnamelerini toplayıp koymuş. Kimisi İslamiyetin aslında sosyalizm olduğunu yazmış. Hazret-i Ömer veya Hazret-i Aliye kadar uzmanmış. Keşke adlarını yazsaydım; Sayın E. Tüfekçi'ye sağlık verirdim de kendisine bir hizmetim geçmiş olurdu. Kimisi de basbayağı dalkavukluk yapmış. Kimisi de Marx veya Engels'in sözlerini «âyet-i kerime» ler halinde dizerek eski zaman üfürükçülerinin Evrad cüzlerinde «İşbu duayı okuyan kırk bir kerre hacca gitmiş, dört bin kere nafile namazı kılmış kadar sevap işlemiş olur» yollu kitapçıklar; veya Amme ve Tebareke cüzlerine benzer Marxizm «Süre» lerini basmış. Bizde de bu çeşit literatür vardır. Fakir fıkaraya işi. Bu kitaplığa bunları bile koymuşlar.

MISIRDA BİR DERGI

Eh, artık bu kitaplıktan sonra Mısır'ın düşün spektrikopunun daha da soluna doğru yönelmenin sırası gelmiş demektir. Bunları da zamanın ve bu sayfalardaki yerin müsaadesi ölçüsünde tammaya çalışacağım. Bu Mısır'ın ünlü al-Hilâl dergisine bir ziyaretle başladım.

Önemli bir düşün ve edebiyat dergisi olan al-Hilâl de Mısırın eski dergilerinden. O da özel bir mülkiyet halinden çıkarılmış; bir kooperatif halinde ve anladığıma göre Sosyalist Birliği'ne bağlı. Direktörü Ahmed Bahaeddin, gene anladığıma göre Sosyalist Birliğinde önemli bir şahsiyet.

Bir başka gün, Kahire Üniversitesinin politik bilimler bölümünün genç asistanlarından biriyle taksiye atlayıp doğrudan doğruya al-Hilâl idarehanesine geldik.

Ben bu derginin idarehanesine girerken muazzam bir yayın müessesesine gitmekte olduğumun hiç farkında değildim. Yön ve Yeni Ufuklar idarehanesi gibi bir yere gidiyordum sanyordum. Şimdi kapısından içeri girip merdivenlerini çıkmağa başladığım bu müessesenin büyüklüğü karşısında şaşırđım. Bizdeki hangi binaya benzetsem acaba, bilemiyorum. Ön taraftan bir saraya benziyor. İçeride ilerledikçe tam bir iş yerini, bir fabrikayı andırıyor. İçinde 1200 işçi çalışıyor.

Rehberimin, Ahmed Bahaeddinin odasına girmesiyle çıkması bir oldu; hemen içeri buyur edildim. Ben, işlerinin çokluğu dolayısıyla vakti olmayan, asık suratlı bir politikacı direktörle karşılaşacağımı sanyordum. Tam tersi. Resimlerinden tanıdığım Aziz Nesin eb'adında bir zat. Güller yüzlü, tıknaz, sevimli. Bürosu, kocaman bir salon, temiz ve güzel mobleli. Kısa bir hoş beşten sonra beni derhal kavradı. Büyük bir ilgi gösterdi. Ben konuşurken o öndündeki bir bloknota notlar alıyor. Neyin nesi, kimin fesi olduğum, ilgilendiğim konular, yayınlarım üzerine dikkatle notlar aldı. Özellikle benim İngilizce kitabım, Türkiye'de lâiklik konusundaki kitabımla ilgilendi. kendisine göndermemi rica etti, Araoçaya çevrilmesi gereken bir eser olduğunu sövledi (yanımda bir tane bile yok, aksi gibi).

Kendi yayınları hakkında izahat verdi. Al-Hilâl dergisi dışındaki yayınlarından paketler yapılmasını emretti. İngilizlerin Penguin yayınları boyunda ve cinsinden kitaplar bir seri teşkil ediyor ve avda bir tane çıkıyor. Coşu telif, bir kısmı çeviri. Bunlar her okur yazarın okuyacağı kitaplar. Edebiyattan eko-

Okul yolunda Vietnam çocukları
Gizlenme zorunluğu var!

Güneyde hükümsüz kalan Amerika, öfkesini Kuzey bombardımanlarını arttırmakla almaktadır. B — 52'ler, Kuzeye korkunç miktarda bomba yağdırmaktadırlar. Ama buna rağmen, Kuzeyin dayanma azmi daha fazla bilinmektedir. Vietnam'ı çok yakından tanıyan Avustralyalı gazeteci Wilfrid Burchett, bu kahramanca direnişin hikâyesini anlatmaktadır.

Kuzey Vietnam'da Gördüklerim

Wilfrid Burchett

Kuzey Vietnam'ı bıkmadan bombalayan Amerikalılar, diyorlar ki, Vietkong'un mukavemeti, kuzeyden gelen yardımlar ve direktiflerle beslenmektedir; Kuzeyi yenin, Vietkong teslim olacaktır. Güneydeki gerillacılarla aylarca yaşamış bir insan olarak bu hesabın ne kadar saçma olduğunu bilmekteydim. Bilmediğim, Kuzey Vietnam'ın bir yıldır süren büyük hava hücumlarına nasıl dayandığı idi. 1957 yılından beri görmediğim Kuzeyde yaptığım üç haftalık bir geziden sonra, sövleyebilirim ki, bu ülke, ona empoze edilen savaşın zoruyla tamamen değişmiştir. Yeniden inşa, ekonomik plânlarla ve sosyal devrim içinde yaşayan bir halk, birkaç ay içinde harp düzenine girmiştir. Her şey, ama tamamen her şey, savunma fonksiyonuna göre yeniden düzenlenmiştir. Büyük şehirler boşaltılmıştır. Örneğin, 95 bin nüfuslu Nam Dinh'in bugünkü nüfusu 35 bine inmiştir.

Sanayiler, fabrikalar, ormanlara, dağlara ve girişli in-

kânsız yerlere dağılmaktadır. Buralarda işçiler, başlangıçta, askerler gibi yaşamaktadırlar. Arazi hazırlanınca, önce fabrikalar kurulmakta, sonra işçilere mesken yapılmakta ve nihayet allelerin yerleşebileceği tesisler hazırlanmaktadır.

Başkent Hanoi yarı boşalmış bir şehirdir. Şehrin her yeri sığınaklarla doludur. Kalın bir toprak tabakasıyla örtülmüş, beton ve tuğladan yapılmış iyi korunmuş büyük kolektif sığınaklar vardır. Bunun yanı sıra, Vietnamlılar seri halinde, toprağa gömülmüş beton silindirlere ibaret bireysel sığınaklar yapmaktadırlar. Eğer bomba, doğrudan üzerinize düşmezse, onun parçalarından ve taziyekinden bu sayede korunulabilmektedir. Dünyanın hiç bir ülkesinde böyle bir pasif korunma tertibatı görmedim.

Aşikâr ki, Vietnamlılar uzun, çok uzun bir harbe hazırlanmaktadır. Halkı, psikolojik ve maddî bakımdan uzun bir harbe hazırlamak için her çaba gösterilmektedir. Bu

hava, çabuk sirayet etmektedir: Bir kaç gün sonunda, ben bile, alâmlara aldırılmaz oldum. Bir kez Nam Dinh şehrinde, bir kez de köysel bölgelerde bombardımanlara tapak oldum. Ufak yeraltı yolları ile bir kaç dakika içinde büyük kolektif sığınaklara ulaşılan bir fabrikayı gezdim.

Bu demek değildir ki, bombardımanlar büyük sayıda kurban verilmesine yol açmıyor. Korkunç sahneler görülmektedir. Bir cüzzamlılar hastahane nesinin bombardımanı, bunlardan biridir. Cüzzamlıların bombalanacağı Vietnamlıların aklına gelmemiş ve bu yüzden hiç bir özel korunma tedbiri almamışlardır. Hastahane 2600 cüzzamlı vardı ve bina on gün içinde 11 kez bombalandı. Vietnamlılar, bu yere bir sinemacı ekibi gönderdi, onların çektiği film bendedir. Bu, dehşet verici bir dökümandır. Filmde, doktorlar ve hastabakıcıların arasında hastaları götüren bombaların patlayışı görülmektedir. Hastaları, geçici sığınaklara ve mağaralara yerleştirme zorun-

luğu ortaya çıkmıştır. Onları, köylere, saşlam insanların arasına nakletmeye imkân yoktu. Buluşma tehlikesine rağmen, cüzzamlıları sırtlarında taşımayı kabul edecek yüzlerce gönüllü bulmak gerekti. Bir sürü insan öldü.

Bu sebeple, bombardımanların etkisini küçümseyecek değilim. Esasen, tamamen sağlam kalan bir bina yok gibidir. Yalnız beni en çok etkileyen, her türlü felâketin, bundan böyle günlük yaşantının bir parçası sayılması, onun kabul olunması ve entegre edilmesi oldu. Bütün bunlara rağmen, hayat devam etmektedir ve Vietnamlıların uzun bir harbe hazırlık yolunda gös terdikleri enerji müthistir. Benim gibi, Vietnam'daki değişikliği gören herhangi bir objektif ziyaretçinin, bombardımanlarla sonuç almayı düşünen Amerikalıların fena halde yanıldıkları hükmüne varması, kaçınılmaz bir şeydir. Benim için, Amerikanın aldandığı muhakkaktır.

Fransa'ya geldiğimde, Kuzey Vietnam'ın ne ümit ettiği bana soruldu. Amerikalılar, Hanoi ve Halphong'un yakında bombalanacağını açıkladıklarına göre, mukavemet neden sürüyordu? Soruların cevabı basittir. Kuzey Vietnam, bombardımanlarla Amerikanın ülkenin bütünlüğünü sağladığı kanısındadırlar. Sun'ı olarak bölünen Kuzey ve Güney, tek bir düşmana karşı mücadelede kaynaşmaktadır. Kuzeylilere, Vietkong'a yardım eden etmedikleri sorulunca, mahcup bir eda ile «destek»ten söz etmektedirler. Kuzeyli birliklerin Güneye res men gönderildiğini yalanlamaktadırlar. Özel olarak, bazı kişiler, Cenevre Anlaşmalarından sonra, Kuzeye yerleşen mültecilerin - ki bunların sayısı 140 bindir - Güneydeki kardeşlerine yardım için gönüllü gittiklerini söylemektedirler.

İnancım odur ki, Vietnamlıların ümidi, Amerikalıları bıkırmaktır. Tek başlarına Amerikayı yenemeyeceklerini ve onları denize dökemeyeceklerini bilmektedirler. Ama aynı zamanda, sonuna kadar bekleyebileceklerinden emindirler. Hanoi ve Halphong'un bombardımanıyla, Güneyde hiçbir biçimde sonuç alınmayacaktır, Amerikalılar, bütün harplerde ortaya çıkan sorunla karşı karşıyadırlar. Birliklerini 400 bin, hattâ 800 bin kişiye çıkarsalar da sorunu çözemeyeceklerdir. Bu, lojistik sorundur: Bir araziyi işgal edince, onu ikmal üssü yapmak gereklidir. Halbuki bu imkânsızdır. Zira üsleri korumak için, ilerlemek için gereken kadar insana ihtiyaç vardır. Vietnam'da 200 il ve ilçe

merkezi bulunmaktadır. Amerikalılar bunların bir düzene kadarını işgal etmişler ve oralara garnizonlar yerleştirmişlerdir. Bu garnizonlar savaşmaz.

Öte yandan, Sovyet ve Çin yardımları, gerçekten etkili olmaya başlamıştır. Kuzey Vietnam'da gördüm ki, hava savunma ağır toplarının çoğu Sovyet yapısındadır. Orta çap silâhlar, varı yarıya Çinlilere ve Sovyetlere aittir. Hafif silâhlar ise özellikle Cinden gelmektedir. Mağazalarda Çin ve Rus tüketim malları görülmektedir. Tüketim malları ikmal, normal olarak sağlanmaktadır. 1957 Mayısında Hanoi'den ayrıldığım sırada seker, pirinç ve domuz eti vesikaya bağlanmıştı. Hâlen de bu maddeler vesikaya bağlıdır ve dağıtılan miktar değişmemiştir. Fakat çok az farklı bir fiyatla, serbest pazardan pirinç ve domuz eti sağlanabilmektedir. Yalnız seker, zor bulunan bir nesnedir. Göze çarpıcı bir teferruat, bisikletle doluşan kişilerin sayısını artırmıştır: Savaşta göre ülke yeniden düzenlenirken düşü nülüdür ki, insanlar ekseriya oturdukları yerlerden uzakta çalışmaktadırlar. Bunlar, bombardımanlar sırasında kolayca işlerine gidip gelebilirler diye bisiklet fiyatlarında yüzde 50 indirim yapılmıştır.

Minh Binh'te bölge seferine hayat seviyesinin yükselip yük selmediğini sordum. Cevabları su oldu: «Plâna göre, bütün köylülere, toprak reformundan önce ancak orta köylülerin sahip oldukları bir baya; seviyesi sağlamak gereklidir».

Bu amaca ulaşılıp ulaşılmadığının nasıl anlaşılacağını öğrenmek istedim. Su cevabı verildi: «Evet. Her evin kiremit damı bulunacaktır. Evler sağlam yapılabilecektir. Ailelerin her üyesine yün ya da pamuk yorgan sağlanacaktır. Sineklerle karşı herkese cibilik ve her evde bir misafir yatağı gerçekleştirilecektir».

Bavram günleri herkesin yeni bir elbisesi olacaktı. Hattâ her eve beton bir kuyu sağlama kararındaydık. Ama harp yüzünden bu amaçları yüzde 60 oranında gerçekleştirebildik».

Genellikle, köy halkı, eskiden iyi yaşamaktadır. Evvelce parça parça dökülen elbiseler given köylülerin kıyafeti düzgündür. Köylerde bir bisiklet bolluğu vardır. Herkes kemerine bağlı bir lamba taşımaktadır. Eskiden köylerde bisiklet çok seyrek bir aracı. Batılı gözle bunlar küçük şeylerdir, ama Vietnamda çok önemlidir.

Kısaca Vietnam'da, aynı zamanda hırpalanan fakat hayat dolu, yaralı fakat mağrur, felâket içinde fakat mukavim bir halk gördüm. Özellikle bu halk, hiç bir şeyin kıramıyacağı bir gurura sahiptir.

Vietnam'a Çinliler mi, yoksa Ruslar mı daha çok yardım ediyor, karşılıklı suçlamalar doğru mudur, Çinliler, topraklarından geçerek Vietnam'a gelecek Rus yardımını engellemişler midir, Sovyet Komünist Partisi Merkez Komitesinin mektubu haklı mıdır, gibi soruları cevaplandırabilecek durumda değilim. Vietnamlılar, özellikle bir yabancılıkla bu soruları konuşmaktan rahatsız olmaktadır. Biliyorum ki onları zor sorunlarla karşı karşıya bırakan Çin - Sovyet anlaşmazlığından üzgündürler. Gördüğüm kişiler, bu konuda bana bir şey söylemeyi faydasız buldular. Ama şu soruyu cevaplandırabilecek durumdayım: «Bombardımanlarla, Amerikanın, Vietnam mukavemetini kırabilmesi ihtimali var mıdır?». Cevabım, HAYIR'dır.

nomiye kadar çeşit konularda. Bu seriden başka, büyük hacimli kitaplar. Bunlar daha ilerlemiş okuyucu için. Sonra roman ve hikâye kitapları. Yayınlardan birinin üstünde bizim eski harfleri okuyumuza göre Carodi gibi okunan Gaudy adını gördüm. Onu biraz çekistirdik; fikirlerimiz tamamen aynı. Güllüyor. Ahmed Bahaeddin'in kendisi de bir yazar. Eserlerinden mürekkep bir cifti bana hediye etti. Fakat şimdi, maalesef, yazmağa daha az vakit buluyormuş.

Bana, bugünkü yeni ve genç Mısır yazarları ve edebiyatı üzerine bilgi verdi. Yayınlar üzerinde en çok hikâye ve romancılar üzerinde durdu. Burada Taha Hüseyin'in veya Tevfik al-Hakim'in yeri yok. Yazarlar en çok köylü ve işçi konularıyla ilgili. Kendisine eserleri Türkçeye çevrilecek olsa, kimleri tavsiye edeceğimi sordum. En çok Necip Mahfuz ile Yusuf Idris üzerinde durdu. Birincisi Kemal Tahir'i, ikincisi Orhan Kemal'i hatırlatıyor. Bir de Muhammed Sidki var. Verilen bilgilerden anladığıma

göre bu da Mısır'ın Yaşar Kemal'i. Sonraları Yusuf Idris ile al-Kâtib idarehane-sinde görüştük; deride anlattım.

Ahmed Bahaeddin yeni rejimin fikir, sanat ve edebiyat adamlarına verdiği önemi anlatı. Fakat Ahmed Bahaeddin dar kafalı, propagandacı bir partili değil. Zaten Sosyalist Birliği bir parti sayılmıyor. Katı bir ideolojisi yok; sosyalist olduğuna inanan herkes orada yer ve iş var. Aralarında sosyalizmi Müslümanlıktan çıkarılardan Marx'a dayandıranlara kadar çeşitli fikirde olanlar var. Bundan ötürü, her sosyalist kendi açısından sosyalist Birliğine karşı bir partizan değil, bir kritik durumunda olabiliyor. Fakat, genel olarak, bunun İslâm, Arap, ve çağdaş uygarlık realitelerine bağlı bir kalkınma ve toplumsal adalet sağlama yolu olduğunda birlik var. Uygulanan sosyalizasyon bu birlik olunan noktaya göre; nazariyatında farklı görüşler var.

Söylemeyi unuttum: müessesenin bir de köylü için çıkardığı yayınları var. Penguin cinsinden olan serideki kitaplar 20 bin kadar satarmış. Bir de ayrıca Mısır dışında 10 bin kadar satılmış.

Bütün yayınlarının yaklaşık yüzde kırk kadarı Arap dünyasında satılmış.

Ahmed Bahaeddin, derhal telefonla tanışmamı tavsiye ettiği Sosyalist yazarlarla benim için randevular tespit etti. Bunları ziyaret etmeden önce müesseseyi gezmek istediğimi söyledim. Yanına bir genç kattı. Yazar odalarından li-notiplere, baskı makinelerine kadar bütün daireleri gezdirdi. Her kısımda işçiler, güler yüzlü, neşeli. Makineleri ve yapmakta oldukları işler hakkında uzun uzadıya bilgiler vermektense zevk alıyorlar. Ben de keyiflerini bozmamak için ömrümde hiç matbaa görmemiş adam rolündeyim. Sorular soruyorum, bayılıyorlar. Bütün bu işçiler kârin, şimdi hatırlıyamıyacağım bir hissesini alıyorlar; yönetiminde de mümessilleri var. Ha, unuttum, bu müessese al-Musawwar adında nefis haftalık bir salon dergisi de çıkarıyor; ben orada iken baskı halinde idi. Pedaldan muazzam rotatiflere kadar kaç makine gördüğümü hatırlıyamıyorum. Sıkılmasam sayısız diyeceğim. Makinelerin çoğu Alman, bir kısmı İngiliz ve İtalyan.

JAPONYA'DA AMERİKA

Bizim muhafazakârlarımız, Amerikadan çok Amerikacıdır. Amerikanın eleştirilmesini, «komünistlik» sayarlar. Bu sebeple, Japon muhafazakârlarının Amerikaya karşı tutumlarını, Sam Amcanın tepeden bakan cehaletini ve Soğuk Harp fabrikçiliğini belirtmeyi yararlı bulduk. Aşağıda okuyacağınız yazı, büyük Amerikan ajansı UPI'nin eski Japonya ve Formoza muhabiri Albert Axelbank tarafından hazırlanmıştır. Yazı, aynı zamanda, Amerikanın «tehlike icad etmek ve sonra bu tehlikeye karşı sizi zorla korumak» biçimindeki kurt oyununu iyi belirtmektedir.

Başkan yardımcısı Humphrey de dahil, ön plandaki Amerika lılar, genellikle Asya ve özellikle Çin hakkındaki bilgisizliklerinin farkında bile değildir. Bunun içindir ki, gerek bugünkü temaslar, gerekse çok eski ırk ve coğrafya yakınlıkları dolayısıyla, Çini iyi tanıyan Japonlar, Pekin rejimini anlamadıkları hususunda Amerikan hariciyesinden ders almayı kötü karşılamaktadırlar. Bu konuda, Uzak Doğu işleri için Dışişleri Bakan yardımcısı William Bundy, geçenlerde çok açık konuşmuştur: «Japon kamu oyunun büyük kısmı Çini çok yanlış anlamakla ve Çin komünizminin Güney ve Güney Doğu Asyaya hâkim olmasının Japon çıkarlarını tehdidini tehlikeli biçimde küçümsemektedir». Tokyo'daki Amerikan Büyük Elçisi Dr. Edwin O. Reischauer de Japonları, bugünkü Çin gerçeklerini tam anlamadıkları için suçla-

mıştır. Japonlara gelince, bu ülkede kamu oyunun büyük kısmı, basın, liberal ve muhafazakâr politikacılar, Washington ve Pekin arasındaki savaşçı tutumun son bulmasını ciddiyle istemektedirler. Amerikan Senatusunun Çin konusunda bilgi edinme oturumlarının, bu ülkeye karşı Amerikanın tutumunu yumuşatacağını ümit etmektedirler. Gerçekten Başbakan Eisaku Sato'nun tamamen Amerikan taraftarı iktidar partisinin başmüşavirleri de dahil, Japon liderlerinin çoğu, ülkelerinin Çin - Amerikan çatışmasında, «köprü» ya da «arabulucu» rolünü oynaması kanısındadırlar. Her iki tarafı da, haklı olarak, iyi tanıdıkları inancındadırlar.

Japonlar, yüksek rütbeli Amerikan resmi kişilerinin ölçü dışı tenkidlerine, üzülmeye başlamışlardır. İşgal döneminde, Ge-

neral Douglas Mac Arthur, Japon halkının «12 yaşında bir çocuk zihniyeti taşıdığını» söylemişti. Bir süre önce, Dışişleri Bakanlığının iki yetkilisi - ki bunlar eski Japon büyük elçisi ve Generalin yeğeni olan Mac Arthur II ile Bakan yardımcısı George Ball'dır -, Japonyanın en büyük ve en ünlü iki gazetesinde - Asahi ve Mainichi - komünistlerden geçilmediğini ileri sürmüşlerdi. Büyük elçi Reischauer bu suçlamayı derhal yalanlamış ve gazeteleri güçlü biçimde savunmuştur.

Mainichi gazetesi, bu konuyu, öfke ve üzüntü ile yorumlamaktaydı: «Amerikan politika yapıcılarının, bu kadar az bilgi ile, Asya politikasını tesbitte devam etmelerine müsaade olunması, teessüfe şayan sayılmaktadır». (Daha sonra bazı muhafazakârlar, Amerikan liderlerinin bir cins «işgal zihniyeti» ne bağlı görümlerini alenen belirtmişlerdir.)

Amerikanın bu son ve sert hoşnutsuzluğunun - eleştiriciler, baskı sözcüğünü kullanacaklardı - nedenlerini keşfetmek güç değildir. ABD, Japonyanın Pekin ile hızla artan ticari ilişkilerinden fena halde rahatsızdır. 1965'te Çin - Japon mübadeleleri, geçen yıla göre yüzde 50 artarak 500 milyon dolara erişmiştir. Çin, Japon ticaretinde beşinci yeri işgal etmekteydi. Ama Şubat'ta hükümet belirtti ki, Çin, Amerikadan sonra gelen «ikinci büyük ihracat pazarı»dır. Hem de ticaretin hızla artışı, Hükümetin getirdiği geçitli sınırlandırmalara rağmen

gerçekleştirilmiştir. Hükümet, sübyansiyone ettiği ihracat - ithalat Bankası kredilerinden Çin'in yararlandırılmasını yasaklamıştır ve Başbakan Sato, Japonyanın ön plandaki sanayicilerine ve bankerlerine, Washington - Pekin ilişkilerindeki bozulma ve Vietnam harbindeki «turmanma» dolayısıyla, Çin ile ticarete «yavaş gitmelerini» ihtar etmiştir.

Amerikan hoşnutsuzluğunun başka bir kaynağı, Japonya, ticaret ve öteki temaslar dolayısıyla büyük komşusuna yaklaşırsa, Çine taraftar olan bir kamu oyunun, taraftarların arzusu ile 1970'te sona erecek olan ABD - Japon askeri anlaşmasının uzatılmasını artan ölçüde güçleştireceği ve Amerikan aleyhtarı gösterilere yol açacağı ön düşüncesinden ileri gelmektedir. Anlaşma 6 yıl önce revizyona tâbi tutulunca, bir protesto ve karışıklık fırtınası doğurmuş ve Sato'nun ağabeyi olan Başbakan Nobusuke Kishi'nin devrilmesine muhtemelen yol açmıştır.

Amerikanın Çin uzmanlarını, Senato Dış İlişkiler Komisyonunda, Çin'in ABD ile nükleer harbi istemekten çok uzak olduğunu, aslında bir Amerikan hücumuna karşı hazırlık yaptığını söylediği bir sırada, Washington çevreleri ters bir tutumla, Japonya da dahil, Çin'in komünist olmayan komşularına, nükleer silâhlara sahip Çin'in orta menzilli N-füzelerinin 3-5 yıl içinde, onları yok edebileceğini bilmeleri gerektiğini sert bir dille ihtar ediyorlardı. Ja-

pon halkının büyük bir çoğunluğu, Çine karşı dostça duygular beslemektedirler ve Pekin'in bir hücumundan endişe duymamaktadırlar. Bu nedenle, bazı muhafazakâr çevreler, Amerikan ihtarında, «Pekin'in Japon güvenliğini tehdidi konusunda halkın eğitilmesi» için uzun vadeli bir ABD - Japon ortak çabasını görmektedirler.

Japonyanın Çin uzmanları - muhafazakâr iktidar partisinin kiler de dahil -, Amerikan uzmanlarından farklı olarak, sık sık Pekin'e gitmekte ve uzun tartışmalar - bazı defa alışveriş için - yapmaktadırlar. Uzmanların hepsi, Çin liderleri hakkında olumlu izlenimlerle dönmektedirler. İktidar partisi Başkan yardımcısı Kawashima'nın 1965'te Cakarta'da Çin Başbakanı Chou En - lai ile konuşuktan sonra, onu «katılıktan çok uzak» bulunduğunu söylemesi dikkat çekicidir.

Bu sebeple, basında da yansıtıldığı üzere, Japon kamu oyunun, Japonyanın en Amerikancı liderlerinden sayılan ve dört kez başbakanlık yapan eski devlet adamı Yoshida'nın ABD'ye indirdiği şamarı tamamen desteklemesinde şaşılacak bir taraf yoktur. Yoshida, Amerikalıların, «başkalarının sözüne kulak asmadıklarını» belirterek, «eğer kendinizi yüksek bir ırktan gelme sayıyorsanız, bu tutum, elbette doğaldır» demıştır. Muhafazakâr iktidar partisinde büyük nüfuz sahibi olan Yoshida, sözlerini şöyle bağlamıştır: «Amerikalılara tekrar tekrar söyledim ki, Asyayı anlamıyorlar».

0/0 6,5 a kadar faiz 0/0 6,5 a kadar faiz

Konforlu apartman daireleri Konforlu apa

Çeşitli para ikramiyeleri Çeşitli para ikra

0/0 6,5 a kadar faiz 0/0 6,5 a kadar faiz

Konforlu apartman daireleri Konforlu apa

Çeşitli para ikramiyeleri Çeşitli para ikra

0/0 6,5 a kadar faiz 0/0 6,5 a kadar faiz

Konforlu apartman daireleri Konforlu apa

Çeşitli para ikramiyeleri Çeşitli para ikra

0/0 6,5 a kadar faiz 0/0 6,5 a kadar faiz

Konforlu apartman daireleri Konforlu apa

Çeşitli para ikramiyeleri Çeşitli para ikra

0/0 6,5 a kadar faiz 0/0 6,5 a kadar faiz

Konforlu apartman daireleri Konforlu apa

Çeşitli para ikramiyeleri Çeşitli para ikra

0/0 6,5 a kadar faiz 0/0 6,5 a kadar faiz

Konforlu apartman daireleri Konforlu apa

Çeşitli para ikramiyeleri Çeşitli para ikra

0/0 6,5 a kadar faiz 0/0 6,5 a kadar faiz

Konforlu apartman daireleri Konforlu apa

Çeşitli para ikramiyeleri Çeşitli para ikra

0/0 6,5 a kadar faiz 0/0 6,5 a kadar faiz

TÜRKİYE EMLAK KREDİ BANKASI

0/0 6,5 a kadar faiz 0/0 6,5 a kadar faiz

Konforlu apartman daireleri Konforlu -apa

Çeşitli para ikramiyeleri Çeşitli para ikra

TÜRK SINEMASI ÜZERİNE

II

Baykan Sezer

«Önce devrim, sonra sinema.»
Luis BUNUEL

Sinema toplumsal olayları çok yakından izler. Sinemayı toplumsal olayların akışı dışında düşünemezsiniz. Bütün sanatlar için bu böyledir ya bu bağ sinemada daha da köklüdür ve bir çok ayrıntılar gösterir. Önce sinemada günü gününe olmak zorunluğudur. Sinemanın en büyük etkisi ilk etkisidir. Sinema toplum olaylarının yalnızca o gün vardı bilincini belirler. Sinemadan yararlanabilir; sorunlar toplumca anlaşılır olukca sinemada dile gelir dır. Bu nedenle örneğin romanda toplumsal gelişmeleri beş - on yıl öncesinden yansıtan kişilerle sinemada karşılaşmaz. Karşılaşırsa bile bu öncelik sanatçıya nedendir değer kazandırırsa kazandırır o kişi sinemanın en önemli özelliğinden, olaylara dolaysız, çabuk etkiden yararlanmıyor demektir.

Sinemamızın bu gündelik kavayla yakından alış - veriş onun toplumun üst yapısında alacağı bir görevle, kısacası olayları pasif bir biçimle yansıtmakla yetinmesine engel olur; alt vapidaki aktif bir görev almasını, başka deyimle bir kavga aracı olmasını gerektirir. Sinemaya tanınan etkililiği için, yayınlığın kavnağı da bu.

Türk sineması üzerine yapılacak bir incelemede de, eğer soyutlamalara ya da boş kafa denklemlerine düşülmez is tanımlıyorsa, toplumumuzda olagelen gelişmeleri, olayları unutmamak gerekir.

1960'dan bu yana toplumumuzdaki önemli olay hiç şüphesiz 27 Mayıs'tır. Olayın kendi önemini ötesinde kendisinden önceki çatışmaları, çelişmeleri bünyesinde billürleştirilmesi, bu çatışmaların çözüm yolu olarak tanımlanması ve sonuçta da bugünkü gelişmemize yol çizmesi yönünden de değerlidir.

1960 dan önce eleştirmecilerin sinemamıza karşı tutumları tutumla muhalefetin D.P. hükümetine karşı tutumları arasında bir yakınlık bulabiliriz. Eleştirmeciler de, muhalefet de adamların değişimleriyle sorunların çözülmesi kanısındadırlar (Bugün bile o günlerin başlıca muhalefet sözcülerinden Metin Tokar anılarında halâ değil Menderes, vanındaki adamlar baskaları olsa idi sonuç baska türü mü olurdu sorusunu soruyor kendi kendisine).

27 Mayıs devlet yönetimini baska kişileri getirdi. Bu işe toplumumuzda en yetenekli sanılan kişileri; basta rektör, bu işin profesörlerini. Aynı günlerde ise sinemamıza, rejisörlerimizin yetersizliği üzerine veyansın eden eleştirmecilerimizden örnekler ve yine bu işe yetenekli sanılan çevrelerden kimseler gir-

diler. Bir de günümüze, elde edilen sonuçlara bakalım: Başta, seçimlerde çoğunluk kazanmış D.P. mirasçileri; sinemada ise Cetin Özkurum Varlık Yılığ 1960'da «Türk Sineması başladığı yere geldi. Sıfıra sıfır, elde var sıfır...» diyor.

Bu durumda nerede yanlış olduğumuz sorusunu sormamız gerekiyor.

Sinemamıza karşı yönetilen kıvılcıkların ana nedeni yalnızca yerli filmler karşısında duyulan entelektüel - kafa dovumsuzluğu idi. (Ailece yerli filmlere gidemiyoruz diye, festivallerde bizden söz edilmiyor diye yakınmalar). Aynı bir kültürle yetişmiş aydınlarımız sinemamızı doyumuyordu. Bu da Türk gerçeklerini değiştirmek gereği inancından çok olayların karşısında kendi yorumlarının da ha zengin olduğu kanısından zelliyordu. Suçluların arasında bilgisizlik, zevksizlik damgalamalarının ardı arkası gelmezken soruyu toplumsal yönünden ele alan kimse çıkmıyordu.

Aydınlarımızın sinema konusundaki çalışmaları, gerek derneklerde gerek sinematek de, hiçbir yaşayan kavga bağlanmamış, iyi sinema masalları altında zevklerine uygun filmler göstermekle kafalarını doyurmaya yarıyan birer salon çalışmaları olarak kalmıştır.

1960 dan sonra aydınlarımızdan bazı örneklerin sinemaya girmeleri sinemamıza bazı gerçeklerin yaşamaya hak kazanmasından çok yalnızca yeni bir zevk anlayışına yol açmıştır.

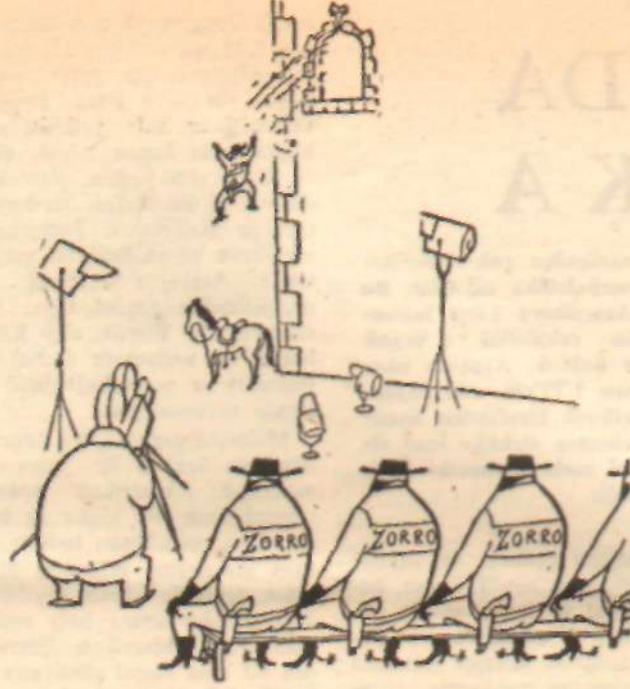
Soru, sinemanın toplumsal bir araç olduğu ve bu aracı elinde tutanların kimler olduğu, bu kimselerin sinemamıza ne gibi bir görev tanıdığını ortaya çıkarmak ve yeni bir toplumsal güc, sinemayı elde edip ona ilerici bir amaç kazandırabilir mi, bunu tartışmaktır. Bu yapılmadı.

Bugün ise toplumsal durumumuzu tanımlayan iki büyük olay, A.P. nin seçimlerde kazandığı çoğunluk ve TIP'in Meclise girişidir. A.P.'nin başarısının sinemamızdaki sonuçları kolayca görülmektedir. Bütün yanlış çatalmalara, karşı çıkmalara, uygulanmak istenilen yanlış çıkar yollarına rağmen eski düzen sinemamızı eksiklerinden de güçlü yoluna devam etmekte ve duruma hâkimdir. TIP'in siyasal yaşamımıza girişinin etkilerini kestirmek ise daha güç. Bu, bütün Türkiye'nin sorunu. TIP'in ileri bir düzeni içinde taşıyabilmesi, bunun kavgasını bünyesinde somutlayabilmesi değil yalnız sinemamızın, Türkiye'nin geleceğini çizmektedir.

ELEŞTİRMECİLER
Sinemamızda kolaylıkla anlaşılabilir bir olayla karşılaşmıyoruz.

Eleştirmecilerle sinemacılarımız karşılıklı birbirlerini «Türk gerçeklerinden kopmuş olmak»la suçuyorlar. Suçlamalarda iki taraf da haklıdır. Ancak suçlamaların altında iki tarafın da gerçekleri tekellerinde tuttukları inancı var ki bu konuyu tartışmak gerekir.

Durum, ortada birden çok

gerçeğin olduğunu gösteriyor. İşe önce eleştirmecilerimizin gerçeklerini tartışmakla başlayalım. Hiçbir gerçek toplumsal çatışmaların, toplumsal yerleşim üstünde ve dışında olamayacağı için önce toplumsal yerleşimi, toplumsal görevlerini çizmek gerek.

Sinema eleştirmecileri bizde iki kaynaktan gelmektedir. Birincisi gazeteci, yazar gibi Babıâli'ye önceden ayak atmış ve bu işin üstesinden de geleceğine inanarak boş zamanlarını bu işle değerlendiren kimseler. Sinema eleştirmeciliği ikinci işleridir bu kimselerin. Sinema eleştirmeciliğini herhangi bir kimse kadar yapabileceklerine inancıyla (bu inancında da haklıdır). Bu iş bazı mutlu kişilerin tekelinde sanmak yanlışdır) özel hayatlarında sinemaya gitme olayını değerlendirmektedirler. Öbürleri ise gene delikanlıların (rahat allelerden gelen) ergenlik çağlarında benliklerini dışarıya vurmak, ileride asil mesleklerini seçmeye kadar bosta durmak için baş vurdukları yoldur.

Öte yanda toplumumuzda eleştirmecilere tanınan görev nedir? Sinema eleştirmeciliği toplumda kafa ve el emeğinin ayrılmasına dayanmaktadır. Tarih boyu gelişmeler sonu kafa emeği el emeğinden kopmudur. Kendisini bir bağımsızlık kanısına kaptırmıştır. Toplumda kendisine yapılan işleri anlamak, anlatmak görevi düşüyor. Ama eleştirmecilerimiz, bu işin toplumsal yönünü unuttuklarından, sonuçta sağa sola her hafta oynayan filmleri anladıklarını ıspat eder, her hafta «ben oynayan film leri anlam» diye bar bar ba tırır duruma düşmektedirler. El emeği ile, başka deyimle gerçekle, sağlam bağ ancak seyirci ile toplumsal

bir alış - veriş kurulabilirdi. Bu olmuyor ve sonueta da eleştirmecilerimizin gerçeği düşünce ürünü, özel gerçekler olmaktan öteye geçmiyor.

Eleştirici, seyirci üstü, bilgilik gösterisi yapan, etrafa vargılar dağıtan bir kişi olarak görüldükçe bu böyle sürecektir. Bazı kişiler de eleştirmecilerin bir film bir öncesinden daha mı iyi, ne kadar iyi onu ölçmeyi salık veriyorlar. Çok zengin eleştirmeci görevini neden bu sınırlar içinde hapsedmek isterler, anlaşmaz. Ayrıca simdiye kadar bu kişiler, bunu yapmak için deizmmez bir ölçü mü vardır, varsa nedir bu ölçü, açıklamamışlardır.

Türkiye'de sinema eleştiriciliğini kayıtlıyan başka bir olay da bu işe gecim sağlamanın imkânsızlığıdır. Bu da çoğunlukla eleştirmecilerimiz baska yerlerden gecimlerini sağlamaya, arada sinema çevrelerinde bağlar edinmeye itmektedir.

Sinemamızda çalışıp da sinemamızın getirdiği sorunların bilincine varıp yazı yazmaya, işin kavgasına başlamak ya da savunduğu sinemanın, sürdürdüğü kavganın gerçekleşmesi için sinemaya immiş kimseler değildir söz konusu. Böyle kimseler gerçekte sinemamızın özlemini duyduğu kimselerdir. Sinema yazarlarının çalışmamlarını istemek, sinema yazarlığının zengin aile çocuklarının tekelinde bırakılmasını savunmak olur. Ancak sinemamızda çalışacak eleştirmecilerimizden, böylelikle kavgalarını na dayanak aramalarını, kavgalarını sinemamızdaki emekçilerin kavgalarına bağlamalarını da bekleriz. Halbuki eleştirmecilerimiz arasında bugünkü koşullardan yararlanıp, kendi özel durumlarını değerlendirmeye çalıştıkları kanısını uyandırır davranışlar görülmektedir. Kazankaya usulü film yapımından «bu işi ben baskalarından daha iyi yaparım» diye varılanma ya kalkınca bu düzenin değişmesinde ne çıkarları, ne de cabaları olmadığı kanısı doğmaktadır.

Ayrıca sansür karşısında eleştirmecilerimizin suçlu sesizliği, tasalarımızın belli gerçeklerin sinemamıza girmesi, o gerçeklerin kavgasının yapılmaması olmadır: olsa olsa soyut, kendi çevrelerinde hap solacak, kısır bir «iyi sinema» tasaları olduğunu göstermektedir.

Gereğini duyduğumuz eleştirmeci seyircinin sözcüsü, kavgası olabilen seyircinin çıkarlarını savunan ve halkın sırtından geçinilen çıkarlarını, oyunlarını ortava seren; kısacası kavgasını soyut bir estetik adına değil, toplumun temel sorunlarına bağlı yürütebilen bir eleştirmecidir.

HAFTANIN KİTAPLARI

DIYALEKTİK DÜŞÜNCELERİN TARİHİ

Celâhattin Hülv

Sosyal Yayınlar, Fiyatı 7,5 L.
Batı'da diyalektik düşünce konusunda yayınlanmış en önemli eserlerden faydalanılarak hazırlanmış olan bu eserde, önce doğu'da ve Eski Yunan'da diyalektik düşünce incelenmekte, daha sonra Ortaçağ'da ve Yeni Zamanlar'da ortaya çıkan çeşitli diyalektik görüş ve anlayışlar açıklanmaktadır.

1917 RUS DEVRİMİ

F. X Coşun

Çev: A. Tokatlı

İzlem Yayınları, Fiyatı 7,5 L.
Bu kitapta, yirminci yüzyılın en önemli olaylarından olan Rus Devriminin nesnel bir tarihçesini bulacaksınız.

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERİN TOPLUMSAL YAPISI

Fiyatı: 6 Lira

Özellikle az gelişmiş ülkeler ile emperyalizmin arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkileri ve bu gelişmeler içerisinde Türkiye'nin yerini göstererek inceleyen bir kitap.

GÖRÜNMEYEN HÜKÜMET CIA

D. Wise - T. Ross

Çev: A. Rüzgâr

Sol Yayınları Fiyatı: 5 Lira
Amerikan İstihbarat Teşkilatının Küba'da, Guetemela'da, Endonezya'da, Laos'ta ve İran'da hükümet devirme oyunlarını bütün çiplikliğiyle anlatan bir kitap.

DÜNYADA VE BİZDE SENDİKACILIK

G. Lefranc - Kemal Süker

Çev: A. Bezirci

Varlık Yayınevi, Fiyatı: 5 TL.
Grevlerin, sendika çalışmalarının ve toplu iş sözleşmelerinin arttığı bugünlerde, gerek işçilerin, gerekse işverenlerin okuması gerekli olan bir kitap.

ÇAĞIMIZIN SANATI

Aragon

Çev: B. Onaran

Gerçek Yayınları, Fiyatı: 5 L.
Ünlü Fransız şairinin, edebiyat ve sanat konularında yazdığı denemelerden bazılarını bir araya getiren ve başarılı bir şekilde çevrilmiş olan bu eser, sosyalist dünya görüşü açısından estetik problemlerin nasıl ele alınması gerektiğini gösteren güzel bir örnek.

KAPİTAL (CİT I, Kitap II)

Karl Marx

Çev: M. Selik

Sol Yayınları, Fiyatı 5 TL.
Marx'ın şaheserlerinin birinci cildinde yer alan ikinci kitabın çevirisi. Sosyalist düşünceyle ilgilenen herkesin beklediği bir kitap.

YENİ ÇIKTI

Sınıf Açısından AZGELİŞMİŞLİK

Yazan :

YVES LACOSTE

Çeviren :

SEVİL AVCIOĞLU

YÖN YAYINLARI

4 Lira

YENİ ÇIKTI

5 LIRA

GERÇEK YAYINEVİ

Çağaloğlu Yokuşu - Saadet İş Ham Kat: 4 - İstanbul

HOMEROS'DAN SARTRE'YA YASAKLANAN KİTAPLAR

YENİ DERGİ'nin «Düşünce Özgürlüğü Özel Sayısı» nda.

François Billoux (Komünist) — Geniş değişikliğe uğramış kabinesini Meclise takdim tenezzülünde bulunmak için Başbakanın üç ay beklemesi, ancak görünüşte demokratik olan bu rejimin, Parlâmentoyu hiçe saydığını ispatlamaktadır (...)

Hükümet, emekçiler aleyhine ve kapitalist tekeller yararına bir ekonomi politikası uygulamaktadır (...)

Bin Barka meselesi, de Gaulle yönetimin polis rejimi karakterini ortaya koymuştur (...)

Biz komünistler, sol'un birleşmesi için Atlantik paktına son verilmesi şartını hiç bir zaman ileri sürmedik... Ama günümüzün gerçeklerini tanıma yönünde olan ve ABD'ye karşı daha bağımsız harekete imkân veren her tedbirden memnunluk duyuyoruz (...)

Dominik'ten Güney Doğu Asyaya kadar olaylar, Atlantik ittifakının Amerikan emperyalizmi etrafındaki gerici karakterini göstermiştir. Amerika, oldu bitti politikası yürütme imkânları sağlama peşindeki Batı Almanya itikamcılarını cesaretlendirmektedir. (...)

Fransayı yeniden egemen duruma getirme isteğimizi belirttik. Bu yolda bazı kararlar, bir hükümdardan gelmektedir. Ama bu kararların geliş biçimini beğenmiyoruz diye, muhtevasını da mahkûm etmemiz gerekir mi?

Clostermann (Savaş kahramanı, ünlü pilot, sağcı) — General de Gaulle, 1940'tan 1965'e kadar, Fransanın mütefekkeri yanında sadakatla yer almıştır. Fakat iki büyük devlet, Macaristan ve Süveyç olaylarının gösterdiği gibi, nüfuz bölgelerinde kendi kanunlarını yürütmektedirler. 1949'da Atlantik ittifakının imzalanışı sırasında, bir Amerikan misyonu, Ho Chi Minh'e müğavirlik etmek ve onun ikmalını sağlamaktaydı. Sukarno, Endonezya'ya Hollandalıları kovmak için bir Amerikan gemisiyle gelmişti (.....) Atlantik ittifakının tek yönlü ihanetlerini saymak için çok uzun saatler lazım (.....)

Amerikan partisi taraftarları fazla hayale kapılımsınlar. Onlar General de Gaulle'e karşı girişilen oyunda sadece piyonlardır. Aldıkları, ya da alacakları bir kaç dolar...

Abelin (Demokratik Merkez Grubu Başkanı) — Sefil adam!

Durchicourt (Sosyalist) — Utanınız!

Clostermann — Sayın milletvekilleri, sizden söz ettim mi? On beş yıl evvel yine bu kürsüde Başbakan Ramadier (sosyalist) aynı soruyu Komünist Partisine yöneltiyordu: Para, nereden geliyor?

Durchicourt — Size para, Rochild'den geliyor!

Clostermann — Ramadier, yine de talihli adamdı. Tek bir yabancı parti ile karşı karşıya idi. Şimdiki Başbakan ise, iki yabancı parti le uğraşmak zorunda. Onun için üzgünüm (Protestolar ve alkışlar).

P. Comte - Offenbach (Sağcı) — Atlantik ötesinde ifa ettiğim çeşitli misyonlardan edindiğim kanı şudur: NATO, hâlen Amerika demektir. Atlantik ittifakına üye öbür devletlerin hoşuna gitmeyecek ama, Amerikanın ötesinde hiç bir şey yoktur. ABD ittifakın içinde ve dışında, öyle bir imkân üstünlüğüne sahiptir ki, onunla diyalog imkânsızdır (...)

Avrupa ekonomisi bugün ciddi bir tehlike ile karşı karşıyadır: Bu tehlike, onun ancak Amerika'ya bağımlı olarak gelişebilmesidir (...)

A. Westphal (Sağcı) — Merkezin aşırı Amerikancılığının hükümetin dış politikasına karşı çıkmasına şartıyor değilim. Ama soldayım diyen henüz bel kemiğinden yoksun bir federasyon, nasıl olur da büyük sermayeyi temsil eden ABD vesayetinin şampiyonluğunu yapar?

Guy Mollet (Sosyalist Parti Genel Sekreteri) — Geçen toplantıda, müttefikimiz Amerikanın ihanetinden söz edildi. Daha önemlisi, Dışişleri Bakanı, bu sözleri cevaplandırmak ihtiyacını duymadı. Böyle olunca Amerika'ya karşı dostluk iddialarının anlamı ne? (...)

Tahrif edilmiş ve karikatürleşmiş sözlerle, bizler, bilmem kaç para bedelle az çok satılmış NATO'cular yapıyoruz. Dün de bizi, atalarımızın dilini vo-

Fransız Parlamentosunda NATO Tartışmaları

Başbakan NATO'nun içyüzünü açıkladı

Fransız Milli Meclisinde, NATO konusunda önemli tartışmalar oldu. Tartışmalar, gerçekten sağcı milliyetçilerle bizdeki Amerikancı sahte milliyetçiler arasındaki büyük farkı göstermek bakımından ilgi çekici. Müzakerelerde, Fransız Başbakanı, aynı zamanda, NATO'nun içyüzünü ortaya koyan önemli açıklamalarda bulundu, ve dengeye ulaşacaktır.

Deferre (Sosyalist liderlerden) — Bir politikayı haklı göstermekten çok, bir kin ortamı yaratmayı amaç edinen Amerikan aleyhtarı bir kampanyaya taniş oluyoruz.

Pompidou (Başbakan) — Pleven, NATO anlaşmalarının Fransanın egemenliğini kaldırmadığını ispatlamaya çalıştı. Üsler hakkında söylediklerini çabucak geçeceğim. Üslerde, Amerikan bayrağının yanı sıra Fransız bayrağının da dalgalandığı doğrudur. Bu mânevî bir tatmindir ki küçümsemiyoruz.

Üslere, ancak Amerikan komutanlığının izin belgesine sahip kişilerin alınmasına Fransız askerlerinden ufak bir grubun nezaret ettiği de doğrudur. Yalnız emin değilim ki, bu Fransız egemenliğinin bir belirtisi olsun. Egemenlik delili diye verilen Kongo meselesine gelince, ancak bu vesile ile gördük ki, 1951 ve 1952 anlaşmaları, müttefiklerimizin hava faaliyetlerini kontrol imkânını elimizden almıştır. Bunun içindir ki, yıllık bir müsaade sisteminin müzakeresine giriştik. Sistem, bize teşhis çareleri getirmekte ve uçuların miktarını, mahiyetini ve nereye yapılacağını tesbit imkânını vermektedir. Fakat bu kontrolü, 1951 ve 1952 anlaşmalarını imzalayanlar değil, biz kurduk.

Şimdi egemenlik konusundaki temel soruna geliyorum. Pleven diyor ki, Yüksek Komutanlık, bizim de temsil ediliğimiz ve kararlarını oy birliği ile veren Kuzey Atlantik Konseyinden emir almaktadır. Teorik plânda bu doğrudur. NATO Konseyi toplantıları, oybirliğine varmak zorundadır, bazan bunu sağlamaktadır. Ama bu kararlar nelerdir? Çoğunlukla kararlar - ki bu normaldir - teşkilâtın günlük işleriyle ilgilidir. Aynı biçimde, askerî komite ve ona bağlı olan standardizasyon komiteleri önemsiz kararlara varmaktadırlar. Meselâ komite, - şaka yapıyorum, bu konuda her şey yararlıdır - radyoaktivite bulaşmış

Hâlen Amerikalılar Vietnam konusundaki General de Gaulle'in tavsiyelerini dinlemeyi reddetmektedirler. Ama yarın, bu tavsiyelerin haklılığını kabul zorunda kalacaklardır. Kuzey Vietnam ile temaslarımızın sürdürülmesi, tanımak akıllılığını gösterdiğimiz Çindeki mevcudiyetimiz, Rusya ile yakında daha da güçleşecek olan dostluğumuz, gömüldüğü bataklıktan çıkartmak hususunda bize ABD'ye yardım etme imkânını vermektedir. Dünya, böylece, yeniden barış

bölgeleri belirtmek için kullanılacak pan-kartların standardizasyonunda karara ulaştırılmıştır. Ama daha önemli kararlara gelince, sistem tıkanmaktadır. Nitekim, silâhlar konusunda, gerek prensip, gerekse uygulama kararları bakımından bir sonuca ulaşılmış değildir. Zırlı araç, tüfek ve uçakta durum budur.

NATO Konseyi bir kez temel bir karar almıştır. Pleven, «NATO Stratejik Görüşü» denen bu karara dokundu. Fakat bu karar, tezlerimizin doğruluğunu ve Konsey içinde eşitliğin tamamen hayali olduğunu en iyi gösteren bir örnektir. Konseyin kabul ettiği strateji, saldırı karşısında, hemen ve kütle halinde atomik mukabeleydi. NATO'nun resmî doktrini hâlen budur. Konsey,, yeni bir stratejik görüşe varmamıştır. Fakat gerçekte, NATO Konseyinin oy birliği ile tasvip ettiği ve teorik açıdan hâlâ yürürlükte olan bu stratejik görüş, Yüksek Komutanlık tarafından terk edildi. Esnek mukabele tezi benimsendi.

Mc Namara'nın, Dulles'in görüşlerini bırakması, NATO Konseyinin hiç bir zaman tasvip etmediği bir stratejinin, gerçekte Nato Komutanlığının stratejisi olmasına yetmiştir. Şüphesiz protesto ettik. Apaçık bu yeni teoriye dayanan manevralara katılmaya hayır dedik. Tartıştık, müzakerelere giriştik. Askerî şeflerin ve diplomatik temsilcilerin uzun konferanslarında, NATO'nun resmî tezine uygun görüşlerimizi kabul ettirmeye çalıştık. Ama bütün NATO örgütü, yine de Amerikan hükümetinin direktiflerine boyun eğdi. Bir sırta ifşa etmeden diyebilirim ki, müttefik askerî şeflerin çoğu, belki de çoğunluğu bizim görüşlerimize katıldılar. Fakat resmî müzakereye gelince, müttefiklerimizin hiç biri, egemen Amerikan tezine karşı çıkmadı. Mösyö Pleven, entegrasyon işte budur (...)

ABD nükleer gücünün yüzde 95 ini NATO dışında tutmaktadır. Geri kalan yüzde 5 üzerinde de mutlak kontrole sahiptir (...)

Siz yalnızca entegrasyona inanıyorsunuz, entegrasyonsuz bir ittifak, hiç bir işe yaramaz diyorsunuz. Halbuki asıl önemli olan nükleer silâhlar, entegre edilmidir. (...)

Pleven iddia ediyor ki, entegrasyon ve onun gerektirdiği içişe giriş, Fransa için hiç bir ek tehlike yaratmaz (...)

Bir küçük olayı anlatacağım. Olay, Küba meselesi ile ilgili. ABD'ye yöneltilmiş tehdidin artışı üzerine Başkan Kennedy, âni tedbirler aldı. Bizimle istişare etmedi, bize ancak tedbirleri uyguladıktan sonra bilgi verdi. Bunun, «oldu bitti politikası» uyguladığımızdan söz ettiğiniz için belirtiyorum. Başkan Kennedy'yi tasvip eyledik. Fakat tutumumuzu açıklamamızdan önce TATO birlikleri çatışmanın dışında sayıldığı, hiç bir kodifiye alarm tertibi uygulanmadığı halde, Fransadakiler de dahil Avrupadaki Amerikan birlikleri alarm durumuna geçirilmişti. Hem de en yüksek derecede alarma. Bu, bizi uyarmıyor mu?

Lütfen entellektüel dürüstlüğe sahip olunlar ve müttefiklerimizden biri dünyanın herhangi bir yerinde kendi hesabına savaşa girince, NATO'da otomatik biçimde bizi de harbe girmeye zorlayan hiç bir şey bulunmadığı söylenirse, meselenin cevaplandırıldığı iddiasını taşımazlar! Eğer bir gün Fransanın ittifaktaki taahhütlerinin dışında ve onu ilgilendirmeyen çıkarlar yüzünden ABD ve Sovyetler birliği arasında savaş patlak verirse - ki bahis konusu olan budur - topraklarımızda, komutanlık aygıtının bütünü ve haberleşme şebekesiyle birlikte Avrupadaki Amerikan Genel Karargâhı bulunduğu sürece, hava üslerinden ve malzeme depolarından söz etmemes de, kim iddia edebilir ki, bu, bizim için açık ve ciddi bir tehlike teşkil etmez? (...)

ŞİDDETLİ
BAŞ
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN

Başarı ile kullanılır!

GRİPİN KININLI GRİPİN

GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

François Billoux (Komünist) — Geniş değişikliğe uğramış kabinesini Meclise takdim tenezzülünde bulunmak için Başbakanın üç ay beklemesi, ancak görünüşte demokratik olan bu rejimin, Parlamentosu hiçe saydığını ispatlamaktadır (...)

Hükümet, emekçiler aleyhine ve kapitalist tekeller yararına bir ekonomi politikası uygulamaktadır (...)

Biz Barka meselesi, de Gaulle yönetiminin polis rejimi karakterini ortaya koymuştur (...)

Biz komünistler, sol'un birleşmesi için Atlantik paktına son verilmesi şartını hiç bir zaman ileri sürmedik... Ama günümüzün gerçeklerini tanıma yönünde olan ve ABD'ye karşı daha bağımsız harekete imkân veren her tedbirden memnuniyet duyuyoruz (...)

Dominik'ten Güney Doğu Asyaya kadar olaylar, Atlantik ittifakının Amerikan emperyalizmi emrindeki gerici karakterini göstermiştir. Amerika, oldu bitti politikası yürütme imkânları sağlama peşinde Batı Almanya intikamcılarını cesaretlendirmektedir. (...)

Fransayı yeniden egemen duruma getirme istegimizi belirttik. Bu yolda bazı kararlar, bir hükümdardan gelmektedir. Ama bu kararların geliş biçimini beğenmiyoruz diye, muhtevasını da mahkûm etmemiz gerekir mi?

Clostermann (Savaş kahramanı, ünlü pilot, sağcı) — General de Gaulle, 1940'tan 1965'e kadar, Fransanın müttelikleri yanında sadakatla yer almıştır. Fakat iki büyük devlet, Macaristan ve Süveyş olaylarının gösterdiği gibi, nüfuz bölgelerinde kendi kanunlarını yürütmektedirler. 1949'da Atlantik ittifakının imzalanışı sırasında, bir Amerikan misyonu, Ho Chi Minh'e müsavirlik etmek ve onun ikmalini sağlamaktaydı. Sukarno, Endonezya'ya Hollandalıları kovmak için bir Amerikan gemisiyle gelmişti (.....) Atlantik ittifakının tek yönlü ihanetlerini saymak için çok uzun saatler lazım (.....)

Amerikan partisi taraftarları fazla hayale kapılmışlardır. Onlar General de Gaulle'e karşı girişilen oyunda sadece piyonlardır. Aldıkları, ya da alacakları bir kaç dolar...

Abelin (Demokratik Merkez Grubu Başkanı) — Sefil adamlar.

Darchicourt (Sosyalist) — Utanmaz!

Clostermann — Sayın milletvekilleri, sizden söz ettim mi? On beş yıl evvel yine bu kürsüde Başbakan Ramadier (sosyalist) aynı soruyu Komünist Partisine yöneltiyordu: Para, nereden geliyor?

Darchicourt — Size para, Rochild'den geliyor!

Clostermann — Ramadier, yine de talihli adamdı. Tek bir yabancı parti ile karşı karşıya idi. Şimdiki Başbakan ise, iki yabancı parti le uğraşmak zorunda. Onun için üzgünüm (Protestolar ve alkışlar).

P. Comte - Offenbach (Sağcı) — Atlantik ötesinde ifa ettiğim çeşitli misyonlardan edindiğim kanı şudur: NATO, hâlen Amerika demektir. Atlantik ittifakına üye öbür devletlerin hoşuna gitmeyecek ama, Amerikanın ötesinde hiç bir şey yoktur. ABD ittifakın içinde ve dışında, öyle bir imkân üstünlüğüne sahiptir ki, onunla diyalog imkânsızdır (...)

Avrupa ekonomisi bugün ciddi bir tehlike ile karşı karşıyadır. Bu tehlike, onun ancak Amerikaya bağışlı olarak gelişebilmesidir (...) NATO sorununun gerisinde, ondan çok daha endişe verici bir sorun yaratmaktadır: ABD ile ekonomik bir koeksistans çareleri nasıl bulunacaktır?

A. Westphal (Sağcı) — Merkezin aşırı Amerikancılarının hükümetin dış politikasına karşı çıkmasına şaşırıyor değilim. Ama soldayım diyen henüz bel kemiğinden yoksun bir federasyon, nasıl olur da büyüklük sermayeyi temsil eden ABD vesayetinin şampiyonluğunu yapar?

Guy Mollet (Sosyalist Parti Genel Sekreteri) — Geçen toplantıda, müttelikimiz Amerikanın ihanetinden söz edildi. Daha önemlisi, Dışişleri Bakanı, bu sözleri cevaplandırmak ihtiyacını duymadı. Böyle olunca Amerikaya karşı dostluk iddialarının anlamı ne? (...)

Tahrif edilmiş ve karikatürleşmiş sözlerle, bizler, bilmem kaç para bedelle az çok satılmış NATO'cular yapıyoruz. —Dün de bizi, atalarımızın dilini vo-

Fransız Parlamentosunda NATO Tartışmaları

Başbakan NATO'nun içyüzünü açıkladı

Fransız Millî Meclisinde, NATO konusunda önemli tartışmalar oldu. Tartışmalar, gerçekten sağcı milliyetçilerle bizdeki Amerikancı sahte milliyetçiler arasındaki büyük farkı göstermek bakımından ilgi çekici. Müzakerelerde, Fransız Başbakanı, aynı zamanda, NATO'nun içyüzünü ortaya koyan önemli açıklamalarda bulundu, ve dengeye ulaşacaktır.

Deferre (Sosyalist liderlerden) —

Bir politikayı haklı göstermekten çok, bir kin ortamı yaratmayı amaç edinen Amerikan aleyhtarları bir kampanyaya tanık oluyoruz.

Pompidou (Başbakan) — Plevin, NATO anlaşmalarının Fransanın egemenliğini kaldırmadığını ispatlamaya çalıştı. Üsler hakkında söylediklerini çabucak geçeceğim. Üslerde, Amerikan bayrağının yanı sıra Fransız bayrağının da dalgalandığı doğrudur. Bu mânevî bir tatmindir ki küçümsemiyorum.

Üslere, ancak Amerikan komutanlığının izin belgesine sahip kişilerin alınmasına Fransız askerlerinden ufak bir grubun nezaret ettiği de doğrudur. Yalnız emin değilim ki, bu Fransız egemenliğinin bir belirtisi olsun. Egemenlik delili diye verilen Kongo meselesine gelince, ancak bu vesile ile gördük ki, 1951 ve 1952 anlaşmaları, mütteliklerimizin hava faaliyetlerini kontrol imkânını elimizden almıştır. Bunun içindir ki, yıllık bir müsaade sisteminin müzakeresine giriştik. Sistem, bize teşhis çareleri getirmekte ve uçuşların miktarını, mahiyetini ve nereye yapacağını tesbit imkânını vermektedir. Fakat bu kontrolü, 1951 ve 1952 anlaşmalarını imzalayanlar değil, biz kurduk.

Şimdi egemenlik konusundaki temel soruna geliyorum. Plevin diyor ki, Yüksek Komutanlık, bizim de temsil edildiğimiz ve kararlarını oy birliği ile veren Kuzey Atlantik Konseyinden emir almaktadır. Teorik plânda bu doğrudur. NATO Konseyi toplantıları, oybirliğine varmak zorundadır, bazan bunu sağlamaktadır. Ama bu kararlar nelerdir? Çoğunlukla kararlar - ki bu normaldir - teşkilâtın günlük işleriyle ilgilidir. Aynı biçimde, askerî komite ve ona bağlı olan standardizasyon komiteleri önemsiz kararlara varmaktadırlar. Meselâ komite, - şaka yapmıyorum, bu konuda her şey yararlıdır - radyoaktivite bulaşımı

Hâlen Amerikalılar Vietnam konusundaki General de Gaulle'in tavsiyelerini dinlemeyi reddetmektedirler. Ama yarın, bu tavsiyelerin haklılığını kabul zorunda kalacaklardır. Kuzey Vietnam ile temaslarımızın sürdürülmesi, tanımak akıllığımızı gösterdiğimiz Çindeki mevcudiyetimiz, Rusya ile yakında daha da güçleşecek olan dostluğumuz, gömüldüğü bataklıktan çıkartmak hususunda bize ABD'ye yardım etme imkânını vermektedir. Dünya, böylece, yeniden barış

bölgeleri belirtmek için kullanılacak pan-kartların standardizasyonunda karara ulaşılmıştır. Ama daha önemli kararlara gelince, sistem tıkanmaktadır. Nitekim, silâhlar konusunda, gerek prensip, gerekse uygulama kararları bakımından bir sonuca ulaşılmış değildir. Zirhlî araç, tüfek ve uçakta durum budur.

NATO Konseyi bir kez temel bir karar almıştır. Plevin, «NATO Stratejik Görüşü» denen bu karara dokundu. Fakat bu karar, tezlerimizin doğruluğunu ve Konsey içinde eşitliğin tamamen hayali olduğunu en iyi gösteren bir örnektir. Konseyin kabul ettiği strateji, saldırı karşısında, hemen ve kütle halinde atomik mukabeleydi. NATO'nun resmî doktrini hâlen budur. Konsey,, yeni bir stratejik görüşe varmamıştır. Fakat gerçekte, NATO Konseyinin oy birliği ile tasvip ettiği ve teorik açıdan hâlâ yürürlükte olan bu stratejik görüş, Yüksek Komutanlık tarafından terk edildi. Esnek mukabele tezi benimsendi.

Mc Namara'nın, Dulles'in görüşlerini bırakması, NATO Konseyinin hiç bir zaman tasvip etmediği bir stratejinin, gerçekte Nato Komutanlığının stratejisi olmasına yetmiştir. Şüphesiz protesto ettik. Açık bu yeni teoriye dayanan manevralara katılmaya hayır dedik. Tartışık, müzakerelere giriştik. Askerî şeflerin ve diplomatik temsilcilerin uzun konferanslarında, NATO'nun resmî tezine uygun görüşlerimizi kabul ettirmeye çalıştık. Ama bütün NATO örgütü, yine de Amerikan hükümetinin direktiflerine boyun eğdi. Bir sırta ifşa etmeden diyebilirim ki, müttelik askerî şeflerin çoğu, belki de çoğunluğu bizim görüşlerimize katıldılar. Fakat resmî müzakerelere gelince, mütteliklerimizin hiç biri, egemen Amerikan tezine karşı çıkmadı. Mösyö Plevin, entegrasyon işte budur (...)

ABD nükleer gücünün yüzde 95 ini NATO dışında tutmaktadır. Geri kalan yüzde 5 üzerinde de mutlak kontrola sahiptir (...)

Siz yalnızca entegrasyona inaniyorsunuz, entegrasyonsuz bir ittifak, hiç bir işe yaramaz diyorsunuz. Halbuki asıl önemli olan nükleer silâhlar, entegre edilmis değildir. (...)

Plevin iddia ediyor ki, entegrasyon ve onun gerektirdiği içişe giriş, Fransa için hiç bir ek tehlike yaratmaz (...)

Bir küçük olayı anlatacağım. Olay, Küba meselesi ile ilgili. ABD'ye yöneltilmiş tehdidin artışı üzerine Başkan Kennedy, âni tedbirler aldı. Bizimle istişare etmedi, bize ancak tedbirleri uyguladıktan sonra bilgi verdi. Bunu, «oldu bitti politikası» uyguladığımızdan söz ettiğiniz için belirtiyorum. Başkan Kennedy'yi tasvip eyedik. Fakat tutumumuzu açıklamamızdan önce TATO birlikleri çatışmanın dışında sayıldığı, hiç bir kodifiye alarm tertibi uygulanmadığı halde, Fransadakiler de dahil Avrupadaki Amerikan birlikleri alarm durumuna geçirilmişti. Hem de en yüksek derecede alarma. Bu, bizi uyarıyor mu?

Lütfen entelektüel dürüstlüğe sahip olunlar ve mütteliklerimizden biri dünyanın herhangi bir yerinde kendi hesabına savaşa girince, NATO'da otomatik biçimde bizi de harbe girmeye zorlayan hiç bir şeyin bulunmadığı söylenirse, meselenin cevaplandırıldığı iddiasını taşımaları! Eğer bir gün Fransanın ittifaktaki taahhütlerinin dışında ve onu ilgilendirmeyen çıkarlar yüzünden ABD ve Sovyetler birliği arasında savaş patlak verirse - ki bahis konusu olan budur - topraklarımızda, komutanlık aygıtının bütününü ve haberleşme şebekesiyle birlikte Avrupadaki Amerikan Genel Karargâhı bulunduğu sürece, hava üslerinden ve malzeme depolarından söz etmesem de, kim iddia edebilir ki, bu, bizim için açık ve ciddi bir tehlike teşkil etmez? (...)

Esnek strateji formülü de bizi tatmin etmez. Bu formül, Fransızlar için, sadece tehlikeleri biriktirmektedir. İttifakın tek entegre edilmiş güçlü olan klasik kuvvetler, kullanışlı yalnız Amerikan komutanlığının elinde bulunan taktik atom silâhları ile donatılmış da olsa, Doğudan gelecek bir hücumu önleme hususunda güvenilir sayılamaz. Böyle bir strateji bizi önce atomik bombardıman, sonra da istilâ tehlikesine açık bırakmaktadır.

ŞİDDETLİ
BAŞ
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN

Gripin ile kullanılır!

GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir